САМОСТІЙНА УКРАЇНА
INDEPENDENT UKRAINE

ЗМІСТ

Рік XXУІІ **Січень - Лютий 1975** **Ч. 1-2 (317-318)**

"INDEPENDENT UKRAINE„
Published by: Ukrainian-American Publ. and Prt. Co., Inc.
2315 West Chicago Avenue, Chicago, Ill., 60622 USA
Editor in Chief Denys Kwitkowsky

Орган Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій (ІСНО)
Видає Видавнича Спілка в Чікаго, Ілл. ЗСА
Головний Редактор: Денис Квітковський

Статті підписані автором не обов'язково збігаються з поглядами Редакції, а тому за їх зміст Редакція «Самостійної України» не відповідає.

Адреса Редакції:
DENYS KWITKOWSKY
7012 Michigan Avenue
Detroit, Michigan 48210, USA

Адреса Адміністрації:
INDEPENDENT UKRAINE
2315 W. CHIGAGO AVENUE
CHICAGO, ILL. 60622 USA

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИЦТВ «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ»

В Англії:

Mr. O. Semeniuk
41 Farfield Ter.
Bradford, BD9 5AW
West Yorkshire, England

В Австралії:

Mr. T. Topcij
93 Blamey Cr.
Campbell, A.C.T. 2601
Canberra, Australia

В Арґентині:

Mr. Bohdan Kowal
Rivadalia 1569
Buenos Aires
Argentina

У Франції:

Mr. Basile Moulek
34, rue de la Belle-Ile
77500 Chelles, France

В Канаді:

Mr. M. Seleshko
297 College Str.
Toronto, Ont. M5T IS2

Mr. Iwan Chochlacz
1021 rue Thierry
LaSalle, Quebec H8N 1G8

Canada

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Рік XXVII | Січень - Лютий 1975 | Ч. 1-2 (317-318)

22 СІЧНЯ

«Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу». Так звучав Акт Центральної Ради, яким дня 22 січня 1918 року проголошено Україну самостійною, ні від кого незалежною, суверенною державою українського народу.

І український нарід уже 57-ий раз святкує цей День — у катакомбах у своїх серцях, або «на волі» поза Україною. В один такт б'ється серце української нації в цей день на рідних землях і по всій земній кулі, прирікаючи перед Богом і перед своєю національною совістю не припиняти боротьби аж до остаточної перемоги, аж доки Україна не стане знову дійсно незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

Але ця держава українського народу, за яку ми боремося — «це не тиран, це не п'явка, яка висмоктує з громадян останню краплю крови, це не засіб насильства й терору в руках бюрократії», — проголошує Сьомий Великий Збір Укаїнських Націоналістів у своєму «Заклику до Українського Народу». «Українська Держава, за яку ми боремось», — говориться там далі, - «як і кожна інша правова держава, мусить бути спільним добром усіх її громадян і всім їм давати однаковий захист, і всі вони повинні мати однакові права й однакові обов'язки супроти неї»... «Ми рішуче відкидаємо насильство народу над народом, в ім'я якої б це не було мети!».. «Людина й народ — це найвищі вартості на землі, і їх добру та розвиткові підкорене все інше».

Так розуміли українську державу її батьки - творці, за таку народоправну державу бореться українська нація сьогодні, така держава постане на руїнах московської тюрми народів.

В день 22-го січня поновно прирікаємо, що творення Москвою за допомогою насильства й брехні «совєтського народу» на подобіє російського народу розіб'ється об мур нашого об'єднаного опору, і всі ми, спільними силами. на рідних землях і в діяспорі здвигнемо на нашій прадідівській землі таку українську державу, яку мали на думці її творці в день 22-го січня 1918 року.

МАТЕРІЯЛИ 8. ВЕЛИКОГО ЗБОРУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

НА ПОРОЗІ НОВОГО РОКУ

(Думки з приводу 8. ВЗУН).

Восьмий Великий Збір Українських Націоналістів (ВЗУН) був характерний у першу чергу тим, що мав він чисто діловий характер і відбувався в час певного поділу думок так внутрі ОУН, як і в усій українській спільноті «там» і «тут», та в революційно - зворотному періоді світової політики. в періоді наростання нових вартостей і тим самим зміни політичної карти світу. Очевидно, що 8. ВЗУН мусів мати це на увазі й рахуватися з цими факторами.

Стверджено вже Передконвенційною комісією, що цей З'їзд не ухвалюватиме нових тез і резолюцій, бо від часу прийняття й ухвалення резолюцій і тез на 7. ВЗУН нічого не сталося такого, що поставило б під сумнів або заперечило б їх правильність. Навіть доповіді й постанови та напрямні праці, запропоновані комісіями й затверджені делегатами ВЗУН, мали більше ділово - практичний, а не ідеологічно-програмовий характер. Сьомий ВЗУН відбувався на переломі між старим і новим, а Восьмий ВЗУН — в добі повного краху старого й народження в страшних болях нового.

В зовнішній ділянці живемо в добі повного краху комунізму й сильного струсу внутрі західньої демократії. Москва не шукає більше своєї провідної ролі в ідеології світового комунізму, але в мілітарній потузі своєї армії, озброєної ядерною зброєю. Бо хоч вона й говорить ще про провідну ролю комунізму, та це вже пуста фраза для задурманення наївних назовні і для «оправдання» своєї русифікаційно - імперіялістичної політики й практики внутрі т. зв. СССР. Світову ролю комунізму й Москви як його «аванґарду» замінила політика детанту й «мирного співжиття» з країнами з іншими політичними, економічними й соціялістичними системами. І хоч московська пропаґанда намагається переконати поневолені народи СССР, що Москва залишилася вірною заповітам Маркса й Леніна, то це існує хіба тільки в ділянці закріплення імперії Романових і закріпачення «народів Росії», а не в ідеологічно - програмовій ділянці.

Новою ідеологією опанованої Москвою імперії (помимо того, що ця ідеологія плекається ще переважно в катакомбах, бо Москва намагається знищити її всіма засобами) є ідеологія свободи народів і гідности людини ідеологія, яка виявила себе в повній силі навіть серед російського народу (Солженіцин, Сахаров і ін.), а серед поневолених народів вона показала свою живучість цілим леґіоном апостолів, героїв і мучеників. Це незаперечна ознака перемоги й безсмертности ідеї відновленого, загартованого в вогні визвольних змагань націоналізму, в першу чергу українського. Фронт українського визвольного націоналізму сильно поширився й поглибився, бо в його визвольно - бойових рядах стоїть сьогодні вся українська нація — в Україні й поза Україною суща. Бо хоч ми ще пливемо різними ручаями, потоками й річками, всі ми пливемо в тому самому напрямі й остаточно зливаємося в єдиний могутній струм українського державнотворчого руху.

Не оминула «нова доба» й старих, престижевих демократій. Найголоснішою кризою демократичного ладу стали ЗСА, а за ними Німеччина, не

згадуючи «демократичного хаосу» в Італії чи в Франції. Америка й Німеччина доказали що за фасадою стрункого й незлого функціонування демократичних засад крилася моральна гниль, корупція й безпринциповість найвищих достойників цих країн. Виявилося, що, зокрема, ЗСА, які зродилися й виросли на високих моральних вартостях свободи й гідности, впали жертвою узурпаторів цих вартостей на самих верхах. Щоб «рятувати» цю «нову систему», Америка, на жаль, і після т. зв. скандального Вотерґейту, продовжує свою політику сили, намагаючись у цей спосіб закрити свою внутрішню гниль. І в цій ділянці Росія й Америка знайшли спільну мову: зовнішніми фаєрверками закрити внутрішню гниль.

Тому не диво, що голову підносить та третя сила, яка втратила чи втрачає довір'я до «великих демократій» і шукає власного шляху. Перед ведуть тут араби, які зуміли перетворити свою нафту в засіб важливого економічно - політичного чинника й перетворити Організацію Обєднаних Націй з організації держав в організацію всіх скривджених і поневолених. Москва грає гру третьої сили, але як довго? Наявного факту поневолення нею серії народів і намагання «визволити», цебто поневолити інші народи, довго приховувати не буде сили.

Але, як би там не було, і Вашінґтон, і Москва своїми зовнішніми успіхами хочуть затупити свої внутрішні недоліки. Не віримо, що прийде до «Нового Віденського Конґресу» — тобто, поділу світу на сфери впливів між великими потугами. Ідеї свободи, гідности й рівности всіх перед «праведним законом» переможуть. Навіть принцип невтручання однієї держави у внутрішні справи іншої в обороні свободи, права й справедливости для всіх перейде до архіву як пережиток минулого. Проти цього буде Москва, за цим буде Вашінґтон, віднайшовши свої старі, але такі актуальні тепер засади.

На роздоріжжі знайшлася і наша внутрішня політика. Поза гарними гаслами й патріотичними фразами, багато з нас втратили з виду дійсну проблему української визвольної політики. ДЦ УНР заспокоює свою совість і вичерпує свою політику різними «становищами» і «комунікатами», а УККА та подібні крайові організації заплуталися в павутинні рад і нарад і не можуть, не хочууть чи не вміють найти думку чи концепцію, яка породила б конструктивну дію.

Найвідраднішим явищем у цьому імпасі є наша молодь, яка знайшла зв'язок з рідними землями й подала братню руку допомоги своїм братам і сестрам у спільній боротьбі за свободу України. Віримо, що цей зв'язок буде чимраз більше зміцнюватись, і ми зможемо гордо сказати всім і вся, що ми є однією великою нацією в боротьбі за нашу повну національну й індивідуальну свободу.

Маючи все це на увазі, враховуючи позитиви й неґативи сьогоднішнього стану в світі та труднощі боротьби нашої нації на рідних землях і нелегкі завдання української еміґрації у вільному світі, ВЗУН з належною увагою розглядав ці справи й накреслював шляхи нашої дальшої дії.

Приємно вражала серйозність дискусії, питома вага рішень цього законодавчого тіла, почуття відповідальности за кожне слово, а особливо — за винесені рішення й постанови. Це був один із тих ВЗУН, над яким, здавалося, висять грізні хмари суперечних поглядів і думок, ба навіть особистої нетолеранції, але з яких, замість громів і нищівної бурі, скоро показалося життєдайне сонце взаємного вирозуміння, шляхетного обміну різних поглядів і знайдення спільного для всіх нас знаменника. Це тим важ-

ливіше, що ВЗУН був чисельний, і на ньому були делеґати з багатьох далеких теренів, які перед тим навіть ніколи не бачились.

Виявилося, що всі недоліки були другорядного характеру, що всі непорозуміння були родинними — і тому розв'язувалися по-родинному. А якщо так, то 8. ВЗУН поновно ствердив, що ОУН, як інструмент боротьби української нації за свободу, був, є і зостанеться великою, доброю й конечною для нашої справи родиною.

ВІДБУВЯ 8. ВЗУН

28 - 30 листопада 1974 року в одному з осередків Північно - Американського континенту відбувся 8. Великий Збір Українських Націоналістів, у приписаному Устроєм Організації Українських Націоналістів реченці. Учасниками нарад цієї найвищої законодатної установи Українського Націоналістичного Руху були 102 уповноважені до голосування делеґати з восьми теренів дії ОУН.

8. ВЗУН заслухав звіт Голови ПУН про діяльність ОУН від 1970 р., та у висліді широкої дискусії схвалив його окремою резолюцією одобрення праці уступаючого Проводу Українських Націоналістів і зокрема його Голови.

8. ВЗУН розглянув доповіді про стан на Рідних Землях та поза ними й ухвалив напрямні дальшої дії ОУН на українському материку та на чужині. Ухвалено також ряд змін Устрою ОУН.

Одноголосно вибрано новий Провід Українських Націоналістів, що його поновно очолив О. Штуль-Жданович.

У рамах 8. ВЗУН працювали Комісії крайових, політичних, суспільно - громадських, устроєвих та фінансово-господарських справ, які винесли постанови, що будуть опубліковані окремо як і Звернення до українського народу.

Після закінчення нарад, 1 грудня, відбулося спільне засідання ПУН і членів новообраних керівних органів із Президією 8. ВЗУН.

Президія 8. ВЗУН

□

СЛОВО ГОЛОВИ ПУН

Від Сьомого Великого Збору Українських Націоналістів минуло лише три місяці поверх чотирьох років, за які мусіла бути скликана найвища законодатна установа Українського Націоналістичного Руху. Цим не порушено Устрою Організації УН, і це незначне перейдення реченця виникло з чисто технічних причин, щоб дати Комісії підготови змогу виконати якнайкраще її вийнятково важке завдання.

За ці чотири роки ми зустрічали різні трудноці, які осмілюсь назвати незвичайними, бо вони випливають із тих незвичайних змін, що поставали в Україні, в українській спільноті на чужині й у всьому світі й яких передбачити ніхто не потрапив, яким запобігти ніхто не зумів. Каденція ця була щедра на різні удари, а між ними й болючі персональні втрати, при яких боляче відчувалася відсутність основоположників УНРуху, як ген. М. Капустянський, інж. О. Бойдуник та інші. Бракувало нам вкладу їхньої праці, а ще більше — їх світлого розуму й морального авторитету.

За останні роки незвичайно відчувалась відсутність між нами полковника Андрія Мельника, десятиліття смерти якого відзначаємо цього року. Чим далі ми від дня, коли замкнув він свої

згадуючи «демократичного хаосу» в Італії чи в Франції. Америка й Німеччина доказали що за фасадою стрункого й незлого функціонування демократичних засад крилася моральна гниль. корупція й безпринциповість найвищих достойників цих країн. Виявилося, що, зокрема, ЗСА, які зродилися й виросли на високих моральних вартостях свободи й гідности, впали жертвою узурпаторів цих вартостей на самих верхах. Щоб «рятувати» цю «нову систему». Америка, на жаль, і після т. зв. скандального Вотерґейту, продовжує свою політику сили. намагаючись у цей спосіб закрити свою внутрішню гниль. І в цій ділянці Росія й Америка знайшли спільну мову: зовнішніми фаєрверками закрити внутрішню гниль.

Тому не диво, що голову підносить та третя сила, яка втратила чи втрачає довір'я до «великих демократій» і шукає власного шляху. Перед ведуть тут араби, які зуміли перетворити свою нафту в засіб важливого економічно - політичного чинника й перетворити Організацію Обєднаних Націй з організації держав в організацію всіх скривджених і поневолених. Москва грає гру третьої сили, але як довго? Наявного факту поневолення нею серії народів і намагання «визволити», цебто поневолити інші народи, довго приховувати не буде сили.

Але, як би там не було, і Вашінгтон, і Москва своїми зовнішніми успіхами хочуть затупити свої внутрішні недоліки. Не віримо, що прийде до «Нового Віденського Конґресу» — тобто, поділу світу на сфери впливів між великими потугами. Ідеї свободи, гідности й рівности всіх перед «праведним законом» переможуть. Навіть принцип невтручання однієї держави у внутрішні справи іншої в обороні свободи, права й справедливости для всіх перейде до архіву як пережиток минулого. Проти цього буде Москва, за цим буде Вашінґтон, віднайшовши свої старі, але такі актуальні тепер засади.

На роздоріжжі знайшлася і наша внутрішня політика. Поза гарними гаслами й патріотичними фразами, багато з нас втратили з виду дійсну проблему української визвольної політики. ДЦ УНР заспокоює свою совість і вичерпує свою політику різними «становищами» і «комунікатами» а УККА та подібні крайові організації заплуталися в павутинні рад і нарад і не можуть, не хочууть чи не вміють найти думку чи концепцію, яка породила б конструктивну дію.

Найвідраднішим явищем у цьому імпасі є наша молодь, яка знайшла зв'язок з рідними землями й подала братню руку допомоги своїм братам і сестрам у спільній боротьбі за свободу України. Віримо, що цей зв'язок буде чимраз більше зміцнюватись, і ми зможемо гордо сказати всім і вся, що ми є однією великою нацією в боротьбі за нашу повну національну й індивідуальну свободу.

Маючи все це на увазі, враховуючи позитиви й неґативи сьогоднішнього стану в світі та труднощі боротьби нашої нації на рідних землях і нелегкі завдання української еміґрації у вільному світі, ВЗУН з належною увагою розглядав ці справи й накреслював шляхи нашої дальшої дії.

Приємно вражала серйозність дискусії, питома вага рішень цього законодавчого тіла, почуття відповідальности за кожне слово, а особливо — за винесені рішення й постанови. Це був один із тих ВЗУН, над яким, здавалося, висять грізні хмари суперечних поглядів і думок, ба навіть особистої нетолеранції, але з яких, замість громів і нищівної бурі, скоро показалося життєдайне сонце взаємного вирозуміння, шляхетного обміну різних поглядів і знайдення спільного для всіх нас знаменника. Це тим важ-

ливіше, що ВЗУН був чисельний, і на ньому були делеґати з багатьох далеких теренів, які перед тим навіть ніколи не бачились.

Виявилося, що всі недоліки були другорядного характеру, що всі непорозуміння були родинними — і тому розв'язувалися по-родинному. А якщо так, то 8. ВЗУН поновно ствердив, що ОУН, як інструмент боротьби української нації за свободу, був, є і зостанеться великою, доброю й конечною для нашої справи родиною.

ВІДБУВЯ 8. ВЗУН

28 - 30 листопада 1974 року в одному з осередків Північно - Американського континенту відбувся 8. Великий Збір Українських Націоналістів, у приписаному Устроєм Організації Українських Націоналістів реченці. Учасниками нарад цієї найвищої законодатної установи Українського Націоналістичного Руху були 102 уповноважені до голосування делеґати з восьми теренів дії ОУН.

8. ВЗУН заслухав звіт Голови ПУН про діяльність ОУН від 1970 р., та у висліді широкої дискусії схвалив його окремою резолюцією одобрення праці уступаючого Проводу Українських Націоналістів і зокрема його Голови.

8. ВЗУН розглянув доповіді про стан на Рідних Землях та поза ними й ухвалив напрямні дальшої дії ОУН на українському материку та на чужині. Ухвалено також ряд змін Устрою ОУН.

Одноголосно вибрано новий Провід Українських Націоналістів, що його поновно очолив О. Штуль-Жданович.

У рамах 8. ВЗУН працювали Комісії крайових, політичних, суспільно - громадських, устроєвих та фінансово-господарських справ, які винесли постанови, що будуть опубліковані окремо як і Звернення до українського народу.

Після закінчення нарад, 1 грудня, відбулося спільне засідання ПУН і членів новообраних керівних органів із Президією 8. ВЗУН.

Президія 8. ВЗУН

СЛОВО ГОЛОВИ ПУН

Від Сьомого Великого Збору Українських Націоналістів минуло лише три місяці поверх чотирьох років, за які мусіла бути скликана найвища законодатна установа Українського Націоналістичного Руху. Цим не порушено Устрою Організації УН, і це незначне перейдення реченця виникло з чисто технічних причин, щоб дати Комісії підготови змогу виконати якнайкраще її вийнятково важке завдання.

За ці чотири роки ми зустрічали різні труднощі, які осмілюсь назвати не звичайними, бо вони випливають із тих незвичайних змін, що поставали в Україні, в українській спільноті на чужині й у всьому світі й яких передбачити ніхто не потрапив, яким запобігти ніхто не зумів. Каденція ця була щедра на різні удари, а між ними й болючі персональні втрати, при яких боляче відчувалася відсутність основоположників УНРуху, як ген. М. Капустянський, інж. О. Бойдуник та інші. Бракувало нам вкладу їхньої праці, а ще більше — їх світлого розуму й морального авторитету.

За останні роки незвичайно відчувалась відсутність між нами полковника Андрія Мельника, десятиліття смерти якого відзначаємо цього року. Чим далі ми від дня, коли замкнув він свої

чесні очі навіки, тим ближчий він нам, тим більша його велич, тим гостріше відчувається його значення для ОУН та визвольної боротьби. Зокрема відчувається його відсутність там, де треба розв'язувати складні питання майбутнього, такого невиразного й заплутаного, непевного й важкого до передбачення. Бракує його вчування в дух доби й його вміння відкривати шляхи для новаторства, але й регулювати всяке шукання нового так, щоб не відриватися від твердого ґрунту реальности.

У цій каденції відійшли у вічність:

Головний контрольний — Микола Іванович;

один із піонерів УНРуху в Південній Америці, невтомний член ПУН і його уповноважений на цей континент — Степан Кобилянський;

співорганізатор підпілля в Україні, блискучий публіцист та ідеолог — член ПУН Юрій Пундик;

піонер УНРуху в Канаді, член УВО, сенатор УНРуху - Е. Василишин.

Прошу вставанням і хвилиною мовчанки вшанувати їх пам'ять і віддати честь полк. Андрієві Мельникові у десятиліття його смерти.

Уже УІІ ВЗУН відбувався в періоді важких зламів серед нашого оточення, розпаду чи послаблення політичних сил, що не могло лишатися без впливу й на нас. Але тоді ми стояли в обличчі наростання визвольних процесів в Україні, процесів видимих, які за короткий після того час закінчилися важким погромом. Сьогодні в Україні панує терор і русифікаційний тиск, що його деякі знавці порівнюють із сталінським, хоч він менш кривавий.

Та одночасно в Україні проходить радикалізація настроїв, яка ще невповні виявилась, але щодо якої нема жодного сумніву, бо вона втілюється — я назвав би — в етапі Валентина Мороза, який проголосив, що сьогодні вже мало берегти себе для України, сьогодні слід себе приносити в жертву для України — й він себе приносить. Відгук його жертви свідчить, що вона недаремна. Вона має вплив і на нашу спільноту у вільному світі, що таки наблизилась до України й її проблем та боротьби, а зокрема — на молодь, яка тут радикалізується також.

Але ось тут, на цьому репрезентативному форумі, між нами замало молодих, а рівночасно щораз важче говорити, що це тільки з їхньої вини. Мутація світу доходить до пароксизму, тому й мутація нашої спільноти болюча, нервозна, іраціональна. Щораз більше відчуваємо старіння, недуги багатьох друзів, що стоять на відповідальних постах, починаючи від мене особисто. Бачимо розгубленість, прояви браку взаємного довір'я, тут і там бракує солідарности й дружности, розверствування також на соціяльному тлі. Дробиться уся наша спільнота, не вільні від цього й ми. За дробленням приходить розтіч у наслідку безконечних конфліктів, а з тим — як завжди — неминуче приходить шукання «винного» за всяку ціну, безпідставна «віра» в єдиноспасенність «тільки моєї думки».

І все те в час, коли Україна кличе нас до боротьби вже не тільки моральним голосом, а й голосом реальним її найкращих доньок і синів, що не мають фальшивих проблем, як вищеназвані. Кличе нас Україна до боротьби в обличчі нової дійсности: у чомусь гіршої, як чотири роки тому, але у чомусь і ліпшої, бо розірвана змова мовчання довкола України й її героїв. Тому наші наради не сміють віддати ні хвилини дрібним справам, а присвятитись глибокій аналізі положення в Україні й у нутрі ОУН та УНРуху та знайденню розв'язок. В Україні й у вільному світі наростають резерви. Знайти з ними співпрацю або включити їх в ОУН — це сьогодні питання життя й смерти. Авжеж, тут легко помилитись, забрівши в песимізм

чи перебільшений оптимізм, що було б фатально.

На цьому Великому Зборі ми мусимо перешикуватись, зовсім відкинувши фрази чи особисті амбіції, маючи на увазі тільки й тільки добро Організації та справи, якій вона служить. При цьому треба критично поглянути позад себе, в пройдений період і тверезо та об'єктивно оцінити працю кожного з нас, а на майбутнє — в першу чергу його можливості, і то можливості реальні.

Подруги й Друзі!

Проголошую Восьмий Великий Збір Українських Націоналістів відкритим.

Дякую Комісії підготови за її працю, а зокрема — її голові, другові М. Михалевичеві, та другові д-рові З. Книшеві, що роками працював над підготовою не лише матеріялів, але й концепції розв'язок на майбутнє.

З цією хвилиною, Провід Українських Націоналістів, що діяв під моєю кермою від серпня 1970 р. з деякими перервами в час моєї відпустки чи недуги, знаходиться у стані димісії. Скорочений час, яким розпоряджаємо для нарад, заставив нас рішитися, щоб за працю ПУН звітував лише його Голова. Я й звітуватиму, але кожен член дасть свої доповнення та буде готовий відповідати за свою працю перед вами, як і я.

Іменем цілого ПУН дякую вам за вашу працю й співпрацю та вірю, що черговому ПУН дасте ще кращі можливості, бо кращі й більші рішуче необхідні.

У наших дебатах і рішеннях кермуймось великою відповідальністю перед Основоположниками, перед Вождями, поляглими Друзями й тими, що в активній боротьбі. Кермуймось відповідальністю перед усією українською нацією, що видає зі себе все нових і нових борців за збереження народу й державну суверенність, яких сьогодні символізує незламний Валентин Мороз.

«На Україні є мовознавці, літератори, поети, а особливо перекладачі, здатні працювати в традиції европейської культури. Їм потрібна хоча б одна умова — щоб ніхто не заважав. Саме цієї умови на Україні ніколи не було. Над українцями вічно хтось клопочеться: щоб вони не дуже цікавились своєю історією («в ущерб російській»), щоб не виробляли «нездорового інтересу» до їх перводжерел, щоб вони не занадто любили свою мову, не занадто дбали про її чистоту і розвиток. Хай вона собі буде, як напівrозвалена церква. Вона стоїть — і хай стоїть: у нас свобода. Але не смійте самі її реставрувати, і хай вас Бог боронить від думки пустити в неї людей і прочитати молитву».

Український Вісник, випуск 6. Самвидав

ЗІ ЗВІТУ ГОЛОВИ ПУН НА 8. ВЗУН

ВІД РЕДАКЦІЇ: Президія 8. ВЗУН дала нам змогу опублікувати ряд матеріялів 8. ВЗУН, між ними й загальний звіт Голови Проводу УН. Із зрозумілих причин не можемо друкувати тих уступів, що були призначені для учасників і які торкаються внутрішніх справ ОУН, чисто внутрішніх справ ПУН чи конкретної діяльности в окремих ділянках, зокргма ж у крайовій. Тому зі звіту подаємо лише уривки, що дають загальну характеристику чи то діяльности ОУН, чи то положення на поодиноких відтинках українського життя та оцінки цього положення.

Редакція «Самостійної України»

***

...Поминаючи мою особисту відповідальність, поминаючи наші спільні недотягнення, — ряд труднощів у цій каденції спричинені незалежними від нас подіями в світі взагалі, а в Україні зокрема. Весь світ переживає кризу не лише авторитетів, але й поглиблення давньої кризи всіх моральних вартостей. Афера Брандта в Німеччині з усіма додатками — від п'яних оргій до загадкової справи Ґійома, морально-трагічна афера т. зв. Вотерґейту, загрозливий двоподіл у Франції та Вел. Бритaнії — усе це вияви загально - світової атмосфери майже божевілля алієнації, від якої ми не в стані ізолюватися, щоб ми не казали, скільки б ми не твердили, що нас це не торкається. Авжеж, цим світовим божевіллям ми не можемо себе виправдувати, але й не можемо твердити, що ми могли стояти поза цією загальною атмосферою. А вже ніяк не можемо казати, що на нашій праці на найважливішому відтинку — на відтинку контакту з Рідними Землями, не відбилися масові арешти, покаяння І. Дзюби, масові засуди, масовий терор, поодинокі випадки заломання в Україні чи навіть справа Добоша.

За кілька останніх років ми бачили в Україні поодинокі групи, які виявили своє обличчя; можна було зайняти до них становище. Після розгрому їх, треба довшого часу, щоб дійти до попереднього ступня орієнтації.

Підсумовуючи працю в **організаційній ділянці,** слід підкреслити з вдоволенням, що вдалося не тільки втримати, але й розбудувати мережу на найбільш занедбаних теренах, доказом чого є хочби присутність тут теренових керівників або уповноважених ТК-ерівництв із восьми теренів дії в західньому світі, чого не було ще на жодному ВЗУН.

Майже два роки був у постійній організаційній поїздці друг Ярослав Гайвас, що являється також небувалим осягом. Завдяки цьому, представник ПУН — заступник Голови, відвідав усі терени, відбув подорож довкола світу, що зміцнило контакт із друзями та всією українською громадою навіть в найбільш віддалених країнах. Понесено туди всі проблеми, якими живемо, яким ПУН присвячував найбільше уваги і які не передаються достатньо виразно шляхом листування чи преси, що ніколи не замінять живого контакту.

На майбутнє перед нами стоїть велике й першорядне завдання: далі розбудовувати постійність зв'язку із членством, вербувати нове, зокрема серед молоді, бо це проблема життя й смерти кожного середовища. Зокрема тепер, коли на наших очах слабнуть та колються різні політичні формації, що не мали досить ідейних підстав і гарту. Ні одного, ні другого нам не бракує, але без постійного зв'язку можна все втратити. Тут треба шукати різних нових та ориґінальних шляхів. Молодь має свої вимоги, які й ми мали в свій час, лише забули, що нашим батькам було ніяк не легко з нами. Не було їм легко — й політичні батьки врешті нас втратили, бо ми

пішли своїм шляхом, заперечуючи тих, що не відчули духа доби. Чому ж ми дивуємося труднощами, які маємо з дітьми нашої доби? Чи вважаємо себе непомильними — або сучасну молодь більш помильною, ніж були ми? Не ставаймо в позу «батьків народу», що в минулому не могли нас зрозуміти й залишилися поза межами актуальної історії. Не забуваймо нашого власного досвіду, а докладім усіх зусиль, що бякнайшвидше довести до синтези дії поколінь, щоб не витрачати енергії на даремні суперечки із невідкличною дійсністю.

***

У внутрішньо - політичній ділянці зайшла велика криза, якою ми не можемо похвалитися, бо хоч ми й стояли на позиції, яку я вважаю єдиноправильною й єдино-можливою, то зазнали ми в ній — разом з усією громадою й усім народом — поразки не осягнувши ніякого позитиву. Правильно буде сказати, що коли не тільки не осягнено консолідації, але навіть дійшло до повного розбрату й розтічі, то не винні в цьому ми. Це так, але ж коли стверджуємо неґативний балянс останнього чотирьохріччя, то не свідчить це найкраще й про нас, бо позитивних вислідів ми не зуміли добитися.

Авжеж, що не наша в цьому вина. На 7. ВЗУН ми дали слово Президентові УНР в екзилі, цим виявляючи якнайпозитивніше наставлення не лише до ДЦ УНР, якого співтворцями ми були, але й до нього особисто. Та це не вплинуло на дальший хід подій: нас переголосовано, відкинено в опозицію в справі складу ДЦ, й ДЦ УНР опинився в стані розвалу, не зважаючи, чи саме завдяки неприродній і вагітній неґативами для майбутнього домові між през. М. Лівицьким та Ярославом Стецьком.

Домова ця не скріплює, а послаблює престиж УНРеспубліки, коли замість широкого визнання всього, що сталося між 1919 і 1973 роком, визнано лише Акт 30 червня 1941 р. Ця домова — а цього сьогодні вже ніхто не заперечить - була викликана коньюнктурною потребою ефекту на II СКВУ, була перетворенням Державного Центру УНР у групу «ідеологічних» союзників, була засобом не поширення вахляра консолідації, а його катастфального звуження, яке загрожувало й загрожує вільному вияву думки без того, щоб ЗЧ ОУН фактично включилася в ДЦ УНР і тим творила якусь справді «нову» ситуацію. Я не буду ширше обґрунтовувати мою думку, висловлену в ряді статтей, бо розвиток подій звільняє мене від цієї потреби.

Таким чином ми, залишаючись на позиції визнавання потреби як консолідаіії, так і самого ДЦ УНР, повинні й далі залишатися в опозиції, шукаючи способу змінити атмосферу. Вона може змінитися чи то під впливом подій в Україні, чи то під впливом тиску молодшого покоління, яке активізується і згодом забере мабуть слово й у внутурішньо - політичних справах. Лише постають два питання: 1. чи доволі врахує наш загал, що сьогодні зовсім не ті елементи складають ДЦ, що складали його в 1948 р. і 2. чи молоді захочуть вести визвольну політику, а чи намагатимуться свою політичну діяльність обмежити до допомогового засобу в поодиноких акціях.

Ми свідки не лише поділів у поодиноких політичних формаціях, але й зросту ворожнечі між новими відламами. Ця катастрофальна ситуація мабуть є частиною загального явища алієнації, з яким державні народи даватимуть собі раду нормально, а нас це може довести до повного розвалу політичного життя, відкинення молоді від нього, до хаотизації, в якій візьмуть верх реакційні елементи, що з

одного боку доводитиме до відірвання від дійсности взагалі, а в Україні зокрема, до затиску думки тут, як вона затиснена по тамтому боці залізної заслони. Не допустити до цього — основне наше завдання. Знайти для цього способи — завдання чергового ПУН.

***

У суспільно - громадській ділянці, на якій в деяких країнах тяжать важкі наслідки асиміляції та старіння, ми можемо похвалитися найперше відживленням контакту й виявами співпраці наших ІСНО різних теренів чи навіть континентів. Найперше друг Я. Гайвас відвідав усі країни українського поселення з доповідями на теми майбутніх завдань і майбутнього розвитку. Це була з нашого боку вдала ініціятива, тут ми себе показали з найкращого боку. Канада підсилила наші організації в Арґентіні, давши програму на відкриття пам'ятника Т. Шевченка в Буенос-Айресі. Танцювальний ансамбль з Торонто відбув подорож до Европи, що показує, як ми вміємо й повинні в майбутньому використати нові можливості, що являють добрий бік зросту добробуту, на який ми так часто — навіть слушно — нарікаємо. У меншому розмірі, але всеж підтримали ми зусилля Бразілії, виславши туди д-ра Д. Квітковського. Д-р М. Мицик відвідав Европу й там відбув конференцію ІСНО. 1972 р. відбулася Конференція УНРуху з пребагатим змістом. Можемо похвалитися великим успіхом на II СКВУ, де ми, завдяки нашим друзям, в першу ж чергу М. Плав'юкові й Я. Білакові, виступили як середовище, що може відкривати для загалу нові стежки, мобілізувати довкола себе загал на базі розуміння тенденцій розвитку нашої громади в майбутньому, притягати до себе молодше покоління, дати бій, вести його цілеспрямовано і — що найважливіше — виграти цей бій.

***

З ініціятивою, що її слід здійснювати в черговій каденції, виступили ми в зовнішній ділянці, в якій ми були мало чинні, бо вже давно-давно передали були зовнішні справи на спільний форум УНРади, чи її ВО. Сьогодні вести українську зовнішню політику, якщо вона взагалі можлива, одному політичному середовищу не під силу та й недоцільно. Тому треба було зосередитись на зовнішній інформації, бо почалися події в Україні, яким необхідно було надати розголосу. І тут зроблено справді багато, в першу чергу завдяки чужомовній інформації «Смолоскипу» та різним і постійним контактам з пресою.

Мало хто може похвалитися такою кількістю добрих видань чужими мовами, починаючи від «Лиха з розуму» англійською та французькою мовами (за останнє видання належиться подяка «Карпатії», що його фінансувала). Ми завжди були чинні в маніфестаціях та різних акціях в обороні політичних в'язнів у СССР.

Продовжували ми зусилля в утриманні контактів із жидами. Коли давніше ці контакти мали на меті усунення напруження між нами, то тепер вони пішли по лінії співпраці й взаємної інформації. Це преважлива справа, бо з України прибувають тисячі жидів із цінними відомостями, вони затримують контакт із своїми друзями в Україні, які борються проти того ж ворога, що й ми, за ті ж ідеали свободи, що й ми, хоч і в інших умовинах, з іншою остаточною метою.

Друзі д-р Я. Мусянович та Я. Гайвас відбули подорож до Ізраїля; при різних нагодах нав'язано контакти з різними діячами, в чому й я особисто брав участь, але наші осяги тут несмівмірні ні з потребами, ні з можливостями. На цій ділянці потрібно більше людей і засобів. Не лише на подорожі, але, в першу чергу, або на гонорари за статті, або на видання книг, що дуже цінні були б для нас.

Найбільш активним у ділянці зовнішньої діяльности був друг д-р Д. Квітковський. Він нав'язав важливий контакт із Міжнародньою комісією юристів у Женеві, у продовженні проробленої праці ще в Теграні. Тут великі можливості, але вони вимагають людей і великих засобів, включно до утримання українського бюра в Женеві. Та не під силу це одному середовищу, а належної співпраці всієї нашої спільноти — на жаль — нема. І д-р Квітковський, і інші згодом потрапили зацікавити українськими справами Спілку автомобільних робітників Америки. Цим відкрито шлях до зовсім нової й преважливої лінії праці. Це справді велика ініціятива, дай нам, Боже, її розвинути.

Кількалітні заходи д-ра Квітковського увінчалися заснуванням Світової Організації Свободи, що являє в ідеї найбільшу ініціятиву. Авжеж, що не розгорнути цієї діяльности силами одного нашого середовища — але це справді ідея майбутнього, й коли б нам ближчим часом бодай вдалося здобути зрозуміння для цієї ідеї та цього шляху зовнішньої діяльности, то на наш рахунок впишемо історичний осяг. А все можливе, коли хтось справді хоче себе віддати доброму ділу. Тут великим прикладом є скромна особа друга Я. Стасика. Апостоли були звичайними рибалками, тому кожен може бути співтворцем історичних змін.

Хоч це ділянка найважча, найбільш складна, але і в ній кожен може зробити багато корисного. А всі ми повинні спільно знайти для неї людей і засоби. Тим більше, що тут відкриваються нові лінії контактів, зусиль і потреб, хоч би в великій проблемі нової еміґрації із СССР, між якою нема представників поневолених народів, а є тільки — поза жидами — росіяни Але це росіяни, що все ж таки борються із режимом і не можуть нас не цікавити. Багато між ними колишніх політичних в'язнів, які з найвищим признанням говорять про українців. Про Про українців — як ось В. Мороз, Л. Лук'яненко, Сорока, Зарицька, І. Гель, Д. Шумук і т. д. і т. д. Про українців як зразкових товаришів недолі, людей із твердим характером і чесним сумлінням. Але говорять вони про них також як про інтеліґенцію народу, що бореться за свої права й виборе їх, коли має таких представників, що ближчі до народу, ніж інтеліґенція російська.

Більшість цих росіян, вражені напругою української боротьби, її не можуть іґнорувати. А тому, що вони приїздять як люди з прізвищами, приїздять відразу на впливові становища, входять у життя, не мивши підлог, як наша еміґрація, дістають засоби вислову своєї думки, вони щораз голосніше репрезентуватимуть проблеми великого комплексу, що носить дуже неточну назву СССР. В нашому інтересі є бути там присутніми, щоб здобути від них те, що здобути можна. Адже ж ніхто не може заперечити, що нам придалося становище Сахарова, Снлженіцина чи Файнберґа в обороні В. Мороза й Л. Плюща. Нам мусить придатися діяльність на зовнішньому відтинку А. Сінявського, чи заходи пані Солженіцинової в обороні політв'язнів і допомоги їм.

У цій ділянці зокрема можливості ростуть. Невідкличне завдання — їх використати, а це значить: дати вклад праці нашої й дітей наших.

***

З фінансової ділянки буде окремий і дуже докладний та точний звіт, що його підтвердить звіт Головного контролера. Проте, вважаю своїм обов'язком сказати кілька слів від себе, бо я в курсі і цих справ, сам брав участь у багатьох імпрезах, які відбулися з метою здобути засоби, мав я нагоду приглянутися до праці в цій ділянці в

часі моїх численних поїздок на поодинокі терени.

Праця в цій ділянці в останній каденції дещо пішла вперед, але бюджет був рішуче незадовільний, якщо брати під увагу ті вимоги, які поставлено до праці ПУН, а зокрема — потреби розгортання діяльности. Жоден терен не виконав повністю передбачених бюджетом вимог, схвалених на 7. ВЗУН, за вийнятком Австралії. Найбільш наблизилися до передбаченого бюджетом Вел. Брітанія й Канада. Справжнє чудо сталося на терені ЗСА, що хоч і не виконав своїх зобов'язань, але неймовірно поправив стан впливів, у чому заслуга невтомного Голови УВФонду — друга д-ра В. Михайлова.

І в цій ділянці відбувається мутація, яка ще не закінчена. В силу змінених обставин, відходимо ми — через брак збірщиків — від втертої методи систематичного збирання центів, а переходимо до акцій, у яких менша кількість заможніх людей дає більші пожертви. Та й тут потрібна систематичність. Доки відбуваються імпрези бенкетового характеру, впливи ростуть. Але бенкети не є можливі у безконечність і часто. Тому перед нами завдання: вдало скоординувати вищеназвані два роди діяльности. Тим більше, що малі, але постійні пожертви мають суспільну функцію. Цього засобу не зрікаються і найбагатші держави, напр., серед громадянства збірки на Червоний Хрест чи боротьбу з пістряком. Не тому, що держава не може стягнути грошей шляхом податкової системи, а тому, що громада повинна бути пов'язана з цими прблемами безпосередньо, морально.

Маємо серйозні осяги в праці над будовою Залізного Фонду. Але ці осяги зовсім не задовільні за останні 4 роки. Тут треба більшого зусилля, бо завтра - позавтра постійні платники на УНФонд вийдуть на емеритуру — не знаємо, скільки придбаємо нових. А для запевнення безберебійности праці, бодай частина бюджету мусить бути певна, тобто — походити із відсотків зібраного капіталу ще сьогодні. коли ще еміграція знаходиться у стані свого матеріяльного оптимізму.

***

У крайовій ділянці осягнули ми чимало, але тут не будемо задоволені, доки не доб'ємося остаточної мети: повалення окупанта. Тому, що б ми не осягнули, тут ми все ж у боргу.

І в боргу еміграція буде завжди, бо тут навіть не маємо нагоди зрівнятися із жертвами борців. Всяка наша жертва тут буде малою в порівнянні з жертвою не лише В. Мороза, що стоїть на вершку незламности, але й у порівнянні з будь-яким політичним в'язнем чи тільки переслідуваним адміністративним порядком. Бож хіба можна порівнювати нашу втрату часу чи кількох центів з положенням будького в Україні, що тратить працю й ризикує майбутнім своїх та своїх дітей, а навіть приятелів і звичайних знайомих, що відразу ж потрапляють у катеґорію підозрілих?

Від 7. ВЗУН ми були діяльні в процесах, що відбуваються в Україні. в першу ж чергу — ми робили багато корисного для поширення вісток з України. Наш Крайовий сектор здобув і видав 5 чисел «Українського вісника», підпільного видання світового розголосу. Вийшла велика книга матеріялів українського самвидаву п. н. «Широке море України». Ми організували широку пропаґандивну акцію під час Олімпіяди в 1972 році. Ми були співучасниками організації широких протестаційних акцій, віч, тощо. Згодом ми були присутні там, де демонстрації переходили в спеціялізовані акції на міжнародньому форумі. За останній рік мали ми й невдачі, що походили з людських слабостей. Але

не було в нас провалів, від яких ніхто не ґарантований і які неминучі.

Це речі, що ніяк не надаються до широкої дискусії. Тут тільки можу просити на майбутнє про те довір'я, яким ви нас наділяли в цих небезпечних та делікатних справах, і про збереження товариськости та нормальної етики. А одночасно закликаю вас усіх до горіння цими проблемами, до безнастанного вслухання у відгук бою, що ведеться на Рідних Землях, в якому падають важкі жертви й виявляється стільки патріотизму та ідеалізму! Нехай це вслухання породить збільшення відчуття проблем України, які зовсім не подібні до тутешніх щоденних клопотів, нехай воно породить бажання й сили для безперебійної праці, якої ПУН вимагав і буде вимагати завжди. На цей відтинок праці мусить піти все членство ОУН, але в близькому контакті з цілою громадою. Вся наша система мусить цю працю вважати найважливішою. Не сміє бути так, що політичні діячі заявляли: «Лишім їм там їхню роботу». Ні! Це «робота» всього народу! Не може бути так, що молоді, на яких ми нарікаємо, голодують, а батьки сперечаються про декорацію домівки, або за місце за почесним столом на якомусь бенкеті. Такі вияви не гідні націоналіста.

7. ВЗУН схвалив постанови й тези, що охоплені в книзі «Україна» — спільне добро всіх її громадян». Нічого в міжчасі не сказало нам, що ми в тих принципових твердженнях будьде помилилися. Та слід з жалем сказати, що зміст цих постанов і стверджень не вріс у наш загал. Проте, не треба цього факту трагізувати. Великі бо речі стаються повільно. Назагал, наша громада наблизилась до України. Ворожі намагання поставити людей в Україні проти нас також не вдалися. Це вже пройдений етап, і він розігрався в користь самостійницьких та націоналістичних сил. Не даймо ж себе й у майбутньому звернути з цього єдино - правильного шляху. Шукаймо все нових форм співпраці з українською громадою і співзвучними сторонніми силами, в першу ж чергу — із поневоленими Москвою народами. Намагаймося вчутися в добу, щоб поставити правильні ідеологічні та програмові віхи, що відповідали б вимогам нашої неймовірно хаотичної доби й неясного майбутнього.

Одним із етапів дальшої нашої діяльности мусить бути також ґрунтовне вивчення процесів, що проходять у лоні всіх народів московської тюрми народів, а зокрема — інтерпретація тих явищ, що проходять в Україні і які приносять немало радісних несподіванок, між якими перша — радикалізація сил спротиву. Тут необхідно забезпечити нормальну працю «Самостійної України» та «Українського слова».

***

На кінець мого звіту, кілька слів про себе особисто.

У цій каденції мав я багато невдач і прикростей різного характеру, що не залишилися без впливу на мою працездатність та видайність. На початку каденції був я змушений узяти 7-місячну відпустку, під час якої успішно заступав мене друг Я. Гайвас, за що дякую йому на цьому місці. Дякую всім, хто помагав мені та виявив товариськість у важкі хвилини чи місяці. Дякую Друзям, що підтримували мене в часі недуги й лікування, також матеріяльно.

В міру моїх сил, не переривав я праці, зокрема в редаґуванні «Українського Слова». Не зважаючи на перерви в праці, написав я понад 2,000 листів, провів у поїздках майже рік, бо 340 днів, проїхавши понад 140,000 км. Вибачаюся за недотягнення, але мав я завжди найкращу волю бути в контакті із загалом членства, бути між

ним і з ним, чути його думку й рахуватися з нею. Наскільки це мені вдалося, судити не мені, а вам.

***

Сказавши про наше «вчора», слід сказати коротко про наше «завтра», у світлі проблем, що актуальні на наших нарадах.

Комісія Підготови 8. ВЗУН випрацювала проєкт змін Устрою ОУН. Попрацюймо разом над цими змінами, шукаючи найкращих розв'язок. При цьому тримаймося діяльности. Нема у нас канцелярійного апарату й ледве чи зможемо його побудувати. У зв'язку з цим, маймо на увазі потребу скоротити число членів ПУН, щоб була змога постійно й легко та справно між ними контактуватися, легко збирати компетентний форум для принципових рішень. Проте, це не сміє означати зменшення кількости людей на відповідальних становищах. Поминаючи те, що кожна праця у нас відповідальна, ми вже маємо успішний досвід праці колеґіями, які багатьом людям дають змогу співвирішувати, не вимагаючи коштовних участей у засіданнях. Цей досвід слід покласти в основу майбутньої структури.

Маємо також досвід у гармонійній співпраці мережі ОУН із ІСНО, очолені їхньою Координаційною Радою, як і в співпраці ОУН як чинника політичного із громадською централею СКВУ, до створення якої ми так видатно причинилися. Маємо досвід, як користуватися для визвольної боротьби громадським сектором, що обіймає ширший загал від ОУН, а при допомозі політичного чинника не допускає до деполітизації політичної еміґрації, бож усяка допомога Україні — це допомога політична, допомога політичній проблемі розвалу імперії, без чого не можливе визволення й державність. Тому масові акції слід нам проводити за посередництвом і під керівництвом ІСНО, до чого вони мусять бути готові. А одночасно мусять зміцнитись теренові керівництва ОУН, бо давня-прадавня практика показала, що без них усяке зверхнє політичне керівництво було б без ґрунту під ногами.

Зовнішню дію та інформацію повинні ми розгортати якнайширше, затрудནюючи тут молодь, що цим цікавиться і тут може зробити більше від найбільш заслужених, бо молодь тут виступає без почуття меншевартости а з фаховими даними, пристосованими до терену й доби.

Розумне пов'язання громадської загальности із політичною спеціялізацією необхідне й тому, що знаємо цілі еміграції поневолених народів, що розпадаються тому, що не знайшли досить політичного живчика, щоб вловити зв'язок із рідними землями.

Не забуваймо при всьому сказаному, що великі осяги мають ті, що мають відвагу на великі завдання. Історичні осяги — правда, також поразки — відбувалися там, де сили міряно замірами. Мусимо й ми зважитися на великі наміри, коли життя своє присвятили боротьбі за велику мету — осягнення державної суверенности України, що дехто вважав, а дехто й досі вважає ілюзією, нездійснимою мрією. Для нас ця велика ілюзія являється найреальнішою дійсністю, тож і в конкретних намірах не біймося «мрій». Сьогодні ми повинні поставити собі велике завдання: за майбутні 4 роки зробити все можливе, щоб вирвати українську проблему з площини провінційности й осягнути її уміжнароднення, під оглядом розголосу й визнання.

Чи це можливе? Я певен, що так!

Яке б не було важке положення України, які б не були некорисні для нас обставини «співіснування», зміни у світі заходять такі, що підважують основи останньої імперії — Московської. Найперше: вона давно переста-

ла бути центром комуністичного світу. Націоналізм переміг, і комуністичний Китай відкрито поставив національні інтереси понад ідеологічними, з одного боку — потверджуючи націоналістичну теорію, з другого, що не менш важливо, — викриваючи облудність московського «інтернаціоналізму». В ООН зросло число малих і слабих, але самостійних молодих держав, які пильнують своїх інтересів і можуть або зміцнити, або провалити всяку комбінацію бльоків, ламаючи «вічний порядок», що його завжди намагаються завести сильні цього світу. Словом — відкриваються нові можливості майбутнього, ворожі несправедливості сучасности. Тут наша шанса, лише її треба вміти розіграти, а найперше — побачити. Нехай і які слабкі сили поневоленого народу, але ми не самі. При відчутті розвоєвих тенденцій, ми можемо включитися в біг історії, впливати на її хід, якщо вміло наші слабкі сили помножимо на нашу мудрість, завзяття, відданість і вміння використати попутні вітри.

Та найпевніше множити наші слабкі українські сили на злютованість поодиноких гуртів, між якими першим є Організація Українських Націоналістів. У широкому фронті великої української нації ми покликані до історичного чину. Як члени ОУН, ми маємо право говорити «ми», говорячи про славне минуле ОУН, що його співтворцями ми були. Але й маємо обов'язок говорити «ми», коли мова про майбутнє, яке творити нам. В обличчі цього подвійного зобов'язання — перед минулим і майбутнім — нехай наші дебати й постанови носять печать певности їх здійснення.

«Кожен раз, як тільки на українському горизонті з'являється щось живе, ви кидаєте в нього камінцем. І кожен раз виявляється, що то не камінець, а бумеранг. Він обов'язково повертався і бив по... вас! Що сталося? Чому репресії не дають значного ефекту? Чому випробувана зброя стала бумерангом? Змінився час — ось і відповідь. У Сталіна було досить води, щоб загасити вогонь. Вам довелося жити в епоху, коли резерви вичерпалися. А якщо води мало — краще не дразнити нею вогонь. Бо тоді ще краще горить — це знає кожна дитина. Ви взяли палку до рук, щоб розкидати вогнище, але замість того тільки підворушили його. На більше не вистачає сили. Це значить, що суспільний організм, в якому ми живемо, вступив в таку фазу розвитку, коли репресії вже дають зворотний ефект. І кожна нова репресія буде тепер новим бумерангом».

Замість останнього слова — В. Мороз

Орест Підкарпатський

ОБЛИЧЧЯМ ДО УКРАЇНИ В БОРОТЬБІ

(Із доповіді про крайові справи на 8. ВЗУН)

Українська нація під сучасну пору стоїть на порозі нового терору, засяг і глибина якого зовсім не поступаються сталінським 30-им та 40-им рокам, з тією хіба різницею, що зараз наступ на знищення душі народу, а не його фізичної субстанції. І якраз тому не є тільки потрібним, але прямо імперативним — щоб у процес боротьби за майбутність нації включити якнайширші кола української громадськости, а в першу чергу — всі складові частини Українського Націоналістичного Руху.

УНРрух як органнізаційно - ідейне пов'язання Організації з співзвуними ідеологічними формаціями перетворився в одну нерозривну цілість. І якраз із цих міркувань перед усіми нами стоїть обов'язок поглиблення й поширення боротьби та праці ОУН на всі складові частини УНРуху, щоб таким чином не тільки зміцнити УНРух, але й удосконалити й умасовити всі аспекти праці й боротьби ОУН.

Важкі були 40-ві й 50-ті роки праці нашої Організації. І хоч це були роки велитенських, часом може й надлюдських змагів та осягів, були вони рівночасно й роками поразок, роками еміграції, роками втрати позицій (часом дуже важко й ціною великих жертв). Немов палаючі стовпи — німі символи лихоліття — бачили якраз оці 40-ві й 50-ті роки, як одні націоналісти залишали рідні землі, інші падали на стійці, а ще інші йшли глибоко в підпілля, склавши тяжкий іспит перед історією, довершуючи глибоко й широко закроєні революційні здвиги Карпато - українським зривом, а пізніше — похідними групами ОУН і довготривалими акціями КР ОУН в Києві. Рік - річно корчилася революційна діяльність Організації під поступовим і послідовним тиском нових обставин та під впливом факту переселення мас членства Організації в різні країни вільного світу.

З початком 60-тих років починається закладання основ під новий етап крайової діяльности Організації. ОУН вже виконує функцію лучника між материком та еміґрацією й відіграє ролю свою в співтворенні нових форм визвольних процесів в краю. Максимально використовуючи нові умовини в Україні, що постали після ссталінського лихоліття, та беручи до уваги відносну стабільність свого членства, ОУН поступово починає просякати в Україну різними їй доступними шляхами. З перспективи років можна сміло сказати, що осяги на цій ділянці були поважні.

Завдяки крайовій праці ОУН, широкі кола української спільноти на еміґрації почали активно й речево цікнвитися ідейно - політичними процесами в Україні. Гірко - солодкі спогади про наше традиційне «село» заступила мужня політична активність Чорновола, Сверстюка й нарешті ... Мороза — її найсвітлішого вивершення. Еміґрація, всі її верстви, всі її кляси, ба — ще більше — всі її ґенерації, виросла. Вона, ця еміґрація, обтрусила спомини про пройдені етапи й почала усвідомлювати, що вона є часткою сучасного живого народу. І це найбільше досягнення Організації в 60-тих та 70-тих роках. Цей один момент вистачає, щоби виправдати існування ОУН поза межами Батьківщини, і цього одного моменту вистачає, щоб нові форми діяльности ОУН в 60-тих роках увійшли до історії української нації.

Завдяки цій групі осіб, намагання ворога розкласти еміґрацію з цутра зазнали рішучої поразки. Це ж ніхто

інший як ОУН успішно покористувалася в боротьбі з ворогом його власною зброєю й скерувала цю зброю проти нього. Ідеологічний бій, що йшов під егідою так званих «зустрічей», виграли ми настільки, що приїзд з України дійсних діячів культури був спочатку різко обмежений, а опісля зовсім припинений. Під сучасну пору з України випускають тільки режимних апаратчиків чи партійних поплентачів.

Річ ясна, ці моменти зовсім не вичерпують осягів Організації в крайовій ділянці. Вони радше служать своєрідними покажчиками відносно засягу й змісту крайової праці Організації в останніх роках. Очевидно, так, як у кожній праці, були помилки, були й невдачі...

З перспективи часу, враховуючи ввесь багатющий матеріял, що став нам доступний в останньому десятилітті, можна зробити ряд тверджень про Совєтський Союз в площині тих життєвих процесів — подій, що стоять в центрі нашого зацікавлення.

Зараз сміло можна ствердити, що період між смертю Сталіна та остаточним утвердженням при владі Брежнєва зовсім не був періодом плянової відлиги, періодом покращення, періодом своєрідної совєтської законности чи хоч би наближення до тієї законности, — таким він не був. Цей відтинок часу був періодом вагання, періодом неймовірних помилок (до речі не використаних Заходом), періодом замішання у всіх сферах життя комуни з її прибудівками. Це був період розгублення імперії. Хрущов повисмикував віхи, якими Сталін позначив шлях майбутнім комуністам і... нічого не поставив на їх місці. І якраз це відносне безголов'я й хаос уможливили певне відродження в деяких галузях життя в імперії новітніх царів.

Я вважаю, що Організація, в міру своїх спроможностей, в міру можливостей, використала цей етап куди більше, ніж великодержави заходу з їхніми гігантськими засобами й майже необмеженими можливостями.

Тільки й тільки, в цьому світлі слід аналізувати нашу тодішню поставу до приїжджаючих культурних діячів чи ансамблів з України. Тільки й тільки в цьому світлі слід аналізувати нашу тодішню настанову до окремих українців, що зайняли певні пости в рішаючих органах імперії. Тільки й тільки в цьому світлі слід аналізувати нашу оцінку процесів, що проходили в Совєтському Союзі взагалі, а в Україні зокрема.

На цьому етапі ми усвідомлювали, й нам було ясно, що у висліді захитання центру (як в ідеологічно - політичній, так і в організаційно - практичній площинах) зміцніли відосередні тенденції як в нутрі, так і на периферіях імперії. Ці відосередні тенденції почали захоплювати й включати в свій ритм не тільки ідейну молодь, але часто - густо й поодиноких власть імущих партійних бонзів, звиклих достосовуватися до течій, що мають вигляди на успіх. Маючи ці факти перед очима, ми діяли правильно. Коли хто навіть поверховно читає большевицьку пресу, може легко в цьому переконатися. Авторові цих рядків ані одного разу не доводилося читати хоч би одну статтю в комуністичній пресі, де б котрийсь совєтський автор науково й річево дискутував чи критикував наші світоглядові первні чи навіть тактичні ходи. Ні одна стаття в комуністичнній пресі не спромоглась нінащо більше, як на вуличну лайку.

Коли ідеологічно - політичні основи імперії почали хитатись і відосередні тенденції міцнішали, озвався дух російської людини, дух упослідженого й знедоленого централіста; дух державника — дисциплінованого сліпим кріпацьким послухом традиційно - історичного імперіяліста. І нам слід ду-

же точно врахувати ці нові тенденції (зрештою, старі як імперія Романових чи держава Каліти й Лютого), і там де треба змінити свою тактику, свій спосіб інтерпретації подій та реакції на них.

Центр у Москві пішов на ясну, недвозначну й повну русифікацію та на остаточне й тотальне знищення людської гідности. У висліді в імперії зарисувався двоподіл. По одній стороні спинився голий, все менше й менше прикрашуваний — інтернаціоналістичною фразеологією, найгіршого покрою російський імперіялізм - шовінізм, а по другій стороні — поступові, демократичні та національні елементи імперії. При тому слід відзначити, що ці демократичні елементи (переважно росіяни й жиди) переходять дуже важку й болючу переоцінку вартостей в національному питанню.

В цьому двоподілі наше місце ясне й недвозначне. Ми стоїмо на позиціях, що їх так чітко й на письмі, й на ділі з'ясував Мороз. Ми за Самостійну Соборну Українську Державу. І тут українське серце, український фолкльор і українські галушки мусять зайняти виразно другорядне місце. В Україні сталося те, що мусіло статися. Дух шестидесятників змужнів—струснувши з себе баляст пристосуванців — конформістів, визрів і з нечітких, мрійливих національно - емоційних тенденцій перейшов почерез виразно культурно - самобутні позиції, й у кінці доходить до свого логічного висновку: до чітких політичних позицій дуже близьких до наших власних

Україна переходить етап політичного ферменту. У цьому процесі нашим обов'язком є, з одного боку, підтримувати опозиційність, доливаючи оливи до вогню, а з другого — впливати на стабілізацію політичної думки на найближчій до націоналізму базі. Нам байдужі всякі депутати Верховного Совєта типу Гнатюків. Це віджилий елемент, це сучасні пристосуванці, яким ніхто не закидає браку українського серця; але це — люди, на яких українська нація аж ніяк не може опертися. Нам аж не такі вже й дуже важливі різні козачки й гопачки (байдуже, на якому вони мистецькому рівні): ми входимо в етап політичного визрівання, а промотори гопачків у нашому випадку, плентаються в епосі етнографізму.

І хоча ми не можемо — бо не маємо морального права на це — ставити максималістичних вимог перед українцями, що живуть в кліщах імперії чи в її тіні, всеж ми навіть не дискутуємо, де наше місце — це ж бо самозрозуміле! Ще раз і ще раз переконуються навіть найбільші скептики в тому, що єдиним шляхом до волі, є прямий шлях, недвозначний шлях, шлях праці й боротьби за ясні й чітко визначенні національно - політичні ідеали й цілі. Це усвідомлюють собі всі кращі елементи української нації. Це наше політичне кредо, й тільки ним нам слід кермуватися в нашій майбутній крайовій діяльності.

ОУН постала не тільки як своєрідне заперечення й протиставлення політичним амбіціям наївних українських партій (як на східніх, так і на західніх українських землях) — але як завершення історичних процесів державного визрівання української нації. Своєю ідеологією й своєю програмою ОУН дала українській нації ясну й недвозначну альтернативу, ясний і недвозначний другий шлях. Чи це подобається противникам, чи ні, чи це до смаку ворогам української нації, чи ні, —фактом залишається, що основні підвалини ідеології ОУН були прийняті навіть тими політичними партіями, що ставилися скептично чи ворожо до ОУН.

В наслідок такої еволюції українсь-

кої політичної думки, ОУН, замість бути одинокою в боротьбі, як авангард у змаганні за УССД, стала співучасником і союзником у цій боротьбі. І нам всім слід уважати це одним з дуже великих досягнень ОУН. І якраз з цього факту випливає наша основна роля в боротьбі за УССД: роля активного й повноцінного співучасника. Ми ясно й недвозначно застерігаємо за собою право такої організаційної побудови по обох боках залізної заслони, що найкраще уможливить нам як організації виконати свою місію співучасника в боротьбі за УССД. Одначе, нам постійно треба мати на увазі, що беручись за таке відповідальне діло, чи краще сказати, боручись за продовженням цього діла, ми постійно мусимо мати перед очима ширину й глибину як організаційної, так і особистої відповідальности перед своїм сумлінням та історією. Мені здається, що оце почуття відповідальности в багатьох із нас притупилося оправдуваннями та софістською арґументацією. А якраз без цього почуття Організація скотиться до рівня безвартісної суспільно - громадської установи. Бо жодна балаканина про боротьбу, бо жодна (навіть найбільше досконала) філософія принципів не заступить людини, яка в кожній хвилині готова на все, навіть і на найвищу жертву. І наше організаційне відношення до рідних земель повино якраз базуватися й формуватися на тій основі.

***

Сучасний центр імперії остаточно й недвозначно порвав із теоретичними й практичними засадами інтернаціоналізму й перейшов на виразну позицію російського імперіялізму. І тому всякі орентації на уряд української СССР, всі спроби хитро - мудро перехитрити московську верхівку, всякі вичікування на еволюційні процеси (забуваючи, що дані процеси не мусять почуватися «нашим» шляхом) є не тільки заздалегідь засуджені на невдачу, ба ще більше: вони, властиво, вкладаються в рамки режимного пляну. І тому не тільки Організація, але ввесь УНРух мусить якнайрішучіше засудити діяльність таких холуїв як Юрій Косач, але й інших неорадянофілів (властиво - модерних москофілів).

Наше становище відносно офіційних (а під цим терміном я розумію всіх, за вийнятком зовсім приватних туристів) відвідувачів - повинно бути або неприхильне, або байдуже, залежно від обставин і від даних осіб. В жодному випадку не сміємо погоджуватися з тими, що стали проти В. Мороза й того, що він уосіблює. Ми шануємо й відносимося з пієтизмом до всіх проявів української культури, але ми рішуче і недвозначно засуджуємо режим, що вживає цієї культури з метою її остаточної ліквідації. І в умовинах ясного й недвозначного двоподілу, контури якого ясніше й ясніше зарисовуються в Україні, всі арґументи проти такої настанови — це, в найкращому випадку, витончена софістика й більше нічого.

Нам слід докласти всіх зусиль, щоб постійно розкривати розкладові тенденції серед української спільноти на еміґрації, започатковані й керовані Москвою чи її прибудівками.

Цей наступ Москви діє в такому широкому діяпазоні, що він не залишає майже ані одного важливого сектору нашого життя, від політичних формацій починаючи, а церквою кінчаючи.

***

Одним з найбільших недоліків крайової праці в минулому був брак ефективної співпраці в крайовій ділянці з поодинокими представниками поневолених народів. Дороговказом має бути змістовний клич Ольжича «Воля народам — гідність людині!» Імперативним для новообраного Проводу залишається вивести українську проблему на світову арену. Я бачу цю пра-

цю в двох площинах:
1. В площині шукання контактів і встановлення співпраці з поневоленими Москвою народами.
2. В площині впливу аа громадську опінію вільного світу.

***

Ці проблеми не замикають рамок завдань, що стоять перед нами. Чи виконаємо ми ці завдання, чи скористаємо з можливостей, чи зуміємо дійсно стати співучасниками в боротьбі за УССД — покаже майбутнє. Сучасний світ — це світ націоналізму в наступі. Цей наступаючий націоналізм не лишає ні одного клаптика нашої планети. І в цьому світовому русі оформлювання націоналізму по лінії творчого й миролюбного розвитку свого народу на притаманних йому засадах, русі, що неначе ланцюгом оперізує всю землю, ми творимо ланку, шо займає своє прикметне місце. Вся наша праця, вся наша боротьба повинна проходити під кутом якнайбільшого скріплення цієї ланки.

Леонід Філь

ЗАВДАННЯ ОУН ПОЗА УКРАЇНОЮ

(Із доповіді на 8. ВЗУН)

1. Становище в світі.

Тези УІІ Великого Збору Українських Націоналіств цілком влучно схопили становище в світі, на тлі якого діє ОУН в Україні й поза нею. Ми твердили в 1970 році, що в наслідок революційних науково-технічних здобутків і осягнення величезного добробуту в передових країнах західнього світу, людство опинилося на порозі нового етапу розвитку.

Ми згадували про те, що з розвитком модерних засобів комунікації виникла теорія конверґенції, тобто зближення між собою різних суспільних систем і евентуального заникнення різниць між ними. Але ми вважали, що, всупереч теоретикам конверґенції, цей процес не відбувається в тому самому напрямку в вільному світі і в СССР. Ми казали: «... В соціяльній і духово - моральній площинах відбувається зовсім протилежний до конверґенції процес: коли нові ідеї, нові розуміння свободи й прзначення людського життя здобувають собі щораз ширші права громадянства в світі, то в СССР відбувається протилежний процес: там партія й держава постійно збільшують свої зусилля, щоб якщо не здушити, то хоч зупинити це намагання й процеси».

І дійсно, коли приглянемось до розвитку світових подій після УІІ ВЗУН, то побачимо, що він іде саме по передбаченій нами лінії: коли решта поневолених менших і більших народів поза межами Совєтського Союзу здобувають свою незалежність, коли остання західноевропейська колоніяльна країна, Португалія, примушена дати незалежність своїм африканським колоніям, в СССР щораз виразніше відчувається поворот до сталінської політики національного й духового імперіялізму, заглушення вільної думки, повного заперечення елементарних прав людини й народів.

Треба звернути також увагу на елемент уже існуючий в часі УІІ ВЗУН, але який надзвичайно загострився в останніх часах. Мова про те, що рівночасно із зростом наукових і технологічних досягнень, а часто й завдяки ним, перенаселення на нашій плянеті доходить майже до катастрофальних розмірів. В багатьох країнах уже відчувається гостра недостача харчових продуктів. Заповідається недостаток

енерґетичних ресурсів. Недавно, в драматичний спосіб і майже несподівано ми опинилися перед світовою кризою оливи. Нестримна хвиля інфляції опанувала цілий світ і стала головною турботою економістів, соціологів, політиків і найвищих державних чинників, до голів урядів і президентів держав включно.

В міжчасі зайшли також зміни в міжнародній політиці. З'єднані Стейти Америки погодилися на політику детанту й пожвавлення торговельного обміну з Совєтським Союзом. Офіційний намір цього договору — закріплення миру й забезпечення для договірних сторін обопільних економічних вигод, але фактично це є розподіл сфер впливу між двома суперпотугами. Зокрема, вигідний він для Совєтського Союзу, бо не тільки забезпечує йому доступ до високорозвиненої американської технології, але й допомагає зліквідувати залишки холодної війни; таким чином, СССР може почуватися безпечніше в своїй потенційно небезпечній конфронтації з червоним Китаєм і матиме вільніші руки в боротьбі з внутрішньою опозицією й у затриманні «статус кво» в СССР і сателітних країнах. Наскільки американська наївність допоможе посиленню совєтських позицій, покаже недалеке майбутнє. Є ознаки, що чимраз ширші кола суспільства в вільному світі усвідомлюють собі справжні наміри Совєтського Союзу. Це зокрема виявляється в реакції цих кіл на потоптання прав людини в СССР.

II. Зовнішньо - політична ситуація.

На протязі останнього десятиріччя завдяки рішучій і безстрашній поставі передових кіл творчої інтеліґенції в Україні, так званих «дисидентів», активно підтриманих українською громадою поза Україною, а також в наслідок більш сприятливих об'єктивних міжнародних обставин, українська проблематика вийшла на поверхню політичного зацікавлення західнього світу. Попередню байдужість, а то й ворожість поволі заступає зацікавлення, а пізніше — дуже часто й прихильність.

Багато причин збіглося, щоб донедавна українська проблематика не була предметом зацікавлення політичних кіл вільного світу. Поперше — тенденційне висвітлення українського питання російською наукою, байдуже чи білою, чи червоною, яке зводило справу України до рівня вузько - льокальної провінційної справи Росії. Подібно трактували українські меншини й інші займанці частин українських земель. Неприхильні до України кола ширили погляди, що українського питання немає, що воно штучно створене певними чужими чинниками. В такій атмосфері непоінформованости, байдужности й недовір'я не мали належного успіху старання української політичної еміґрації спопуляризувати українську національну проблему.

А українських науковців було ще донедавна замало, щоб успішно протиставитися традиційно - ворожим до нас поглядам.

Інакша ситуація постала з появою перших вісток про рух опору в Україні. В цілому світі поширилось явище ревізії традиційно прийнятих поглядів, шукання нових правд, бажання визволення людської думки від накинутих існуючими режимами понять світоглядів. Національні визвольні рухи поневолених народів здобули загальне признання, постало велике число нових самостійних держав; навіть порівняно відсталі народи Африки один за другим здобували незалежність. Тим часом зросла й питома політична вага українських громад у вільному світі, зокрема в Каннаді й ЗСА. Довголітня послідовна освідомлювальна дія нашої еміґрації почала давати свої овочі: серед української громади виросли молоді громадяни країн нового поселен-

ня, свідомі своєї української приналежности, які заступали й заступають українські національні інтереси з позиції громадян своїх країн, ще й до того часто - густо громадян висококваліфікованих професіоналів, науковців, професорів університетів і т. п.

Серед таких нових обставин почали пробиватися на захід вістки про опозиційні рухи в СССР, а в тім числі й в Україні. І хоч світова преса присвячувала свою увагу спочатку майже виключно російським опозиційним виявам, згодом вона почала цікавитись і рухом опору в Україні. Переломовим моментом стала поява «Лиха з розуму» В'ячеслава Чорновола, яке вперше засвідчило широкий розмах дисидентського руху в Україні та про високі інтелектуальні й моральні вартості його представників. На заході вже перед тим стали відомими імена І. Світличного та І. Дзюби і кружляли вістки про їх арешт. Тепер до них додалося багато нових імен, між ними такі як Іван Гель, брати Горині, Панас Заливаха, Святослав Караванський, Евгенія Кузнєцова, Михайло Масютко, Михайло Осадчий та інші. Почали діставатися на захід також і твори багатьох представників цієї нової ґенерації зокрема «Інтернаціоналізм чи русифікація» Дзюби, «Приєднання чи воз'єднання» Брайчевського, твори Валентина Мороза, Михайла Осадчого, Євгена Сверстюка, «Українські вісники» та багато інших. Знаменним у більшості цих видань є відсутність тероризуючого страху, який був таким притаманним попередній генерації, глибоко гуманний підхід до національного питання, пов'язуючи його з загально - людськими ідеями свободи й забезпечення основних прав людини й нації. Така характеристика робить ці твори близькими й зрозумілими для західнього світу.

Українська громадськість у вільному світі дбала й дбає про те, щоб довести до відома свого оточення прояви руху опору в Україні й придбати зрозуміння й прихильність до цього руху й до української проблематики взагалі. Загально відомо й признано що ОУН була і є одним з піонерів і найбільш активних чинників в цій дії.

Треба взяти до уваги, що є ще інші додаткові причини, чому українське питання дістало більший розголос в світовій опінії. Одною з них було загострення жидівської проблеми в СССР, яке збудило зацікавлення й до інших пекучих національних проблем в СССР, а з них в першу чергу — до української. А виїзд на захід жидівських еміґрантів, багато з яких ділило недолю в таборах ҐУЛАҐ-у з українськими політичними в'язнями, ще більше заактивізував проблему тяжкого положення репресованих українських діячів.

Другим зовнішнім фактором був і є китайсько - совєтський конфлікт, в якому червоний Китай використовує в своїй боротьбі проти Москви національні антаґонізми, які постають в СССР через російську імперіялістичну політику.

Така міжнародня політична ситуація, сама по собі плинна і з великими можливостями несподіваних змін і крутих поворотів, як це вже дуже часто траплялося в осанніх десятиріччях, дає нам різноманітні можливоссті активно брати участь у розвиткові подій так в Україні, як і поза її межами.

III. Внутрішньо - політичний сектор.

На протязі останніх кольког десятиліть українське політичне життя на еміґрації перебуває в стані постійної внутрішньої кризи. Після горезвісного й трагічного своїми наслідками розколу ОУН в 1940 р. ми були свідками дальшого розколу в середовищі бандерівців, коли 25 літ тому від них відділилася група ОУН т. зв. двійкарів і далі відбуваються в цьому середови-

щі ОУН (р) внутрішні потрясення з небезпекою нових виломів. Подібно стоять справи й у деяких інших політичних партіях. Розкололися на дві частини такі вже традиційні партії як УНДО і УРДП і, як це звичайно буває усі поділені частини завзято одна другу поборюють.

Не ліпша ситуація і в Державному Центрі УНР, тобто в осередку, який символізує тяглість наших визвольних змагань. Саме беручи до уваги цю символіку української держави, Української Народньої Республіки, всі існуючі тоді українські політичні партії й середовища, за винятком Союзу Гетьманців - Державників, погодилися в 1948 році переорганізувати Державний Центр УНР і створити УНРаду - базу консолідації всіх політичних самостійницьких організацій, які стояли на прицскладі ІУ Універсалу. У підготовці цієї реорганізації і в її завершенні величезний вклад мала праця ОУН і ПУН. Проте, не дивлячись на очевидні користі цеї консоледації для цілої української справи, як перед українським народом, так і перед міжнародними політичними чинниками, знову прийшло до роздріблення с п і л ь н о г о політичного фронту спочатку через вихід ОУН (р), а нещодавно — через неполадки між президентом Миколою Лівицьким та партіями так званої більшости — і опозицією, в наслідок чого усунено з УНРади на її УІІ сесії ОУН (з) і фракції УНДО Яворського й УРДП Гришка.

Для яснішої уяви про те, як виглядає на сьогодні УНРада і середовища які стоять за нею, подам витяги з доповіді др. Ярославського на Тереновій конференції в Німеччині 21 вересня ц. р. Друг Ярославський довгий час заступав ОУН в УНРаді і вклав багато зусиль і праці для її розвитку. Тому він дуже докладно ознайомлений з цими справами.

Каже друг Ярославський:

«Фактично по УІІ-ій сесії УНРади яка відбулася в Лондоні в грудні 1972 року, ДЦ став осередком ідейно - споріднених середовищ чи осередком однодумців. До УНРади належить праве УРДП Степаненка - Тарсюка - Біляєва, яке числом і індивідуальним складом є значно слабше за УРДП Гришка - Гаєнка - Воскобійника, вишальтованого з УНРади.

До УНРади належить праве крило УНДО Федорончука, який є майже осамітнений, коли не брати до уваги Ковальського й нового члена УНДО Кашинського. А поза УНРадою є УНДО Яворського, Макарушки, Добрянського, Ониська, Кузика, Заяця та інших. Дальший партнер УНРади — це УСП Рупецького, Довгаля, Лучишина — та поза УНРадою УСП, очолена Феденками, батьком і сином. Крім того до УНРади належить Союз Земель Соборної України — Селянська партія, т. зв. Доленківці. Головними в ній діячами є: Семенко, Сумароків, Бабенко в Німеччині, а ЗСА — Мельник.

Найактивнішим членом в УНРаді є Українсський Національно - Державний Союз — УНДС, партія, керівником фактичним якої є президент Микола Лівицький, хоч подається, що її очолює п. Теофіль Леонтій. Леонтій заразом являється в. о. голови ВО УНРади та очолює ресорт внутрішних справ у ВО УНРади. З тієї партії керівником військових справ є генерал Филонович, що стало мешкає в Міннеаполісі, ЗСА. П. Григорій Ткаченко є державним секретарем у ВО (також з партії УНДС).

Крім вищенаведених партій, до УНРади ще належить ОУН, яка є в опозиції і тому не бере участи в органах ДЦ УНР.

Всі вищеназвані 6 політичних середовищ, що належить до УНРади, є там заступлені на паритетній базі, кожна з них 6-ма мандатами.

На сьогодні, крім 36 членів УНРа-

ди з політичних середовищ, має бути така сама скількість членів УНРади з т. зв. громадсько - виборчого сектора. Таку постанову винесено на УІІ Сесії УНРади в грудні 1972 р. Виборцями мають бути члени з Тов. Прихильників УНРади та Товариств Сприяння УНРаді, які щорічно платять національний податок.

Поза УНРадою на сьогодні є, крім уже згаданих УРДП Гришка, УНДО Яворського, УСП Феденка та ОУН (з) ще Союз Гетьманців-Державників, які до УНРади ніколи не належали, та ОУН (р) - «бандерівці», які були в УНРаді на початку реорганізації ДЦ в 1948 р., але по певному часі УНРаду покинули без особливої заяви про виступ із неї».

З приводу однієї з криз в УНРаді писалося в «Самостійній Україні» з вересня 1955 року таке:

«Українське громадянство на еміграції вже мало час звикнути до криз в УНРаді. Їх було немало; навіть близькі до УНРади твердять, що там є безперебійна криза, а тільки її натуга то більшає, то зменшується. Причиною тих усіх криз, чи цієї безперебійної кризи є, без сумніву, люди. Люди, що стоять у проводі цієї установи і які не вміють собі дати ради, ради з проблемами, що їх ставить життя перед ними, або, іншими словами, не доросли до завдань, що їх узяли на свої плечі. Бо коли б було інакше, тоді вони, ці люди, вміли б знайти шляхи й виходи для полагодження спільних справ і вміли б скінчити з тим станом постійної гарячки й неполадків. А так, то вони ані не в силі зорієнтуватися, куди йдуть події, ані не знають чого хоче, а чого не хоче українське громадянство, і через те заплутуються в постановах і рішеннях, які ані перевести в життя..., ані відкликати».

Одним з останніх прикладів невмілого полагодження спільних справ було відоме «Становище», підписане Миколою Лівицьким і Ярославом Стецьком. Про нього так висловився д-р Михайло Сосновський:

«Дуже коротко українське громадянство було під враженням спільної «Заяви» президента УНР в екзилі М Лівицького та голови Проводу ОУН Я. Стецька, але коли за цією «Заявою» не з'явилися конкретні діла для поправи відносин і консолідації наших політично - партійних сил, розчарування політикою наших політичних лідерів в українській громаді тільки поглибилося, а також зросло недовір'я, щодо їхніх справжніх інтенцій. Своєрідним «цвяхом у домовину» сподівань стала поява обіжного листа М. Лівицького з 21 листопада 1973 р., в якому він «вияснює» мотиви спільної «Заяви» його і Я. Стецька. Цей «вияснювальний» чи вірніше «самовиправдувальний» лист говорить сам за себе. З нього бачимо, що мотиви, якими керувалися «договірні сторони», були далеко не такого ідеального порядку, як це могло здаватися при читанні тексту спільної «Заяви» чи як їх намагалися представити українському громадянству речники обох груп».

А д-р Зенон Городиський у статті: «Щоб було ще ясніше» пише:

«Історія появи двох документів, підписаних президентом УНР і головою політичної організації, яка в 1948 р. визнала ДЦ УНР і підписала тимчасовий закон та вступила до УНРади, є тільким черговим доказом непередуманих потягнень та виявом паралічу УНРади, найбільш компетентнюго чинника в справі переведення консолідації по думці і в згоді із тимчасовим законом».

Часто хаотична й невпорядкована ситуація в нашому внутрішньополітичному секторі викликає в широких колах громадянства, а часто навіть серед багатьох членів політичних середовищ, нехіть до всякої політики й

спричиняє втечу багатьох з політичних партій і організацій, в кращих випадках до праці виключно в суспільно - громадських організаціях, а ще частіше, відмежування себе від усякої суспільної активности. Мовляв, людина є «політично змучена». Тоді виникає й ідея про те, що політичні партії нам взагалі не потрібні, бо вони, мовляв, є причиною наших невдач, наших сварок і політичної апатії серед загалу нашої суспільности. Такі погляди хоч як привабливо вони не виглядали б для тих, що хочуть виправдати свою бездіяльність і втечу від активної праці, є не тільки неправильні, але й шкідливі. Можна сміло твердити, що без політичних партій і організацій українське життя поза межами України вже давно обмежилося б до реґіональної етнографії, а наші суспільно - громадські товариства й установи позникали б через брак ідейних перспектив. Влучно окреслив вагу й завдання політичних партій Роман Борковський у своїй доповіді під назвою «Чи можлива у нас двопартійна система?», видрукованій у «Сучасності» з січня 1974 р. Він сказав: «Побіч основної функції політичних партій у демократичній системі, що виявляється в визначуванні кандидатів до парляменту і на виборні уряди, існує ще цілий ряд додаткових функцій, але тим не менше важливих.

І так, у кожній партії відбувається процес, який умовно можна б назвати циркуляцією еліти. Виявляється це в тому, що партія вишукує з-поміж свого членства талановитих людей і висуває їх на різні провідні місця в партійній ієрархії. Це має особливе значення для збільшення молодого нарібку політичних лідерів.

Далі, партії займаються опрацюванням ідеологічних, програмових і політичних засад. Тим самим вони дбають про розвиток політичної думки й вдержання на відповідному рівні політичної культури. З тим зв'язана ще й інша функція політичних партій — бути каталізатором політичної дискусії в цілому суспільстві. Вони не тільки ведуть політичні дискусії у своєму середовищі, але й стимулюють ведення їх серед ширших кіл громадян. Це втягає маси населення в процес визначення напрямку, в якому має йти державна політика.

В основному, всі ці функції є також функціями партій поневолених народів з тим, що замість безпосереднього змагання до влади виступає боротьба за державність. Партії є організаторами боротьби за державу і також — в умовах еміґрації — за політичний вплив у межах чужої держави.

Крім того, еміґраційні партії мають завданням плекати державницьку традицію серед свого членства й загалу суспільства. Справді, деякі аспекти цієї традиції можуть бути культивовані й не-політичними організаціями — науковими, культурними й громадськими, але тільки політичні партії здатні надати цим традиціям снаги й впливу, пов'язуючи їх з актуальними проблемами організованого життя еміґрації. І тільки політичні партії можуть охоронити еміґрацію від безперспективних стежок аполітичого культурництва, що відживає в кожній політичній еміґрації, як реакція на деконьюнктуру та брак реальних успіхів. Далекий приціл та перспективний погляд на поточну політику являється ліками на такі дефетистичні настрої».

Немає найменшого сумніву, що для успішного виконання покладених на них завдань українські політичні середовища повинні нарешті впорядкувати співпрацю між собою й координацію своїх дій, зокрема на полі зовнішньо - політичної дії. Та співпраця й координація є конечна й можлива на базі УНРади.

Дуже очевидною стала втрата авто-

ритету політичного сектора серед української громади під час ІІ-го СКВУ. Деякі політичні провідники, засліплені ідеєю власного післанництва - месіянізму, не відчувають, що життя пішло вперед, що створилися нові умови, інакші взаємовідносини в українському суспільстві, що годі захопити чи навіть переконати українську громаду високопарними патріотичними фразами, якщо за цими фразами громада не бачить конструктивної й серйозної дії та щирого бажання поставити загальне добро української нації вище вузькогрупових партійних інтересів.

IV. Перспективи й завдання ОУН і УНРуху

В дискусії, яка розвинулася перед Восьмим Великим Збором Українських Націоналістів і яку розпочав др. Юрчук ще в січні 1973 року своїм еляборатом «Якою повинна бути ОУН», висловлено багато думок про наші недомагання, висловлено занепокоєння дальшою долею ОУН і пропоновано шляхи, якими ми мали би прямувати в майбутнє.

В основному, дискусія велася в аспекті яке має бути завдання дії ОУН в майбутньому.

В обговоренні принципової ролі ОУН виявилося дві концепції: перша — яка бачить ролю ОУН виключно в виконуванні «своєї історичної місії в Україні». Ця концепція передбачає реорганізацію кадрів ОУН у тому змислі, що «у властивій ОУН лишилися б тільки ті, що своєю працею були б зв'язані тільки з потребами ОУН в Україні. Суспільно - громадський сектор мав би бути більш самостійним — аналогічно до передвоєнного та воєнного періодів».

Друга концепція стоїть на становищі затримання дотеперішньої форми дії ОУН, працюючи над її розбудовою. Виразники цієї концепції твердять, що «наша присутність і наша участь у різних сферах українського життя необхідна. Вона необхідна у всіх ділянках, але на те, в теперішньому нашому стані, у нас сил не стане, — отже, треба вибрати найважливіші і на них зосередити свою діяльність з виглядом на те, що з плином часу, коли розгортатиметься праця — її можна і треба буде поширювати також і на інші ділянки».

Мій особистий погляд і більшість думок, я чув у дискусіях, є за концепцією затримання дотеперішньої дії ОУН, тобто за продовженням нашої активної присутности в різних сферах українського життя в Україні й поза нею. Очевидно, це в міру наших можливостей, з концентрацією наших зусиль в секторах, які ми вважатимемо найважливішими.

Яку б концепцію нашої дії ми не затвердили, першою передумовою її успіху є міцний і зіграний між собою Провід Українських Націоналістів. В цьому я цілком погоджуюся з думкою тих, які твердять, «що без міцного, елястичного, пробоєвого і справді ведучого ПУН нам не дасться вийти з біди й добитися рішучих успіхів, без яких ми не маємо виглядів на тривале творче існування. Не важливо, скільки людей буде в такому ПУН, але важливо, щоб у ньому були найкращі, найпередовіші, найділовитіші, найжертвенніші, найбільш віддані й найбільше творчі між нами. Щоб були ті, що самі йдуть уперед і ведуть інших — своїм прикладом, своїми вчинками, а не словами». Я від себе додав би ще одну необхідну прикмету — прикмету дружньої й льояльної співпраці між собою.

Виходячи з засади, що ми за концепцією широкої дії ОУН, я висловлю мої погляди на головніші завдання ОУН і УНРуху на найближче майбутнє.

а) Ідеологічно - світоглядовий відтинок

Ми мусимо здобутися на посилення нашої минулої творчої дії. Треба зробити окреме зусилля, щоб притягнути до співпраці в цій ділянці українських фахівців, яких уже є чимало, а між ними багато наших приятелів і прихильників. Треба дати їм можливість друкуватися в наших виданнях. Ми ж бо не можемо залишитися на місці в цій ділянці тоді, коли довкола нас відбуваються такі основні ревізії світоглядів і понять і коли нам так потрібно ідеологічно підтримувати і впливати на розвиток творчої національної думки в Україні.

б) Організаційний

Зміцнити активізацію організаційних мереж на всіх теренах. Запевнити тісну співпрацю між організаційним і суспільно - громадським секторам. В цій цілі змагати до включення в склад ТК голів наших суспільно - громадських централів або принаймні — до періодичного устійнення спільних справ і до співпраці обох секторів.

Потрібно зактивізувати наше жіноцтво. Це саме відноситься до молоді. Тут треба знайти новий підхід — як і чим молодь зацікавити й притягнути в наші ряди. Вважаю можливим і доцільним притягати молодь до краєвого сектора, до сектора оборони переслідуваних українських дисидентів і їх родин і до зовнішньо - інформативної праці. Треба відживити ідею створення світового об'єднання молоді в системі ІСНО, яку висунено на конференції молоді в Буенос - Айресі в грудні 1971 року. В такій організації могтимуть активізуватися й рости нові молоді сили, які через контакти з іншими осередками поглиблюватимуть свою загально - українську свідомість.

в) Суспільно - громадський

Шляхи розвитку громадської думки в останніх роках вказують на те, що свідоміша частина українських громад у вільному світі визнає себе живою частиною українського народу. Нашим завданням є цю тенденцію підтримати, розвинути й закріпити. Ми не сміємо забувати, що суспільно-громадські організації, об'єднані в системі ІСНО, були створені за ініціятивою ОУН. Члени й провід організації давали й дають внутрішній зміст і політичну наснагу цим громадсько - суспільним формаціям. Ми мусимо затримати наш вплив на характер їх дії активною й відданною працею в їх рядах наших членів; найкращих із них ми повинні висувати на провідні позиції в суспільно - громадських формаціях і їх там підтримувати. Якщо ставимо на керівні пости людей з-поза Організації, то запевнім, що вони продовжуватимуть світлі традиції основників наших братніх організацій, а не перетворять їх на соціяльно - забавові клюби з етнографічним забарвленням. А така небезпека існує подекуди цілком реально. Ми мусимо політизувати членів БО — політизувати, очевидно, в позитивному сенсі. Треба шукати молодь другої й третьої ґенерації, зацікавлювати її політичними акціями, актуальними для української справи в країнах їх поселення і в Україні, притягати найздібніших до проводів БО, виробляти у них почуття співвідповідальности за цілість української справи й плекати між ними українські державницькі традиції.

Надзвичайно важливим є завдання КР ІСНО і краєвих централь. Ми нарешті мусимо досягнути остаточного перетворення КР ІСНО на справжній діючий координаційний осередок, який був би центром ідей, ініціятив і співпраці наших БО у світовому маштабі. Беручи до уваги дотеперішній досвід, мусимо добитися створення бюра ІСНО як запоруки оперативности КР ІСНО. Без власного бюра, яке могло б бути злучене з бюром котроїсь із наших краєвих централь, ми

не підемо вперед на цьому відтинку.

На основі нашої активної і конструктивної співпраці в загально - українських інституціях, як СКВУ, чи місцеві громадські надбудови, ми повинні й надалі залишити чинником, до думки якого уважно прислухається українська громада. Ми мусимо далі дбати про затримання ділової громадської співпраці у всіх ділянках, які цікавлять нашу громаду в країнах її нового поселення й у цілій діяспорі. Мусимо домагатись ініціятиви загально - громадського характеру, а коли такі ініціятиви виходитимуть з інших середовищ, активно їх підтримувати. Тим самим ми плекатимемо в наших БО почуття приналежности до ширшої української спільноти, а через неї до української нації.

г) Внутрішньо - політичний

Я вже згадував про великий вклад ОУН в справу консолідації українських політичних сил довкола ДЦ УНРади. На жаль, скоро після осягнення консолідації ДЦ опинився в затяжній кризі, яка в різних видах триває по сьогодні. Міжгрупові розходження, розколи в поодиноких партіях і особисті амбіції стоять на перешкоді співпраці українських політичних сил.

Криза в ДЦ УНР, яка загострилася на 7. сесії УНРади й після неї, викликала у нас дискусію про наше становище в відношенні до УНРади і про можливості інших шляхів, якими могла би прямувати ОУН у своїй дії на внутрішньо - політичному відтинку.

Проаналізувавши стан в УНРаді, можна прийти до висновку, що існують для нас три можливості:

1) Дальше стояти твердо на плятформі з 1948 року, прийнятої всіми політичними середовищами, включно з ОУН(р) (ЗЧ ОУН), що у висліді привело до реорганізації ДЦ УНР і створення УНРади — бази консолідації всіх політичних самостійницьких організацій чи партій. Тим самим поставити спільний політичний центр на традиційно - леґітимні основи з Тимчасовим Законом УНР як конституцією цього ж політичного центру в екзилі.

2) Піти з бльоком Миколи Лівицького і евентуально ОУН(р) та бути їх сателітом (чи стати членом його «об'єднання однодумців» і за те одержати відповідальні пости в ДЦ УНР ...»). Прийняти їх політику бльокування чи деконсолідації, зійти з позицій плятформи з 1948 року та взяти відповідальність за наслідки їх дотеперішньої політики.

3) Вийти з УНРади та шукати нових спроб консолідації поза УНРадою рештками політичних партій, що опинилися поза нею. (Значить, повернути до етапу з - перед 1948 року — повного політичного розбиття).

Проаналізувавши ці три альтернативи, я прийшов до висновку, що нам лишається лише перша з них.

Більшість дискутантів над цим питанням прийшли також до висновку, що тільки на підставі співпраці всіх наших політичних сил, тільки шляхом концентрації, а не атомізації, може цей сектор виконати покладені на нього завдання.

Прийнявши такі підстави й беручи під увагу засади та ідеї, якими керувався ПУН при реорганізації ДЦ УНР, я вважаю, що ми таки не повинні сходити зі шляху змагання за концентрацію українських політичних сил, яким ми йдемо вже такий довгий час. Я не бачу об'єктивних причин з цього шляху сходити в погоні за тимчасовими бльокуваннями. Сам факт затяжної кризи в УНРаді не може бути причиною, чому ми мали б резигнувати з основного принципу національно - політичної співпраці. Чи ми вже забули, як довго ми змагалися за здійснення ідеї СКВУ?

Як бачимо, завдань перед нами чимало. Чи ми в стані усі ці завдання подолати? Я певний, що так! Ми ж є носіями великої ідеї з світлою традицією. Система Українського Націоналістичного Руху добре продумана і дає усі можливості для успішної дії в різних країнах українського поселення. Але щоб успіхи наші були ще більші, ніж дотепер, ми мусимо виповнити цю систему наполегливою й відданою працею. Тільки віддана праця під керівництвом міцного й ділового Проводу зможе запевнити виконання нашої великої історичної місії в Україні й поза нею.

ЗВЕРНЕННЯ

ВОСЬМОГО ВЕЛИКОГО ЗБОРУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ І В РОЗСІЯННІ.

Восьмий Великий Збір Українських Націоналістів, що відбувся 28-30 листопада 1974 р. в одному з міст Північно - Американського континенту, шле свій привіт українському народові на Рідних Землях і в розсіянні.

Ми — українські націоналісти, згуртовані довкола Організації Українських Націоналістів, що під проводом полк. Євгена Коновальця, полк. Андрія Мельника, а тепер Олега Штуля-Ждановича несла й далі несе прапор боротьби за суверенність Української Народньої Республіки, перебравши його з рук забитого московським окупантом Головного Отамана Симона Петлюри.

Ми глибоко переживаємо факт, що московський займанець в Україні знову повертається до горезвісних метод сталінського терору. Якщо число кривавих жертв може й менше, як за часів Єжова й Берії, то зате сучасні червоні російські царі посилили заходи, якими намагаються затерти національне обличчя поневолених народів, влити їх у вимріяне царським імперіялістами й ідеологами імперії «російське море», що його для прикраси назвали «совєтським народом».

Український народ зазнає нещадного господарського визиску: його природні багатства, сільське господарство, плоди промисловости йдуть на збагачення московського центру та на реалізацію імперських цілей.

Духове життя нашого народу здушується: історія зазнає безсоромного фальшування, культура й тисячолітні національні та державницькі традиції — жорстокого нищення. Москва намагається змести з лиця землі навіть мистецькі пам'ятки й саму мову, які є душею народу. Вона руйнує навіть християнські основи нашої духовости.

Українська наука вложена в прокрустове ложе однобічности. Гуманістичні й суспільні науки змушені вкладатися в вузькі рами збанкрутованої марксистської догми. Економічні, природознавчі й технічні науки не мають змоги бути на рівні осягів вільного світу. Найвищі наукові установи підлягають обмосковленню та включенню у «всесоюзне підпорядкування» Москві, яке виключає прямий контакт із міжнароднім форумом, зводить їх до провінційности, ще гіршої, ніж за часів чорної реакції царизму.

Наукові публікації, література й преса — позбавлені мінімальної свободи: це лише партійні офіціози, писані скаліченою українською мовою.

Ще гірше положення тієї частини українського народу, що, в наслідок прямого насилля чи посередніх репресій опинилася в розсіянні на просторах імперії поза межами УССР, або на насильно від України відрізаних ет-

нографічних землях. Там нема жодної української школи, ніодного часопису українською мовою, книжку можна отримати тільки з великим зусиллям, а то й риском запідозрення «у націоналізмі».

Усе це — висліди московського імперіялізму, перестарілої системи колоніялізму, останньою опорою якої являється т. зв. СССР. І проти цього сорому нашої доби ведуть боротьбу усі поневолені народи, а в першій лінії змагань стоїть народ український. Разом із борцями за свободу й державну суверенність в Україні стоїть також та частина українського народу, що опинилася поза межами Батьківщини. У цій боротьбі стоїмо й ми — українські націоналісти поза межами Московської імперії. Стоїмо плече-в-плече з іншими народами що підіймаються до бою проти московського ярма.

Усі ми — білоруси й українці, казахи й татари, туркмени й грузини, естонці й узбеки, литовці й чеченці та інші народи — однаково загрожені русифікацією. Нас однаково переслідують на рідних землях і поза їх межами, нас однаково хочуть втопити в багнюці «совєтського народу». Мало того, виселюючи нас поза межі рідних земель, нас навіть хочуть на поодиноких територіях робити знаряддям русифікації колонізованих. Тому лише спільними зусиллями зможемо скинути ненависне ярмо большевицького Кремля, який пішов у новий наступ на наше фізичне й духове знищення.

Та частина українського народу, яка була змушена московським окупантом покинути Рідні Землі й тимчасово поселитися у різних частинах вільного світу, перебрала на себе святий обов'язок зберігати, плекати й розвивати українські державницькі традиції, розпрацьовувати й поширювати основи політики визволення, в міру своїх сил збагачувати українську науку й культуру. Доказом цього є подивугідна й плянова організація та розбудова українських Церков, наукова й дослідницька праця з численними виданнями, праця установ, професійних організацій, плекання народньої культури, розбудова українського шкільництва тощо.

Разом з цим, політичні формації поглиблюють українську політичну думку й разом з усією спільнотою у вільному світі докладають усіх зусиль для ширення правди про Україну, здобування приятелів для справедливих домагань української нації бути сувереном на своїй прадідівській землі.

Ми, українські націоналісти, є невідлучними членами єдиної української національної родини. Нас не відірве від цілости народу жодна сила. Загрожені також українці у вільному світі асиміляцією дітей, і всі спільно мусимо боротися проти цієї загрози. Ви, на рідних землях, можете подати нам допомогу вашою творчістю в Україні й вашим спротивом та боротьбою. В ім'я єдности народу й його змагань, ми прирікаємо всі наші сили використати для розголосу у світі боротьби й геройства та страждань тієї частини нашого народу, що опинилася в московсько - большевицькій неволі, на мобілізацію волелюбної світової опінії по нашому боці.

Щоб збільшити наші можливості в цьому напрямку, 8. Великий Збір Українських Націоналістів ухвалив не припиняти зусиль для єднання сил української спільноти в усьому світі, для боротьби з ворожими розкладницькими акціями, фальшуванням дійсности, з його намаганнями закрити боротьбу в Україні, замовчати її вияви та самопосвяту борців. Одночасно, 8. ВЗУН ухвалив ще більше сил української спільноти у вільному світі кинути на безпосередню боротьбу з московським займанцем.

Ми знаємо труднощі наших братів в Україні й поза межами УССР в тюрмі народів. Ми глибоко переживаємо страждання й відданість борців. Ми з усім українським народом змагатимемось за те, щоб зміцнити фронт боротьби проти московського імперіялізму й колоніялізму. Разом шукаймо способів координувати боротьбу всіх поневолених народів за визволення, бо тільки шляхом боротьби можна розвалити останню в світі колоніяльну імперію, якою залишився московський СССР. Нехай нас не деморалізує наївність західніх країн, що шукають співжиття та «детанту» із нашим поневолювачем. Уряди цих країн ідуть — на жаль — шляхом найменшого спротиву. Але у всьому світі наростають сили визволення, доба колоніялізму кінчається. Постали розходження та ворожнеча між двома велетнями комунізму. Під ударами визвольних сил поневолених народів розвалилися імперії чорної реакції; під нашими спільними ударами впаде також імперія червоної московської реакції.

Страждання ув'язнених, завзяття бійців за свободу по обидва боки залізної заслони, сльози їхніх родин впадуть прокляттям і помстою на поневолювачів. Спільними силами розвалимо імперію, і на її руїнах постануть вільні держави вільних народів, щоб здійснилася мрія Т. Шевченка: «І буде син, і буде мати, і будуть люди на землі».

Кожна частина нашого народу, залежно ві добставин, нехай сама визначує собі засоби й методи боротьби. Але нехай ніхто з нас не тратить відчуття кінцевої мети: державної суверенности! Бо тільки в суверенній державі може народ справді розвиватися, рости та виконувати своє історичне призначення. Нехай ніхто з нас не забуває, що тільки боротьба доводить до мети, що тільки шляхом жертви, а не самозбереження ушляхетнюється людина й визволяються народи, як це заявив і стверджує безприкладною жертвою Валентин Мороз і його друзі.

Тож зобов'яжімося усі до боротьби й до жертви, кожен у міру своїх сил. Без боротьби загинули мільйони від голоду; дальші мільйони загинули в тюрмах та концтаборах. Коли зменшився страх поневолених, зменшилась нахабність поневолювачів. Якщо поступаються вони одним, мусітимуть поступитися й іншим народам, коли ці народи справді спільними силами й масово виявлять свою незламність. Тож —

спільними силами вперід! До боротьби й перемоги!

30 листопада 1974 р.

Президія 8. ВЗУН

«Мабуть десь у світі розуміють двоязикість лише як роздвоєний язик змії. Дві рідні мови для одного народу — цього ніхто в світі не зрозуміє. А ми до цього звикли настільки, що навіть не помічаємо нав'язування тенденції затримати розвиток рідної мови, затримати розвиток національного думання, накинути обов'язкову порцію російських пісень в українських концертах, російських слів в українських текстах, російських імен на сторінках нашої культури. Накинути уявлення про нашу цілковиту залежність і другорядність».

Український Вісник, випуск 6. Самвидав

ПОСТАНОВИ 8. ВЗУН

На відтинку внутрішньо - політичному

1) Стан на українському внутрішньо - політичному відтинку, з'ясований в резолюціях і постановах 7. ВЗУН, на сьогоднішній день не змінився на краще а навпаки — позначився поглибленням розбіжностей між політичними середовищами.

2) 8. ВЗУН схвалює становище ОУН на 7. Сесії УНади в 1972 р., звернення Проводу Українських Націоналістів до всіх політичних середовищ напередодні ІІ-го Конґресу СКВУ, як рівнож з'ясування позицій ОУН до питань внутрішньої української політики, (як у статті д-ра З. Городиського на сторінках української преси).

3) 8. ВЗУН доручає новообраному ПУН, у згоді з названими позиціями, провірити можливості контакту й виміни думок з усіми українськими політичними середовищами для узгіднення становища українського політичного світу до ряду справ, що випливатимуть з нових подій в Україні та можливостей, які існують для української визвольної акції на міжнародньому форумі.

На відтинку суспільно - громадському

1) 8. ВЗУН стверджує відрадне явище: в час посиленого наступу ворога на український нарід в Україні українська спільнота у вільному світі посилює свою дію як для оборони прав української нації, так і на відтинку скріплення нашого організаційного життя у вільному світі.

2) 8. ВЗУН висловлює задоволення що Другий Конґрес СВКУ скріпив консолідацію й співпрацю суспільно - громадських чинників української спільноти поміж собою, а зокрема з Українськими Церквами.

3) 8. ВЗУН стверджує, що система Українського Націоналістичного Руху давала в минулому й даватиме в майбутньому всесторонню підтримку Секретаріятові СКВУ в його діяльності.

4) 8. ВЗУН стверджує необхідність посилення дій Координаційної Ради ІСНО та посилення співпраці між усіми установами й організаціями УНРуху.

5) 8. ВЗУН закликає Проводи й членство системи ІСНО посилити їхню допомогу для крайової акції Проводу Українських Націоналістів та скріплення фінансової бази тієї дії.

На відтинку зовнішньо - політичному

1) Брак одного політичного центру поза межами України не дозволяє нам максимально використати хоч обмежені, але все ж таки існуючі під сучасну пору можливості визвольної боротьби українського народу.

2. 8. ВЗУН доручає проводам установ і організацій Українського Націоналістичного Руху посилити заходи в ділянці пропаґандивно - інформаційній та всебічно підтримати акцію Оборони Прав Людини, а в першу чергу Прав Української Людини, координуючи цю акцію з заходами Секретаріяту СКВУ.

3) Основним завданням на зовнішньо - політичному відтинкові вважаємо завдання поборювання ворожих намагань на міжнародній арені, спрямованих на домагання визначив вільним світом української проблеми й визвольної боротьби України — внутрішньо - політичною проблемою совєтської імперії, щоб вивести цю проблему на позем проблеми не тільки Національної, але й міжнародної.

Яр Славутич

**Щоб не сягнуло мужнє повноліття
Свого зеніту, подвигу й краси,
Щоліта косить українське квіття
Ворожа сталь московської коси.**

**Та щоб дорідне достигало зерно
І повнив мозок пустоту голів,
Трипільська даль блакитніє озерно
І палахкоче золотом полів.**

**О рідна земле! Напувай стеблини,
Що воскові плекають колоски!
Прадавня сила кожної зернини
Перетривала навісні віки.**

**Я вірю в сонця радісне причастя,
З якого щедрий виросте врожай.
На засів зерно, повне і гранчасте,
Народе волі, завжди зберігай!**

1974

В ДЕНЬ 22-ГО СІЧНЯ

**22-го січня — 1918-ий рік!
22-го січня — 1919-ий рік!
Дві дати — один символ!**

Символ українського тріюмфу, історичний вияв волі українського народу бути суверенною нацією, жити в своїй власній незалежній державі розвиватися в свободі.

Це був третій з черги державнотворчий подвиг українства.

Першим — була великокняжа держава Київської Руси. Ми прийшли на арену історії, як соняшня буря, двигнули великодержаву від Чорного моря до Білого, створили один русичівсько - український народ - моноліт від Карпат до Кавказу — й виплекали культуру, основи й вартості якої зістались незнищенні по нинішній день! Ця великодержава впала під ударами татарської навали в 1241 - му році.

Другий наш подвиг — це гетьманська козацька держава Руси - України. Серед найважчих умов чотиривікової боротьби за життя й свободу, на південь, захід і північ український геній пробився вдруге й воздвиг нову незалежну державу на основах першої в середньовіччі демократії козацького типу. Народна творчість так оспівала це досягнення в своїх думах і піснях: «Та немає лучче, та немає краще, як в нас на Вкраїні», де «Край веселий і мир хрещений».

Ця держава, виснажена боротьбою на три фронти, впала в битві під Полтавою в 1709-му році.

Третій подвиг державнотворчого відродження України Тичина оспівав так:

«Гори каміння,
Що на груди мої навалили,
Я так легенько скинув,
Як пух!»

Українське національне відродження прийшло ,як сліпуча експльозія духа в «горобину ніч» нашої історії. Цього чуда доконав феномен на ім'я Тарас Шевченко. Він прийшов, як грім із ясного неба, об'явив невмирущий зміст українського людства і спалив своє життя на хресті такого післанництва, залишаючи по собі полум'я, що не загасне. Історичні плоди були неминучі!

Дня 22-го січня 1918-го року Центральна Рада в Києві проголосила Незалежну Українську Народну Республіку.

Дня 22-го січня 1919-го року революційний парлямент України, Український Трудовий Конґрес, проголосив об'єднання Незалежної Української Народньої Республіки й галицької

Західньо - Української Республіки в одну Суверенну Соборну Українську Державу.

В боротьбі на три фронти — проти агресії Російської Соціялістичної Совєтської Республіки з Півночі, проти агресії Польської Республіки із заходу та проти хаосу громадянської війни різних видів внутрі — ця держава впала. Україну почетвертовано! Український нарід знову розп'ято!

Однак духово ми перемогли!

Визвольний Ренесанс став тривалим заповітом сучасности. Успішне проголошення незалежности Східних Українських Земель, блискучий державницький Зрив Західніх Українських Земель, незабутній тріюмф соборности, леґенда Січових Стрільців, славою вкрите українське студентство, що під Крутами записало Україну в Книгу Життя, сірий Невідомий Вояк Українських Армій, що в боях за свободу нації кров'ю скропив Україну вздовж і вшир, та різнородні протибольшевицькі повстання не тільки засвідчили незламну волю цієї нації до суверности й соборности, але теж принципово доказали нашу здатність здійснити цю мету на тривалі масштаби історії! Нині ми йдемо в життя з волі Всевишнього, розвиваємось проти опору всіх і вся з богатирського відродження нашої збірної душі, що б'ється за своє світодійне встановлення, щоби перелляти в історію той конечний для людства невиконаний потенціял, що є змістом українства.

Як довго цей невмірущий заповіт української історії не здійсниться, так довго велика нація на грані Европи й Азії, на грані життя й свободи, на грані революції й перемоги буде непохитно розвивати все зростаючу боротьбу за здійснення своєї святої правди на свойому споконвічному місці під сонцем!

Це безперебійно засвідчують все нові форми дальших змагань в Україні у всіх ділянках життя: героїчне православ'я митр. Липківського, Спілка Визволення України, Братство Українських Державників, Спілка Української Молоді, боротьба українського селянства проти колективізації, прометеївська боротьба творців української культури — безсмертні розстріляні клясики, нескорені поети й письменники, красномовні історики й мистці; боротьба проти колонізації та русифікації України, — словом, бій за безсмертну душу народу й суверенного духа нації.

Передові визвольні сили нації посхідно користаються з кожної історичної нагоди, щоби наперекір усім кордонам окупантів все знову виявляти волю українських мас до державної незалежности. Так прийшло восени 1938-го року в Ужгороді до проголошення незалежности Карпатської України, в червні 1941-го року — до революційного Акту Відновлення Української Держави у Львові, в — осени того ж року — до постання Всеукраїнської Національної Ради в Києві та до її ліквідації німцями, заки вона встигла підтвердити погромлений німцями львівський Акт Державности, а в 1943- му році — до зриву славетної Повстанської Армії, що відновила легенду збройної боротьби за свободу нації.

Таким чином, наша Перша Визвольна Війна, яку ми програли, остаточно перетворилась у новий повновартний процес визволення. Нині цей процес змагає:

—до історичної кристалізації одного українського ідеалу життя;

—до його чинного усвідомлення найширшими масами українства;

— до універсального насичення цим ідеалом життя всіх народів европейського сходу;

—до вирощення повноцінної української людини та її державнотворчого групування і,

—до примінення об'єднаних, інтеґральних способів та засобів дальшої визвольної боротьби й політичного діяння української спільноти.

Чергові історичні завдання особистости, спільноти й людства — це інтеґрація особистости й душі, науки й реґрація - індивідуальна інтеґрація людини- групова інтеграція нації й міжнародна інтеґрація людства. Не будь-яка інтеграція — і теж не інтеґрація тиранією чи терором — інтеґрація в свободі! Органічна, життєдайна інтеґрація особистости й душі, науки й релігії, технології й свободи, нації й людства — це зміст Нової Доби. Маґістраля сучасности — це дух особистости — душа нації — епос людства. Новий повноцінний розвиток починає від Людини Свободи. Людина Свободи встановлює Групу Свободи. Група Свободи процесує Свободу Нації. Нація Свободи ініціює Свободу Людства. Свобода Людини, Нації й Людства — це сучасні прапори дальшого розвитку людського явища.

Нині ми мусимо змагати до безперебійного універсального розвитку творчости й приміщення Українського Духа, до вирощення одного багатовимірного Визвольного Проводу Нації та до встановлення одного Міжнародного Фронту Свободи. Хто мислить про Україну, мусить мислити про людину й життя, про націю й світ, про свободу й людство, про духа й природу, — про все і вся мусить мислити український мислитель, бо немає нічого такого в космосі чи поза ним, що не стрічається з нами на арені історії, ума чи душі!

В основі основ це є необхідність збірного розвивання нашої духової суверенности, неминучість нашого нового історичного та політичного дозрівання й доконечність нашого всебічного національного усуцілення. Нині цей процес звільна проростає у всі шари нації по всій Україні. Новий героїчний період боротьби за свободу людини, нації й людства животвориться сотнями явних і закритих визвольних процесів за **приналежність** до Організації Українських Націоналістів до Українського Національного Комітету, до Української Робітничо - Селянської Спілки, до Об'єднаної Партії Визволення України та інших, що ждуть свого історика. В цій боротьбі проявляються постаті, наче з ґраніту, що займають фронти свободи і стоять, наче доля. Валентин Мороз — їх найкращий, найновіший символ. Поступово стаємо модерною нацією, що б'ється за свою суверенність і соборність, і теж за визволення всіх народів українського інтерконтиненту шляхом нової наростаючої міжнародної коаліції - Свободи.

Реалізм історії — найвищий закон розвитку!

Найвищий реалізм нашої історії — це ми самі, це наша збірна воля бути нацією, це український ідеал життя.

Крізь всю нашу дочасну історію українська душа кличе до служби, співпраці й творчости свою недорозвинену, розколену чи суперечну особистість, і як довго ми свідомо не підхопимо цей клич, не пов'яжемось з нашою душею і ще раз самі себе не створимо, змагаючи до поновних збірних народин нашого єства, так довго історично не буде нас! Бо найгірша й найжахливіша хвороба — це хвороба життєвої історичної беззмістовности. коли людина й нарід не знають, хто вони, звідки йдуть, куди прямують і яке їх післанництво. Тож історичні завдання великої нації мусять бути візіонарно усвідомлені, поколіннями плекані, безперебійно здійснювані. Тоді приходить до зародження Збірної Волі усього народнього масиву, що ярить крізь усі зрізничкування груп, закономірить їх взаємодіяння й стає тривалою всепереможною силою життя цілости. Так постає й зростає збірна Воля Нації, що ніколи не є

ідентична із самоволею особи чи із самовивищенням групи — тільки із нацією як одністю й цілістю історії. Зміст тієї Волі — свобода, її природа — інтеґрація, її шлях — збірне примінення. Це є Воля до Свободи, відвічний огненний дух цьогосвітнього Богодіяння, що завжди реабілітує й перетворює світ. Ця Воля до Свободи має здатність викликати в людині дію душі, що призводить до впорядкування живого організму нації та до її самодержавного оформлення.

Нині Україна виступає на арену історії як оця Воля до Свободи Великої Нації, що ставить собі на службу серце й ум людини та групи й нормує взаємновідношення та інспірує діяльність всіх народів свого простору. Тож, на родильному чи смертному ложі, ми мусимо тямити, що Україна — це ті ворота, крізь які ми увійшли в туземне життя, це шлях, яким ми мусимо прірватись на широкі шляхи історії, це всі наші завдання духа, що Всевишній доручив нам здійснити, а ми занедбали. В новій добі українська нація мусить відзискати свою втрачену історичну ініціятиву серед кола народів евро - азійського інтерконтиненту, мусить самодвигнутись на провідний чинник цього простору, мусить стати ініціятором свободи людства в його межах та реалізатором Нового Ладу Свободи. Тому вірність собі самим, первородна вірність тій історичній реальності, якою є Україна, безмежна вірність Українському Ідеалові Життя мусить стати найвищим законом всіх наших починів, всіх наших змагань і всієї нашої дальшої історії!

Крізь три державні подвиги всіх трьох діб нашої історії золотою ниткою просвічує Український Ідеал Життя. Це відвічний Ідеал Свободи — свободи особистости й групи, свободи вибору й співрішання, свободи праці й ініціятиви, свободи забезпечення й справедливости, свободи думки й творчости, свободи віровизнання й духа, свободи нації й людства.

Ми завжди воскресали, зростали й перемагали, коли йшли собі самим на зустріч і здійснювали Український Ідеал Свободи. Ми неодмінно падали коли розминалися самі з собою, коли свободу ідентифікували з сваволлям, або коли відосередно групувались коштом цілости нації. Бо нація постає як нормативна законодавча діяльність всіх груп народу, що похідно витворює в них історичну свідомість одноцільности долі й кристалізує збірний Ідеал Нації, що стає ідеалом доби. Тож повноцінна свідомість Українського Ідеалу Свободи мусить стати непохитною основою нашого життя, нашої дальшої боротьби й нашої остаточної перемоги!

Нині ми стоїмо в боротьбі проти найбільшої імперії світу, проти найбільшої тиранії історії, проти найбільшої загрози людства. Тому кожний українець і кожна українка мусять дорости до завдань та вимог цієї боротьби й бути великими, щоб великою стала нація. Мірка, що міряє людину — це вірність свойому післанництву. Повалити російську ідею життя, що завжди виявляється все новою системою терору, тиранії та геноциду, й натомість встановити на всі виміри історії Український Ідеал Свободи — це післанництво України!

Історична місія України — це універсалізм свободарности. Український Ренесанс мусить ширше й яскравіше закраяти наші суверенні дії в цьому світі. Українська Реформація мусить глибше й повніше зарізьбити нову людину свободи як динамічного рушія групи, нації й людства. Українське визволення мусить національно й універсально встановити живіші й правдивіші форми дальшого розвитку людської історії.

Розвалити російську тюрму народів і перебудувати український історич-

ний простір на тривалу коаліцію Свободи Незалежних Національних Держав — це завдання всіх нас живих і ще не народжених українців та братніх народів. Бути українцем мусить стати рівнозначне із бути визволителем, бути одержимим свободою, перетворити сучасний світ рабства на нове людство свободи! Новий світ постане шляхом одруження духа з чином, шляхом зростання ідеалу з життям. Шляхом звінчання свободи з поневоленими націями людства. Таким чином Україна втретє стукає нині до воріт історії, щоб остаточно здійснити тисячолітній задум своєї душі, що мусить стати завданням усього світу.

В цій боротьбі нехай позаду за нами остаються всі наші від'ємні риси, всі наші набуті недомагання, всі наші трагічні поразки...

З Богом прямуймо вперед — всі наші перемоги перед нами!

Осяяні уми наші й осяяні серця нехай стануть тривалими основами нашого оновлення. На службі України, історії й людства — ми непереможні!

Нехай живе Суверенна Українська Нація в своїй Незалежній Соборній Державі!

Нехай живе Фронт Свободи Европи й Азії!

Нехай живе Свобода Людства!

(Від Редакції: Ця доповідь виголошена 22-го січня 1975 р. на Об'єднаному Святі Державности всіх українських громад, організацій і політичних груп в Домі Української Молоді, Сідней, Австралія. Доповідач — Орест Зибачинський).

«12 липня 1971 року у Києві на 30-му році життя померла українська патріотка, талановитий педагог і активіст українського життя Валентина Василівна Петрієнко.

З прощальною промовою виступив Мусій Молдавін... і Борис Рябкляч: «Неймовірно важко стояти над цією могилою і усвідомлювати, що Валі більше нема. Перестало битись серце мужнє і любляче. Перестало битись серце, яке було до безтями закохане в рідний народ, у рідну пісню. Ще так недавно прощалася Україна зі своїм улюбленим поетом - патріотом Василем Симоненком. І зовсім недавно люди плакали над труною мужньої жінки митця і полум'яної патріотки Алли Горської. Сьогодні знову переживаємо невимовне горе, бо навіки прощаємося з людиною, яка чесно і самовіддано служила Україні».

Український Вісник, випуск 6. Самвидав

Юрій Артюшенко

ПОЛІТИЧНИЙ І ВІЙСЬКОВИЙ СЕКТОРИ — НЕРОЗДІЛЬНА ЦІЛІСТЬ -

Замітка автора. Автор цих рядків пережив разом із своїм народом на рідних землях як активний діяч усі події від березня 1917 року до серпня 1944 року, коли то довелося покинути українські землі.

Починаючи з березня 1917 року, як член Ради й організаційний референт Українського Військового Клюбу ім. Павла Полуботка в Житомирі, потім як фронтовий старшина армії Української Народньої Республіки, згодом як член Української Військової Організації (УВО) і, врешті, як один із основників Леґії Українських Націоналістів (ЛУН), а тим самим і Організації Українських Націоналістів (ОУН), автор цих рядків завжди сполучував у своїй діяльності військовий і політичний сектори в одну цілість.

Цю нероздільну їх цілість автор пропаґував і на сторінках преси від 1931 року аж до теперішнього, 1975 року, користуючись можливістю на сторінках націоналістичної преси вільно висловлювати свої думки, він щороку ділився ними з читачами, хоч, бувало, деякі з тих думок уважалися за «еретичні». Так напр., оцінено думку автора, висловлену ним у статті «Напередодні подій», що була поміщена в «Новім шляху» в 1938 році про те, що німців чекає в Україні новий 1918 рік — поразка.

Тож і сьогодні вже сама приналежність автора до Організації Українських Націоналістів і до Союзу Українських Ветеранів Америки (СУВА) морально зобов'язує продовжувати це діло, хоч би його думки декому здавалися й далі «еретичними».

X

* * *

Історія вчить нас - горе тому народові, який в розбудові своєї національно - політичної діяльности легковажить військовий сектор. Бож тільки цей останній утверджує політичний сектор на висоті національно - державного рівня. Якраз ті сторінки історії, що були записані кров'ю вояків реґулярної армії, зберігають при житті державні традиції та передають їх із попереднього державного періоду в наступний як невмирущу спадщину, що жила в пам'яті народу та в міждержавнім часі.

І так, до найдавніших джерел, що підтверджують вище згадане наше твердження, треба зарахувати походи реґулярної армії під проводом Аскольда й Дира в 860 - 866 роках на Царгород і проти печенігів. Закладені тоді основи під реґулярну армію й державно - військові традиції вдержались аж до смерти Святослава Завойовника в 972 році. Та з моментом, коли були захитані основи однієї реґулярної армії й армія була розкладена та втягнена в повстансько-міжусобну боротьбу між удільними князями, наступив і упадок держави. Знову оживає ідея однієї реґулярної армії, а з нею й розквіт державно - політичної думки аж за володіння Володимира Великого (980 - 1015 рр.). Та хоч і по його смерті почалася міжусобна боротьба, то його син Ярослав, завдяки реґулярній армії (в склад якої, між іншим, входив і один варязький полк), не тільки зліквідував міжусобиці, але й переміг печенігів. На жаль, по його смерті в 1054 р. розпалася реґулярна армія, і вже не було кому ліквідувати міжусобиці та протиставилися нападам печенінгів. Аж Володимирові Мономахові на Любецькім з'їзді пощастило пригасити міжусобні пристрасті, об'єднати всі збройні сили в одну армію й нею розгромити 27 березня 1111 року головні сили половців, що становили грізну небезпеку для всієї України. Та - на жаль, і на цей раз політичний провід не зумів доцінити на довшу мету значення однієї реґулярної армії, що була б джерелом внутрішньої й зовнішньої сили. Він не нав'язав своєї державної політики до державно - військових традицій з часів своїх великих попередників, що й стало однією з причин упадку Київсь-

кої княжої держави.

Щойно в XУ столітті український нарід пригадав собі ці традиції. Їх почало здійснювати українське козацьке військо, про яке українські церковні ієрархи в меморіялі до польської влади в 1621 році писали так: «Це з того покоління військо, що за Олега, монарха руського, в своїх човнах - однодеревках (моноксілах), по морі й по суші плавало та Царгород добувало. Це ж вони за Володимира, святого монарха руського, воювали Грецію, Македонію, Ілірик».

Власне, оте нав'язання до лицарських традицій реґулярних армій Олега й Володимира високо підносило українське козацтво порівну і в очах чужинців, і, навіть, в очах ворогів. Наприклад, польський гетьман Жолкевський називав українських козаків «...військом відважним, у воєнному ремеслі добре вправленим», а турецький літописець Наїма писав: «Нема в світі людей сміливіших, що менше дбали б про життя й менше лякалися б смерти». В цьому турки переконалися зокрема при поразці під Хотином у 1621 році, коли їх громили козаки на чолі з гетьманом Сагайдачним.

Щождо зусиль з'єднати все козацтво в одну реґулярну армію, то окрему заслугу має гетьман Богдан Хмельницький (1648 - 1657), а по нім Петро Дорошенко (1665 - 1676), хоч старання останнього не завершилися успіхом.

Власне, завдяки перемогам української армії під проводом Богдана Хмельницького ми й мали державний період у козацькій добі. Та й у цей державний період не було належно поставлено проблему реґулярної армії на основах всенародного військового обов'язку, через що не звернено відповідної уваги на перевишколення селян і міщан — «посполитого народу» тих полків, де вони становили більшість — на справжніх вояків і не влито ці полки в здисципліновані частини реґулярної армії. Щось подібне сталось у державний період нашої доби з українізованими частинами російської армії.

Тож подібно як за козаччини, й у державний період нашої доби лицарсько - героїчна духовість пов'язала політичні ідеали волі з державно - військовими традиціями й відродила боротьбу за національно - державну ідею. Вояки - українці перші підняли український державний прапор. Сталося чудо: вояки - українці, що в час Першої Світової війни проливали кров у складі чужих армій, пробудилися до радісного самоусвідомлення, овіяного романтикою княжого й козацького минулого. Вже в березні 1917 року вони в містах і селах України очолюють стотисячні маси, що під українськими національними прапорами та з портретами Тараса Шевченка в руках маніфестували своє національне українське «Вірую». Цим «Вірую» для укрїнського вояцтва були не так соціяльно - політичні ідеали, як національно - державні. Світогляду вояцтва не відзеркалювали тодішні політичні групи, члени яких часто самі не знали своїх політичних програм, хоч вояцтво ніколи не відмовлялося від співпраці з політичними групами на всіх відтинках життя. Наприклад, автор цих рядків з рамени Українського Військового Клюбу ім. Павла Полуботка вклав багато праці в скликання Селянського губерніяльного з'їзду Волині.

Як то було раніше в історії, так і тепер не проведено в передреволюційні часи відповідної підготовки в тім напрямі, щоб український нарід сприйняв державно - політичну й державно - військову концепцію такою, як вона подавалася в 1917 - 18 роках. Найгірше було те, що і державні мужі, і військові провідники губилися в тих концепціях і до того не усвідомлюва-

ли собі найголовнішого, себто: що політичний і військовий сектор становлять нероздільну цілість. У дореволюційні часи українські політичні речники не думали про те, що, вдаряючи в духові струни українського народу, в струни, що органічно пов'язують його з давньою державною й лицарською минувшиною та пробуджують у ньому національне Я, необхідно подати українському народові також візію тієї Духової Держави, яка б пробудила в нім бажання цю візію здійснити матеріяльно, видимо. Тому треба думати всім нам про те, щоб ця помилка в майбутньому не повторилася.

Досвід з Першої й Другої Світових воєн учить нас, що навіть наші «союзники», не говорячи вже про ворогів, воліли бачити хаос, безправ'я, а то й свою поразку в Україні, ніж дозволити зорганізуватися українським збройним силам у справжню реґулярну армію. Можуть знайтися й у майбутньому такого типу військовики, як полк. Є. Долинський, який на сторінках київської «Робітничої газети» в травні 1917 року писав: «Події останніх днів у Києві, що ясно свідчать про появу мілітаристичних течій і стремлінь, мусять непокоїти всіх, хто щиро любить Україну... Я офіцер, пройшов середню й вищу військову школу, вклав у воєнне діло багато праці, але я рішуче заявляю: Україні не треба ані козаччини, ні сталого війська...»

На щастя, козацька кров Симона Петлюри, хоч він такого військового вишколу й такої військової освіти, як полк. Є. Долинський, і не мав, підказала, що джерелом сили в минулому був гармонійний чин політичного й військового секторів як цілости. Тим то Симон Петлюра ще з часів оборони Києва 1917 року втішався серед вояцтва надзвичайною популярністю. Тому українське вояцтво особливо щиро раділо тим, що в час наступу й здобуття Києва 31 серпня 1919 року Симон Петлюра був не тільки Головою Держави, але й головним командантом соборної Армії Української Народньої Республіки та персоніфікував ті соборно - державницькі традиції, що стали по збройних змаганнях для вояцтва дороговказами на шляху дальшої державної дії. Власне, він, та очолювані ним збройні сили належать до того вояцтва, про яке можна повторити за українськими церковними ієрархами з 1621 року, що й вони є, як і козаки, «з того покоління військо що ...Царгород добувало», з вояцтва, за яким український нарід і сьогодні тужить та молиться за тих, які на чолі з Симоном Петлюрою мучеництво прийняли, щоб створити безсмертні дороговкази для своїх нащадків.

Слідами Симона Петлюри йшли й вірні йому співробітники, полковник Євген Коновалець і полковник Андрій Мельник. Вони, стоячи на тих же засадах нероздільної цілости національно - політичного й військового секторів, продовжували державну дію, узаконену державними Актами 22 січня 1918 і 1919 років й утверджену кровними актами соборної Армії УНР. Зокрема ж вони не декляративно, але чинно продовжували боротьбу на її підпільно - револющійному відтинку.

Хоч їм, як і Симонові Петлюрі, за життя не вдалось утвердити навіки Українську Народню Республіку, та це аж ніяк не зменшує їх заслуг у героїчних зусиллях повернути українському народові відвічне право господаря своєї землі, право державної нації. Вистачить при цім згадати хоч би про злиття ними в одно річище української державної дії Карпатської України. Це, власне, і сталося завдяки тому, що вони на засадах нероздільної цілости національно - політичного й військового секторів узялися

з усією рішучістю за перебудову УВО, за підбудову підпільно - революційної боротьби державною джерельністю, державно - політичною програмовістю та національно - ідеологічною обґрунтованістю — за створення ОУН.

Помилка, на нашу думку, була тільки в тім, що не було між вищезгаданими секторами розподілу ролей і тому прийшло до припинення видання «Сурми», замість того, щоб лишити її як орган військової референтури ОУН. Бо «Сурма» мала, зокрема серед військової молоді на українських землях, не менший попит, як «Розбудова Нації» чи інша націоналістична література.

Та й сьогодні, не менш, як тоді, відчуваємо недостачу такого органу як «Сурма» що мобілізував би національно - військовий дух, зокрема у вояків - українців, що є в складі Червоної Армії. І це зовсім не містичні й порожні слова, як це можна почути з уст деяких дотепників, які думають, що теперішній стан залишиться незмінним. Тільки при цім треба пам'ятати. що причиною наших невдач у 1917 році було те, шо ми перед революційним зривом не підготовили духово вояків-українців у російській армії до сприйняття національно - державної думки й національного - державного чину. Бо вояцтво має свою ментальність. і до нього треба промовляти його категоріями думання; тільки по вояцькім контакті наступає політично - світоглядовий контакт. Це добре розуміли полковники Є. Коновалець і А. Мельник, тож багато уваги приділяли військовому секторові. Але тут не будемо про це говорити; скажемо лише, що вони обидва зараховували всіх членів УВО до військового сектора ОУН. Доказом цього може служити лист полковника А. Мельника з 24 січня 1962 року до автора цих рядків У листі, між іншим, він писав: «Як відомо, в Клівленді, ЗСА, відбулася 25 листопада минулого року зустріч-конференція колишніх членів УВО, на якій вибрано З'їздову Комісію під головуванням інж. М. Селешка для скликання в найближчих роках Загального З'їзду УВО. Сподіваюся, що приймете активну участь у цьому З'їзді, зосібна в З'їздовій Комісії, завданням якої є підготовити цей З'їзд». І власне тому автор цих рядків не тільки прийняв участь у З'їзді УВО 29 серпня 1971 року, але й виготовив проєкт резолюцій, які й були прийняті З'їздом. Полковник А. Мельник уважав, що завданням членів УВО, чиє ядро становили переважно старшинські кадри соборної Армії УНР, є не тільки передати державно - військові традиції молодшому поколінню, але й прорватися з ними в ряди Червоної Армії, до вояків - українців, що є в її складі. І в цім, на нашу думку, міг би відіграти належну ролю такий нелегальний орган як «Сурма».

Не говоримо вже про те, що й генерал Микола Капустянський не уявляв собі політичного сектора без військового, хоч і стояв за їх чітке розмежування в площині акції. З тієї то причини він і доручав авторові цих рядків утримувати контакт із видатними українськими військовими постатями. Наприклад, у листі з 12 УІІІ 1950 року генерал М. Капустянський писав: **«Радив би Вам** держати зв'язок з ген. К Смовським...»

Як Головний Отаман Симон Петлюра, так і полковник Є. Коновалець і полковник А. Мельник послідовно стояли за концепцію реґулярної армії, відкидаючи всякі концепції леґіонів зроджувані орієнтацією на зовнішні сили. Між іншим, ця настанова так само звучить і в резолюціях згадуваного з'їзду членів УВО 29 серпня 1971 р

Та, говорячи про українську армію майбутнього, треба припускати, що її ядром будуть старшинські й вояцькі кадри з Червоної Армії, тому не

можемо допустити до того, щоб новий національно - революційний зрив застав нас знову непідготованими й щоб вояки - українці не знали, як то було в 1917 році, що їм треба робити. До того ж, треба пам'ятати, що й саме чоловіче населення у великій більшості — це колишні вояки тієї армії. Не можна забувати й того, що й міліція й КҐБ поповнюються колишніми вояками. Ці ж останні є джерелом голої фізичної сили Москви, якою вона тільки й держиться. З розкладом цієї сили Москва впаде знеможена.

Тож хочби з цього видно, яку помилку роблять ті, що недоцінюють військовий сектор у державній дії, тим більше, коли наша епоха — це епоха національно - військових революцій, і в ній державно - військові традиції полеглих героїв передаються нащадкам разом із державними традиціями як нероздільна їх цілість.

Теж і на внутрішньо - суспільнім відтинку роля військового сектора немаловажна й аналогічна з ролею політичного сектора. Для прикладу візьмім можливу ролю військового сектора ОУН. І так, у статті «Леґальний і нелегальний напрями державної дії» в «Самостійній Україні» за листопад-грудень 1974 року в розділі про національно - політичний сектор у точці 3-й стверджень і пропозицій про ролю політичного сектора ми писали так: «Тому, що УВО - ОУН своїми чинами уособлювала (як то бувало деколи в історії, хоч би на прикладі Запорозької Січі) повнотність державности України, що її становить Акт 22 січня 1919 року як вивершення Акту 22 січня 1918 року, і тому, що матірня ОУН і сьогодні вірна обом вищезгаданим Актам та, як завжди, стояла й стоїть за повернення суверенности й соборности Українській Народній Республіці, її моральним правом і національним обов'язком є посилити, як на леґальнім, так і на нелеґальнім напрямах державної дії зусилля для віднайдення єдности й правопорядку в нашій спільноті».

І роля військового сектора ОУН на леґальнім напрямі державної дії не є ні в чім менша, тим більше, що члени ОУН є в лавах тих ветеранських організацій, що виступають як речники Світової Ради Комбатантських Організацій, а також у лавах тих ветеранських організацій, що виступають як речники Федерації Українських Ветеранських - Комбатантських Організацій у вільному світі. Про них уже була мова в згадуваній нашій попередній статті.

І власне тут є можливість для військового сектора ОУН стати містком до повернення давніх соборницьких основ, що духово підготовили б ґрунт під одну соборну українську реґулярну армію.

Інакше історія про нас скаже, що ми були вояками з того покоління, яке за княжих часів, усупереч намаганням Олега й Володимира мати одну реґулярну армію всієї України, творили леґіони «удільних князівств».

О. Зінкевич

ПИТАННЯ НАЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ САМВИДАВІ

(Дискусійна стаття)

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Друкуємо тут статтю ред. О. Зінкевича як дискусійну, тим більше, що Редакція не годиться з деякими його думками, особливо там, де він намагається протиставити свою (і Шумука?) ідеологію «гуманітарного націоналізму» — ОУН і всякому націоналізмові, який він називає «донцівським», «авторитарним» або «інтеґральним». Редакція «Самостійної України» згодом займе становище до тез О. Зінкевича, висловлених у цій статті. Радимо ред. О. Зінкевичеві й нашим читачам перечитати матеріяли УІІ Великого Збору Українських Націоналістів, які вийшли окремою книжкою в в-ві «Смолоскип», і які затвердив, як правильні. Восьмий ВЗУН.

Редакція «Самостійної України».

Щоби говорити про питання націоналізму в українськім самвидаві, треба насамперед зробити одне важливе ствердження: писання на які я буду покликатися, в моєму переконанні є автентичні. Коли б у мене, чи у будь-кого з нас, був сумнів про достовірність цих писань, тоді не можна б було говорити на цю тему, і ця тема не була б включена в програму цієї конференції.

Я буду покликатися лише на кількох авторів українського самвидаву, які питанню націоналізму присвячували найбільше уваги і які сьогодні є засуджені на довгі роки ув'язнення, за винятком Івана Дзюби. Про націоналізм писали не лише В. Мороз, Євген Сверстюк, Святослав Караванський, Данило Шумук, про яких я буду говорити, але й багато інших осіб в Україні чиїх писань я не буду заторкувати через обмеженість часу.

Поняття націоналізму в різних сферах людей і у різних системах по-різному розуміють. Через це нам слід починати від дефініції цього поняття: як його розуміють західні теоретики й аналітики, як розуміють поза кордонами України і в кругах руху опору в Україні.

Націоналізм, згідно зі словником Вебстера — це «льояльність і відданість своїй нації, почуття національної свідомости, яке підносить свою націю понад усе інше й ставить головний наголос на розвиток власної культури й інтересів в противагу до інших націй чи понаднаціональних груп».

Дуже прецизно з'ясовує поняття націоналізму словник чужомовних слів (Харків — Київ, 1932 рік): Націоналізм — це «політичний рух, який понад усе ставить свій нарід і його інтереси, не признає жодних зверхностей інших народів над своїм, а визнає й бореться за виключне право свого народу влаштувати своє життя по своїй уподобі».

Пересічний українець і політичний діяч поза кордонами України поняття націоналізму утотожнює з політичними націоналістичними партіями, трьома відламами ОУН. Не зважаючи на це, що деякі з відламів ОУН проґресували до демократизму (теоретичнно, а не практично) під цим поняттям розуміється авторитарну систему з усіми познаками бажання домінувати цілість українського життя — політичного, суспільно - громадського, навіть наукового й культурного. Розуміння це пов'язується з плеканням культу непомильности, незаступимости й тотальної єдности в рямцях однієї системи чи однієї партії, на чолі з незаступимим проводом, який мав би рішати при всі прояви життя спільноти й одиниці.

Розуміння націоналізму в українсь

ких національно свідомих кругах в Україні збігається з таким же розумінням в західних країнах з домократичною системою. Націоналізм у їхньому розумінні — це не авторитарна система, а визвольний рух за незалежність і свободу. Коли проаналізувати писання Дзюби, Мороза, Сверстюка- Караванського чи Шумука, то ми побачимо, що ніхто з них ніколи не ідіалізував авторитарної системи, а навпаки, кожний з них боровся за свободу, яка б визволила не лише українську націю з поневолення, але й українську людину з лабет всякого тиску й вирвала її як від лівого, так і правого екстремістського впливу й запевнила повний і свобідний розвиток української громадської й політичної думки.

Дзюба в своїй книжці «Інтернаціоналізм чи русифікація?», стоячи на виразнних марксистських і ленінських позиціях, з цих саме позицій боронить право українського націоналізму на своє існування й доказує, що марксизм не поборює нааціоналізму, а навпаки, багато марксистських теоретиків вбачали у націоналізмі позитивний історичний процес.

Він пише, що «націоналістом» називали в Україні «всякого, хто мав елементарну національну гідність, хто турбувався долею української культури й мови, а то й просто всякого, хто чимось не догодив якомусь російському шовіністові» (ст. 24). І якраз у цьому визначенні полягає ціла суть українського націоналізму в СССР і в УССР. Дотепер не дістався на захід ані один документ українського самвидаву, який доказував би щось інше, цебто, в якому хтось з українського руху опору утотожнював би цей гуманний націоналізм з будь котрою ОУН чи з будь - якою українською партією, яка теж стоїть, по своєму на позиціях українського націоналізму. Гуманний націоналізм в розумінні авторів самвидаву не є якоюсь абстрактною течією чи утопією, а є тим рухом який бореться не лише за свободу свого народу, але й за визволення одиниці, яка лише почерез власну націю може прямувати до вселюдських ідеалів. Пише Дзюба: «Всі великі діячі світової культури — філософи, соціологи, історики, письменники, мистці — вбачали свою приналежність до людства і працю для нього в належності до своєї нації й праці для неї». Це не якісь національні безбатченки чи безрідні універсалісти. «Всі вони, — за Дзюбою, — свій вселюдський гуманістичний патос виводили з свого високорозвиненого національного почуття й національної свідомости» (ст. 34).

Дзюба, в переконанні якого «найвищий обов'язок людини — належати людству», пишучи про націоналізм цитує відомого совєтського теоретика А. Луначарського, який полемізував з марксистом Отто Бравном. Бравн писав, що націоналістів можна здолати за допомогою арґументу: «Що мені нація? Що я можу купити за це?» На це, згідно з цитатою Дзюби, відповів Луначарський: «Нація є продукт тисячолітнього розвитку. Протягом століть національна боротьба запалювала найполум'яніші поривання. Тисячі гинули в цій боротьбі. Вона була то джерелом, то причиною смерти великих революцій. Чи можете ви звільнити маси від цієї великої ідеології (цебто, націоналістичної) за допомогою крамарського «Що я куплю за це?»

Дзюба стверджує, що існування націоналізму є природннім явищем. Але коли націоналізм є загрозою системі чи режимові, то єдиною «альтернативою націоналізмові, — на його думку, — (як захисному націоналізмові малих націй, так і аґресивному націоналізмові великих націй) є виховання істинно - інтернаціонналістського почуття й відданости своїй нації, бажан-

ня, щоби твоя нація якнайбільше ПРИСЛУЖИЛАСЯ ЛЮДСТВУ, ЗРОБИЛА для нього все, на що здатна». Дзюба доказує, що в СССР питання націоналізму завжди представляється в неґативному аспекті (рівночасно підтримуючи націоналізми поневолених азійських і африканських народів), звідки і зродився термін «український буржуазний націоналізм». Режим причеплює цей термін всім, «хто пробував би говорити нині на Україні про національне почуття, національну свідомість, національні обов'язки сучасного українця», що у свобідному суспільстві є самозрозуміле й не викликає репресій чи переслідувань. Доказуючи, що марксизм не виступає проти націоналізму, Дзюба цитує такі слова Енґельса: «До того часу, поки відсутня національна незалежність народ історично не в змозі навіть обговорювати скільки небудь серйозно які б то не було внутрішні питання» (ст. 104).

В совєтській Україні, де слова втратили всяку вагу, Дзюба каже: «що не все те націоналізм, що противна сторона оголошує націоналізмом», і він додає: «Коли «інтернаціоналіст» (цебто, російський шовініст) нарікає на те, що якийсь «націонал не поспішає в його обійми, «відгороджується», «чіпляється» за окремішність, «консервує» свою культуру й мову, — знаймо: його «інтернаціоналізм» — (це) «інтернаціоналізм» російського великодержавного шовініста. Його любов — це жадоба привласнити й проковтнути».

Український націоналізм, як визвольний рух, а за словами Данила Шумука — як боротьба за незалежність і свободу, може закінчити свою функцію, згідно з Дзюбою, «тільки при умові цілковитого визнання й глибокого розуміння права України на відділення й самостійність». Навіть соціялістичні країни, згідно з Шумуком, політична й економічна система яких побудована на марксистському вченні, не мають у себе жодних проявів націоналізму. У Польщі, Мадярщині, Чехо - Словаччині, Румунії, Болгарії нікого не саджають у тюрму за націоналізм. Бо там не існує проблема національного питання, там задоволені національні вимоги й потреби цих народів.

Дзюба сильніше, ніж будь - хто інший, доказує, що соціялістична демократія не заперечує національних проблем. Він говорить: «Національні проблеми вписуються також у проблеми соціялістичної демократії і з ними взаємодіють. Свобода й права людської особовости зв'язані щільно з свободою і правами національними, так само, як гідність і самсвідомість людини пов'язана з гідністю й самосвідомостю національною, оскільки свобода, права, гідність, самосвідомість — поняття неподільні» (240). Дзюба пригадує тезу Леніна про два націоналізми: «джерело місцевого націоналізму — російський великодержавний шовінізм, і щоб ліквідувати коріння першого, треба боротися з останнім... У нас же, — продовжує він — ніякої боротьби з цим шовінізмом не ведеться, навпаки, він всіляко розповзується і, маскуючись під інтернаціоналізм та комуністчний світогляд, витіснює їх; натомість, усякий найелементарніший протест проти нього, проти жорстокого обмолочування національної гідности — зразу ж бдительно фіксується, таврується як буржуазний націоналізм, а потім довго й занудно «викорінюється».

А Святослав Караванський у своєму зверненні до Ґомулки запитує: «Систематичне, кожних п'ять - десять років повторюване звинувачення представників української інтеліґенції в буржуазному націоналізмі кінець - кінцем стає фактом дивно незрозумілим. Невже ж українська інтеліґенція така наз-

крізь буржуазна (через п'ятдесять років після Жовтневої революції!) і ворожа соціялістичному ладові? Чи нема в радянській дійсності якоїсь іншої причини, яка викликає рецидиви націоналізму? Та і взагалі, що таке націоналізм і чи є націоналізмом бажання розвитку національної культури, рідної мови, а навіть бажання окремішнього державного розвитку, чи не є законне право кожної нації, яке є результатом її економічного, культурного та суспільного розвитку?»

Майже в усіх самвидавних писаннях з України, в яких порушується національні питання, неодмінно говориться про обов'язок кожної нації супроти цілого людства, чим елімінується національну упередженість шовінізм, замкненість у собі. Пише Дзюба: «У всьому світі нації не відмирають, а навпаки — розвиваються й набирають сили, щоб якнайбільше дати людству, щоб найбільше внести у вироблення загальнолюдських цінностей».

Валентин Мороз у своєму есеї «Серед снігів» немало місця присвячує національному питанню й націоналізмові. так як і Дзюба, він за гуманний націоналізм, за націоналізм з «людським обличчям», перефразовуючи вислів Дубчека. Так як і Дзюба, він покликується й обосновує існування націоналізму вченням теоретиків марксизму. Мороз пише: «Ленін, як відомо, вкладав у націоналізм пригнобленої нації позитивний зміст».

Мороз так само цитує вислови марксистського теоретика Луначарського про націоналізм, який побудований на принципах любови, а не ненависти, чим саме цей націоналізм творців українського самвидаву основно відрізняється від авторитарного націоналізму. Мороз наводить такі слова Луначарського: «В націоналізмі Шевченка є, певна річ, ворожість, але лише до гнобителів. Його націоналізм, як ціла його ніжна душа, найбільше й передусім повен любови... Демократичний націоналізм Шевченка зовсім не суперечить новому соціялістичному світоглядові... Благородний націоналізм... стоїть проти всякого насильства... домагається рівного права для всіх народів».

Мороз розглядає також націоналізм державних народів, які ще донедавна були в колоніяльній залежності. Він цитує праці індонезійського президента Сукарна й індійського прем'єра Неру. Згідно з цитатою Мороза, Сукарно писав: «У національній свідомості у націоналізмі міститься сила, яка може відкрити шлях до кращого майбутнього... наш націоналізм мусить бути позитивний, мусить бути націоналізмом творчим...

Без націоналізму нема проґресу, без націоналізму немає нації». А Неру? Він писав:(«Відкриття Індії»): «У сучасній Індії націоналізм був і лишається неуникненним; він являє собою природне й здорове явище... Події останнього часу у всьому світі показали, що думка, ніби націоналізм зникає під тиском інтернаціоналізму й пролетарських рухів, неправильна. Він, як і раніше, лишається одним з наймогутніших стимулів, що приводять у рух народ... Принцип націоналізму має глибше й міцніше коріння; він не являє собою чогось віджилого, що не має значення для майбутнього».

Своє ставлення до націоналізму Мороз висловлює так: «Під прапором націоналізму (в значенні («патріотизм») відбувається національно - визвольний рух у всьому світі — найзначніше явище сучасности». Мороз перераховує діячів української культури, яким закидали націоналізм і знищували їх за це. «Т. зв. «український буржуазний націоналізм», — підкреслює він, — це табличка, яку чіпляли кожному, кого треба було знищити».

Мороз, як мабуть ніхто інший, обс-

тоює потребу гуманного націоналізму, а не авторитарного. В його переконанні авторитарна система, чи це буде крайно - ліва (марксистська) чи крайно - права (тоталітарно - націоналістична), готує для людства й для своєї власної нації запрограмовану людину, людину - ґвинтик. Мороз хоче бачити людину, а в тому числі й українську, яка б була здібна «самостійно породжувати думки, а не брати їх готовими». Він пише: «Коли людину привчать брати готовими, не задумуючись, всі духовні цінності з одного джерела, коли в ній убивають механізм для самостійнного вироблення їх — здавалося б, тоді суспільство мусить стати незламним монолітом. Всі умови для цього нібито є: по перше, однаковість людських потреб і цінностей, по друге, беззаперечне, хоч і наївне, поклоніння одному ідолові, що приводить до одностайности». Історія нашого століття вчить, що екстремні системи, ліві й праві, пропустивши людську думку почерез всі етапи стандаризації й стерилізації «заморожували її крижаним жахом», за словами Мороза. І в такій системі чи системах «люди боялися мислити, людський мозок переставав самостійно породжувати критерії й норми і вважав за нормальне приймати їх готовими». Мороз не дає програми майбутнього, але він вказує на те, що не сміє ніколи більше повторитися — принесене чужими чи своїми на наші землі. СССР для нього — це імперія людей - ґвинтиків, людей - автоматів. Він пише: «Вічне питання «куди йти?» для ґвинтиків трансформується в формулу, що не вимагає ніякого розумового напруження: «Куди поведуть». Ґвинтик - вимріяний ідеал кожного «тоталізатора». Слухняний табун ґвинтиків можна наректи парляментом, радою і з ним не буде жодного клопоту. Гуманізм в такому суспільстві сприймається як фальшиве гасло, що не має нічого спільного з дійсністю». Мороз хоче бачити вільну людину в повному розумінні цього слова. «Ніщо не замінить вільної, нереґляментованої думки індивіда — пише він, — творча здатність якого є єдиним рушієм проґресу. Останній існує завдяки тим, що зберегли здатність мислити, зберегти своє «Я» всупереч намаганням стерти його. Людина без «Я» стає автоматом, яка все виконає, але **нічого** не породить. Це духовий імпотент, угноєння проґресу, але не мотор його. Всі тоталітарні концепції, які б одежі вони не вдягали, саме так розглядають людину — як угноєння».

Євген Сверстюк, перегукуючись з іншими авторами українського самвидаву, порушує в своїх писаннях національні проблеми, які є питаннями українського визвольного націоналізму. Він хоч говорить про минуле, мріє про майбутню нову людину, яка прийшла б на зміну, за його словами, «рабам, пристосованцям і слугам».»

«Ось чому було проголошено, — пише Сверстюк, у «Соборі в риштованні», — гласність, демократичні свободи й демократичні права... Вільна людина стала творити громадську думку, а громадська думка трудящих мала визначити дії уряду». В розумінні Сверстюка, націоналізм (хоч він не називає його цим іменем) повинен бути, в першу чергу, шляхетний. «Коли не видно ясних доріг і соняшних плаїв, — писав він — безсумнівною дорогою є найважча — дорога шляхетна. Завжди вона об'єднує людей, стривожених загальнонародними справами, запалених ідеєю праці для духовного оновлення людини й етично відмежованих від міщан та жадібних пролаз. Вона об'єднує людей, які ферментують громадську думку», — і власне це є ще одним аспектом розуміння українського націоналізму, гуманного й шляхетного. В основу всього Сверстюк ставить ЛЮДИНУ, не ідеали, які,

згідно з Шумуком, можна заплямити брудними руками людей. Пише Сверстюк: «Неймовірно багато зусиль і жертв пішло на вироблення людини. Скільки коштувало нашим предкам прищепити своїм дітям гуманні ідеали, вірування, безкорисну любов до істини й повагу до Бога своїх предків». Сверстюк цитує французького історика Мішле: «Національність, батьківщина — головне ж в житті світу. Коли вмирає батьківщина — вмирає все».

Як він, так і Мороз, Дзюба, Шумук, Караванський є пропагаторами громадської думки, яка б відрізнялася від офіційної. Кожна авторитарна систетема боїться тієї думки. Пише Сверстюк: «Ми — покоління, щасливіше за наших батьків. Ми присутні при народженні громадської думки, яка сміє відрізнятися від офіційної... В суспільстві йде процес демократизації за властивими йому законами — знизу. Громадська думка — це на всіх мовах і в усі часи найвища інстанція: всі мусять рахуватися з громадською думкою. Всі уряди завжди відповідно змінювалися під тиском громадської думки». Громадську думку творить людина, і саме в ній заключається вся тайна росту чи падіння її — людини, народу, людства. І це філософія авторів українського самвидаву: від людини, почерез націю — до людства, але ніколи й під жодною умовою — навпаки. Як знаменно говорить Сверстюк: «Ми сприяємо розв'язанню світових проблем в міру того, як розв'язує свої. Кожна людина в собі мусить розв'язувати ті проблеми, які розв'язуються в світі. Первісний ключ — в людині».

З усіх авторів українського самвидаву, єдиний Данило Шумук, крім проблем українського визвольного націоналізму, обговорює також Донцовський і ОУН-івський націоналізм. І це самозрозуміло: він був учасником КПЗУ, боротьби УПА та мав дуже близьке відношення до дій ОУН в часі останньої війни, має за собою майже 30 років ув'язнення, тому й самозрозуміло, він має повне моральне право критикувати неґативи донцівського націоналізму й ОУН. Хоч у самвидавних виданнях — ОУН і визвольний рух часів останньої війни дуже часто згадується, національно - свідомі діячі в Україні вважають його за пройдений етап в нашій історії,який вони не заперечують і не відкидають. Але коли розглядати нашу політичну думку в останніх тридцяти роках поза Україною, ми побачимо, що деякі історичні події у нас ще й дальше сприймається як безсумнівної вартости святощі, а ідеологію українського авторитарного, чи як дехто називає, інтегрального націоналізму - як незаперечну догму. У нас немає критичнної думки чи аналітичного підходу до тих чи інших подій, в чому можна добачати нашу відсталість, що ставить нас у позицію гальма в боротьбі за майбутнє нашого народу. Автори українського самвидаву дуже часто підсилюють тези українського визвольного, але гуманного націоналізму, не пов'язуючи його з донцівським надіоналізмом чи націоналізмом ОУН. Хоч вони не виступають прямо проти такого націоналізму, зате вони виступають проти правих і лівих ідеологій, які стоять на базі авторитарности і які є первопочатком авторитарних систем. Коли ці питання - ідеологічні й філософські — з'являлися у ряді авторів лише посередньо, то дотепер одинокий Шумук говорить про них цілком відкрито, називаючи їх своїм іменем. Шумук піддає в багатьох випадках дуже острій критиці практику й теорію організованого в ОУН націоналізму. Але це не важливе. Важливе те, що він на цілу величину ставить перед українством преважливі проблеми: проблему ідеологій, проблему націоналізму в різних його проявах,

проблему марксизму, проблему практичної дії в Україні. Він відкидає неґативи — з бажанням, щоби вони ніколи більше не повторилися. Для українського народу в Україні він бачить тільки одну альтернативу: український націоналізм. Але націоналізм гуманний, націоналізм шляхетний. Якщо тяжіння до незалежности й свободи, — писав він — є націоналізмом, то таким націоналістом я був увесь час, навіть в КПЗУ, й залишуся ним до кінця свого життя. Але якщо ідеологія ОУН є націоналізмом, то таким націоналістом я ніколи не був і не буду... «Дехто може сказати, що Шумук є до наївности гуманістом і вірить в те, чого ніколи не можна здійснити, а це тому, що в націоналізмі він хотів би бачити лише позитиви. Він пише: «Націоналісти вбивці й грабіжники — їм (большевикам) не страшні, такі націоналісти укріплюють їх пропаганду й допомагають їм мобілізувати проти націоналізму ввесь нарід. Найстрашнішим ворогом для них (большевиків) є культурний гуманізм шляхетний націоналізм, бо проти такої ідеї їм нема чого протиставити».

Знаючи не лише теорію одного відламу ОУН і її ідеології та примінення її в життя, Шумук, хоч їх не схвалює, націоналізму не зрікається й не заперечує його. Він пише: «Оце ж то й усе горе в тому, що в нас нічого кращого немає. Ми до кращого не доросли й тому не могли нічого кращого створити. ОУН — це ми, це те, на що ми здатні були спромогтися».

Шумук не цілком погоджується з ідеологічними напрямками як такими. Він їх стверджує як існуючий факт, але відкидає як чинник, який на протязі людства приніс мільйони жертв.

Опинившись на роздоріжжі, між марксизмом і націоналізмом, він ставить питання: що дальше робити в дійсності постійних репресій і терору в Україні? Він виразно виступає проти підпільної форми боротьби, яка має дуже малі перспективи на існування в тоталітарній системі. Своїм друзям він проповідує потребу закріпитися у своїх власних духових силах. Коли людина, член нації, буде свідома поневолення свого народу, коли вона буде свідома потреби боротьби за незалежність і коли вона навіть на даному етапі свго життя розчарується в тій чи іншій ідеології, в тій чи іншій організації чи партії, то все одно, вона повинна настільки бути підготовленою щоби знати, що і як їй робити .

З критики Шумуком донцівського і ОУН-івського націоналізму, з критики наших історичних помилок, з наставлення його до панівного режиму й російського шовінізму, з блискучих викрить злочинів КҐБ, з позитивного поставлення проблеми визвольного націоналізму — у думаючої української людини зроджується програма дії українського визвольного, шляхетного й гуманного націоналізму в Україні. І саме в цьому, в цих питаннях сходяться дороги авторів українського самвидаву й творців руху опору в Україні.

Не роблячи тут підсумків, бо вони були б зайвим повторенням, я б закінчив цей виступ словами саме Шумука, в словах якого так знаменно відображується погляд і думка всіх тих, які сьогодні сидять в концлагерах Мордовії, Пермі й Володимира:

«Я, чомусь, вірив у те, що якщо я відійду із цього світу свідомим своєї мети, вірним їй, то та моя свідомість залишиться на цьому світі й буде переходити від юнака до юнака, від юначки до юначки. І це навіюватиме їх тим одвічним вогнем, який зберіг нас людьми з палким стремлінням до прекрасного, як вмістилища щастя, добра й правди».

Михайло Панасюк

КООПЕРАЦІЯ І МОЛОДЬ НА ПОРОЗІ НОВОЇ ДОБИ

Доповідь виголошено на панелі З'їзду українських кооператорів ЗСА.

В котромусь незамаркованому пункті останніх 25 - 30 років, наш «Модерний світ» перейшов у нову, ще сьогодні незнану добу. Це, в першу чергу, відноситься до т. зв. західнього світу, який після 17 сторіччя став був нормою філософії, політики, соціяльного, наукового й економічного життя.

І так багато з того, що було модерне в цьому західньому світі ще кілька років тому, починає сьогодні не мати сенсу. В 1960 році більше половини живих людей в ЗСА були в віці понад 33 роки. В 1970 — тільки десять років пізніше, більше половини мешканців ЗСА були у віці нижчому 25 років. В декаді, в якій ми є сьогодні, кажуть, що середній вік мешканців ЗСА впаде на вісім, а то й більше років. Решта світу, як от Японія, Західна Европа, СССР, а навіть Китай — дуже скоро крокуватимуть цією ж самою дорогою. Наслідки цього можуть і, з певністю, будуть більші за найбільші дотеперішні воєнні чи революційні стрясення. Це ж бо буде найбільше обниження середнього віку в світі, найбільше мирна зміна.

Ґенерації зі своїм корінням у світі з - перед 40 - 50 років тому будуть заступлені ґенераціями, для яких дотеперішня частина 20 сторіччя буде тільки книжками в школі. Перша Світова війна, атомова бомба, китайська революція, упадок колоніялізму і в тому числі й російського, і т. д. — для цих ґенерацій буде й частинно вже є, тільки історичними датами, а не нормами в житті. Живемо, отже, у віці великої зміни. У віці, в якому вчорашнє, хоч дає ще, загально говорячи, стандарти сподівань і понять; хоч має ще силу наказувати й організувати, — то все це не є сьогодні таким ефективним, як воно було вчора. Новий світ, хоч ще не оформлений певними дефініціями й поняттями та не має ще засобів урядування, ефективно вже контролює наші дії та їх вплив. Сьогодні ми ще й дальше вчимося про погляди на світ та життя на ньому так, як робили наші попередники в останніх 300 роках. Але ми вже їх такими не бачимо. Ми повторюємо ще технічні терміни, назви, філософічні тези чи навіть аритметичні формули й аксіоми, але відчуваємо, а подекуди вже й знаємо, що зміст їх інший сьогодні, як був ще вчора.

Модерний західній світ взяв свою візію від Рене Декарта, француза раннього 17-го сторіччя. Він бо визначив віхи розвитку цього «модерного світу» більше, ніж Ґалілей, Руссо чи навіть Ньютон. З одного боку, своєю аналітичною геометрією для математики Декарт універсально усталив квантитативну логіку у всіх вимірах. З другого боку, його аксіома про природу всесвіту й порядку в нім, зведена до засади «Цілість є вислідом частин», ще й сьогодні має підставове значення в нашому світі. Якщо ж «цілість» визначується «частинами», то щоб їх пізнати, треба обов'язково пізнати її частини, їх природу, рух, співвідношення тощо. В такому разі про «цілість» сьогодні важко говорити.

Факт же є, що кожна наука сьогодні кладе в центрі своєї концепції «цілість» не як вислід і суму частин, які можна зміряти, передбачити їх рух і т. д. У висліді, така дисципліна, наприклад, як біологія, яка завдяки клясичній механіці, аналітичній хемії й математичним статистикам Декарта дійшла в останніх 50 роках до надзви-

чайного розвитку, починає вживати такі терміни як «імуннітет», «метаболізм», «екологія», «синдром». У психології говориться про «еґо», «індивідуальність». Соціяльні науки почали говорити про «інтеґрацію», «неформальні групи». В студіях мови менше звертається уваги на граматику, а більше на «цілість промови». В поважних працях цих згаданих ділянок перед 1900 року тяжко було б знайти подібні терміни. Квантитативність аж ніяк не є характеристикою цих термінів, а скоріше узмисловлюють вони квалітативність так, як наше ухо ніколи не чуло б мельодії, коли б воно слухало тільки поодинокі партії під час концерту. Ця нова концепція хоч і відкидає твердження, що «цілість є вислідом частин», та не заперечує останніх. Навпаки! Але бачить їх існування в спільному умисленні з «цілістю».

Чим більше фізики відкривають поза атомом дальші частини матерії, тим більше їхні теорії про природу матерії, енергії й часу стають скомпліковані настільки, що скоріше бентежать, як вияснюють. Сьогодні деякі вчені висувають теорії спонтанної та сталої переміни матерії в нові всесвіти й сузір'я. Справа, отже, про процеси, які є неповторні так, як дорослий чоловік не може знову стати підлітком, як олово не може ніколи повернутися в ураній. І це з простої причини — кожний процес міняє свій характер.

Якщо додати до цього, що й мова та стиль поодиноких дисциплін сьогодні є — скажемо — тільки мовою даної науки, тоді збентеження наше ще більше унаогнюється. Це збентеження можна завважити всюди. Єдність погляду на світ і всесвіт, чи не вперше в історії, підважилась для людини 20 сторіччя. Двоподіл Декарта — всесвіт матерії і всесвіт розуму— мусять знайти інтеґрацію в більшій цілості, прямо тому, що вони є її рефлексом.

***

На відтинку кооперації в цій новій добі також приходять зміни, так на Батьківщині, де саму ідею кооперації звульгаризовано, як і в діяспорі, у вільному західньому світі.

Протягом довгої істоорії людства в цьому західньому світі одиниці й нації, тішилися своїми успіхами — принайменше коротко — осягненими дуже часто безприкладним використовуванням та силою безкритичного послуху. Кооперація протягом цих довгих століть розглядалася скоріше як ідеалістичнна мрія, ніж передумова чи то успішного розвитку, чи — може — і рятунок людства. Додавши до цього пуританську етику й ґльорифікацію безкомпромісової людини в цьому світі, побачимо, що, на жаль, не можемо сьогодні користуватися відповідною історичною традицією нашого довкілля в цій площині. Правда, в останніх 2-3 декадах, помітне велике зрушення, а то й успіхи на цьому відтинку. Може сьогодні ми і є в центрі революційних змін у зносинах з людьми. Однак, кооперація в цій країні ще не здобула визнання в мисленні великої кількости населення. Відносно малий відсоток вкладає своє довір'я в кооперацію. Більшість радше і дальше крокує втертим сторіччями шляхом конкуренційного змагу, сильних коштом слабших. Отже, довкілля, хоч і міняється, далеко ще не є задовільною атмосферою для розвитку кооперації взагалі, а української зокрема. Це так сьогодні, як може і в найближчій декаді, коли саме нашу кооперацію мусять перебрати молоді.

Якщо мова про історичну традицію української кооперації, то безперечно справа краща за наше довкілля. В ній бо можна знайти блискучі приклади жертвенности, ідейности, організованости, чесности і ряд інших високошляхетних вальорів. Самозрозуміло,

маємо на увазі розвиток кооперації на західних землях України, бо про вищезгадані прикмети кооперації на землях, опанованних большевиками, не приходиться говорити. Вже самі вищезгадані прикмети мали свою примірну вимову. Додаймо до цього ідентифікацію кооперативного руху з національно - державним елементом так по формі, як і по змісті, і картина історичної традиції української кооперації стане перед нами у всій своїй величі.

В розсіянні ця остання прикмета кооперації дещо затратила свою гостроту так, як багато інших її чеснот. Бути польським громадянином і бути американським громадянином дещо інакше сприймається й відчувається. Говорити по-польськи колись на землях рівнялося майже національній зраді. Говорити ж по-англійськи сприймається сьогодні нами дещо інакше.

***

Пересаджена на цей терен українська квітка ніяк не бажає в'янути, принаймні в думках і працях української провідної верстви. Це так повсюдно як і в кооперації. Повна ще своїх рідних соків, і за браком знання мови й обставин, почала вона рости своїм рідним надбанням і рідним заощадженням. І виросла!

Це був своєрідний виклик довкіллю. І кооперація наша, принаймі на початках, не надто кооперувала з довкіллям. Сьогодні ця справа стоїть настільки краще, наскільки кооперативна ідея довкілля покращала свої позиції. Відомо, що ці позиції не такі, як бажалось би або як вимагає цього нова доба. Це візьме ще час.

Говорячи про пересаджену українську кооперативну квітку та її провідну верству, на жаль, мусимо ствердити наступне:

1. Провідна верства, зайнята практичними справами, не змогла підбудувати ідеологічний аспект кооперації в цих нових обставинах і в новому часі,
2. Вважалося, а подекуди й дальше вважається, що високі якости самої ідеї, її шляхетних носіїв повинні бути самозрозумілі для нової молодшої ґенерації; і,
3. В міжчасі зуб часу робить своє — зменшує ряди піонерів і носіїв кооперації, а збільшує лави нашої молоді, яка бачить практичність і прогрес скоріше в конфлікті, ніж в кооперації.

***

Немає на світі людини, яка не жила б однією ціллю: заспокоїти свої потреби й осягнути свої бажання, мрії та задуми. Весь наш труд і все наше життя присв'ячене цьому.

В країні найвищого життєвого стандарту навіть у нас старших, які бачили нижчі життєві стандарти, потреби ширші, а бажання більші, як були колись. Що ж тоді наша молодь, яка про нижчі стандарти життя читає тільки в книжках? Це в матеріяльному змислі — скажете! Воно може на перший погляд унавиднюється в цій площині, але взагалі, це відноситься до інших площин людського життя.

Найосновнішою засадою кооперації є зробити все можливе, щоб у першу чергу заспокоїти одну чи більше потреб і задумів свого членства. Щойно тоді можна сподіватися заспокоєння своїх, тобто кооперативних інституцій, потреб і задумів. Скільки ми дамо, стільки ж можемо сподіватися одержати!

Що ж ми дали нашій молоді, чи молодшій ґенерації? Будьмо щирі й дуже відверті зі собою сьогодні. Якщо ми згодні з попереднім твердженням, то відповідь буде: дали мало й одержали мало! Я сказав би — застрашуюче мало, зокрема на рівні провідної верстви.

Приготовляючи це слово на панель, я не мав наміру спинятися над практичними заходами. Скоріше я бажав

передати якнайширший погляд про нові часи, які без сумніву, визначуватиме молодь у світі без нас. Вірив я, що з вершин загального й глибшого мислення нам скоріше вдасться належно бачити й практичий аспект. Він бо мусить мати на увазі три площини: ідеологічну, виховно - вишкільну й загально - освітню. Плянова й систематична інвестиція в них сторицею відплатить не тільки нашій кооперації, але й кооперації взагалі як основному моторові й будівничому нового світу й нової доби.

Степан Куропась

ДО АМЕРИКИ БЕЗ ПРАВА ПОВОРОТУ

Чехо-словацькі пашпорти з печаткою «без права повороту» видавало Міністерство Внутрішніх Справ для всіх тих колишніх військових або цивільних людей, що нелеґально перейшли кордон. А було таких тисячі: колишні військові Гірської Бриґади і групи підполк. Федоровича, що заповнили колишні бараки табору воєннополонених в Дойчґаблю (Німецьке Яблінне); група Кравса, що перейшла на Чехо-Словаччину в часі польського походу на Київ разом з Дієвою Армією; втікачі з різних таборів Польщі: Каліша, Домбя, Пикулич, Щепюрна і інших, яких звали камедулами; нарешті, полонені колишньої австрійської армії, що перейшли з Сербії й Італії, та військові армій Денікіна і Вранґеля, що через Болгарію й Сербію прибули або просто до Праги, або до таборів міст Терезіна й Пардубіц.

Одні з тих всіх груп йшли на студії до Праги, Брна і Пшібраму на гірничу академію, інші — до середніх шкіл, де діставали вишкіл молочарський, хліборобський або лісовий. Один з тих лісничих, Гриць Ґурлів з Синевідська Вижного, якого я влаштував до лісничої школи, вернувся на Волинь, відтак перейшов кордон і опинився в Астрахані над Волгою, де завідував тартаком. Останнього листа і знімок в уніформі совєтського лісничого зі снігом на чоботах, я одержав із Забайкалля, де він був завідувачем величезних безкраїх лісів. Листи були дуже націоналістичні, і я перестерігав його: пам'ятай, де ти є!

Чехо-Словаччина добре ставилася до всіх тих «діпістів» і навіть брала їх до військової служби як вартових і т. п. З Німецького Яблінного виїхало до Праги 2 курені; один з них виїхав до Терезіни й Будейовиц для допомоги в демобілізації сибірських леґіонерів, що повертали з України через Сибір додому.

Та прийшов час, коли чехо-словацький уряд мусів давати працю всім тим, що скінчили студії або навчилися якогось фаху. Урядово нікого не висилали поза межі держави, але не було в них охоти давати чехо-словацьке громадянство. Заохочували еміґрувати, де хто міг, і радо видавали пашпорти. На такий пашпорт приїхав і я до ЗСА. Чеська печатка «до Северніх Статут Амеріцких а ніколіф зпет» пишалася на першій сторінці документу. А що як Америка мені не сподобається, і я схочу вернутись? — питав я. — Не дістанете чехо-словацької візи, — відповіли мені. Чехо-словацька розвідка докладно знала, до якої групи молоді хто належав, і коли мова про націоналістів, то вони були на списку небажаних, бо не всі діставали документи зі згаданою печаткою.

Я попав на такий список через необережність. Під час студій я мешкав у сторожа публічної школи в Празі.

Одного дня під Студентським Домом на Слупі запитав мене Степан Макар, студент лісової інженерії, чи я не міг би в себе переховати малу пачку, дерев'яну, з колодкою. Я знав, що Макар належав до УВО й товаришував з Павлом Меркуном, який і мене заприсягав, тому я згодився на час вакацій перетримати пачку, яку Макар мав потім забрати. Що в пачці, я не питав. У школі, як я виїздив на вакації, точніше, на практику до маєтків князя фон і цу Лехтенштайн, було багато «убікацій», і я примістив пачку в пивниці, де було вугілля. Одного дня, як ми молотили пшеницю паровою молотаркою, прибіг до мене сторож школи Ґустав Фріч, який приїхав із Праґи і ледве вимовив: «Млади пане (так нас студентів чехи звали»), — їдьте зі мною, бо біда». По дорозі у вагоні Фріч розказав, що до школи прийшла інспекція, була всюди й зайшла до складу вугілля. Один із інспекторів копнув пачку і казав її десь заховати. Сталась експльозія, яка легко ранила інспектора. Пачка тепер на поліційній станиці. Там я сказав, що я взяв пачку до переховання, яку приніс до мене Макар, а що було в пачці я не знав, — не знав пізніше й Макар. Була це хемічна лябораторія виробу бомб, яка мандрувала між членами УВО як для неї не було заняття. Чехи не поляки: прийняли моє вияснення, що, зрештою, було правдою: мене й Макара виправдали — мовляв, студенти хемії практикують. Такі примітивні бомби УВО не вибухали, коли треба було; пізніше ляборація бомб була вдосконалена, й вони вибухали на час. Тоді я довідався, що УВО має свій арсенал. З Праги я виїхав в 1924 році, вернувсь назад в 1927 й виїхав до Америки без права повороту.

Люди їхали, де могли: до Південної Америки, Тунісу, до французької чужинецької леґії, де добре платили. До ЗСА й Канади важко було виїхати. Мені вдалося виїхати як аґрономові без труднощів, бо ЗСА хотіли рільників чи фармерів з освітою, думали, що так стримають втечу з фарм до міста. Та це їм не вдалося! З 26 мільйонів фармерів в часі мого приїзду зосталось ще два і пів мільйона, а за 10 літ зостанеться лише півтора мільйона! І вони будуть годувати Америку, бо машини будуть працювати, а людина буде брати «пейду», як проповідував у нас во время оно маестро Гірняк!

Членів УВО, що через Карпати або Німеччину втекли на Чехо-Словаччину й не мали права побуту, Військова Організація пробувала висилати людей до Мехіко, Куби й Гондурасу, бо ці держави радо давали візу на пашпорт України або на пашпорт Нансена. Там наші люди бідували, відтак привикли, і навіть деякі з них зробили кар'єру. Теофіль Ольшанський в Гондурас відбув військовий вишкіл і підчас державного перевороту (які там часті) піддержав хунту і став полковником, живе тепер в Каліфорнії. Його брат Андрій, знаний зі замахів в Галичині, оселився в Панамі, одружився з громадянкою Панами, навчився еспанської мови й провадив радіопередачі. Як Гітлер розпочав війну, радіостанція Панами вихваляла Гітлера і його програму та давала притулок різним німецьким втікачам. З'єднані Стейти остерігали Панаму, але це не допомагало. Тоді американський літак приземлився під радіостанцією, і як Ольшанський ішов додому, його запросили в літак і завезли на Фльоріду в концентраційний табір. Ольшанський сидів там 2 роки, а потім десь дістав адресу УНС й звернувся до д-ра Мишуґи за поміччю: «Рятуйте мене, інакше буду в таборі аж до кінця війни, а потім десь мене вивезуть!» Д-р Мишуґа просив мене зайнятися тією справою. Я звернувся до та-

бору інтернованих і просив звільнення Ольшанського. Жадали запоруки, і звільнили його на мої руки до Чикаґо По війні хотіли його депортувати або до Панами, або до Совєтського Союзу — хай вибирає. Він удався до адвокатів які брали гроші за свою роботу й не могли нічого помогти. Розказав мені цілу справу, і на призначений день прийшли ми обоє на переслухання до Еміґраційного Уряду. Я був його речником.

Я представив справу так: Ольшанський жив щасливо в Панамі, мав родину і працю. Наш уряд ЗСА схопив його примусово («кіднепінґ») і тримав у концентраційному таборі два роки без оскарження! Ольшанський стратив все, що мав у Панамі, навіть дружина покинула його й вийшла за той час заміж за іншого. Отже не має де вертатися. З Совєтів він не прибув, там не родився і тому туди не має чого їхати. Два урядовці, що нас переслухали, признали мені рацію, але вони не знали, що справа справді такою була як я говорив. «Провіримо — і до 90 днів дамо знати, чи можна буде щось зробити».

Дали вістку за 30 днів: дозволили Андрієві Ольшанському залишитись настало в ЗСА. Не мусів навіть платити т. зв. «гед текс», бо його вивезли з Панами примусово американським літаком, отже, він леґально приїхав до ЗСА. Ще двоє інших українців з якими я довго листувався, жили в Мехіко — імена їх забув. Один із них одружився з дівчиною зі стейту Тексас, набув над рікою Ріо Ґранде гасієнду й плекав ґрейпфрути. Яка дальша його доля, не знаю. Обіцяв я його відвідати, та згубив його адресу... І так пропадали нам люди «без права повороту» — відомі й незнані жовніри УВО.

«Буде суд. То ж будемо битись. Саме тепер, коли один написав покаянну заяву, другий перекваліфікувався на перекладача, — саме тепер потрібно, щоб хтось показав приклад твердости і одним махом змив те гнітюче враження, яке створилось після відходу деяких людей від активної громадської діяльности. Випало мені... Тяжка це місія. Сидіти за гратами нікому не легко. Алеж не поважати себе — ще важче. І тому будемо битись! Буде суд. І знову почнеться з початку, нові протести і нові підписи, новий матеріял для преси і радіо всього світу. Разів у десять зросте інтерес до того, що написав Мороз. Словом, буде підлита нова порція масла у вогонь, який ви хочете загасити.
Це і є підривна діяльність. Але моєї вини тут не шукайте: не я посадив Мороза за грати.
Не я запустив бумеранг».

Замість останнього слова — В. Мороз

ПО СТОРІНКАХ ПРЕСИ

«ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНА ГОРДІСТЬ СОВЄТСЬКОЇ ЛЮДИНИ»

«Працюючі не мають батьківщини. Від них не можна відібрати того, чого вони не мають».

(Маніфест Комуністичної Партії)

В першому році Першої Світової війни В. Ленін, розраховуючи на поразку царської Росії, а тим і на неминучий в імперії хаос заворушень, що сприятиме поширенню впливів його партії, писав: «Чи чуже нам, свідомим великоруським пролетарям, почуття національної гордости? Безперечно, ні!»

Чи щиро зрікався Ленін свого російського великодержавницького патріотизму? Як знаємо М. Горький цінував у ньому «рису гордости за Росію, росіян, за російське мистецтво»...

Своїми тодішніми заявами Ленін лише намагався приспати чуйність поневолених Росією народів, які так само розраховували на прогру Москви. на неминучий РОЗВАЛ російської тюрми народів і на визволення з неволі свободолюбивої України.

Минули десятиліття, але історична проблема України й далі залишається нерозв'язаною. Більше того ленінець В. Степанов, у статті «Общенациональная гордость советских людей» («Правда», 12 грудня 74), вивертаючи Леніна навиворіт, цитує Л. Брежнєва: «Тепер, півстоліття після створення СССР, ми можемо упідставлено говорити про ширше поняття, про більше патріотичне почуття цілого нашого народу — ПРО ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНУ ГОРДІСТЬ СОВЄТСЬКОЇ ЛЮДИНИ», — додаючи від себе, що, мовляв, загальнонаціональна гордість людей в умовах багатонаціональної держави — явище цілковито нове, раніш не бачене.

Намалювавши приписову «дійсно небачену ідилію» — Степанов у тій же статті признається, що в його багатонаціональній імперії все ще «можуть залишатися надзвичайно живучі націоналістичні забобони. Вони, якщо з ними не вести невпинної боротьби... виявляються в проявах надмірних національних почуттів, національної самобутности й гордости, в ідеалізації традицій, в свідомості крайових інтересів»...

К - О.

ЛИШЕ ФАКТИ

Пленум ЦК КПСС ствердив, що «... успішній розвиток промисловости й сільського господарства країни вимагає рішучого переборення наявних труднощів і недостач». Рівночасно домагається зосередження зусилля народу «на піднесення ефективности виробництва та на поліпшення його якісних показників». При цьому партія сама себе ганить за неспроможність удосконалити методи визиску працюючих: «На багатьох підприємствах прибутковість (зиск) недостатня, а місцями — понижується»...

Визнаючи хибність власної системи, пленум радить «шукати нових підходів та нових рішень». Дослівно стверджується: «В інший спосіб не можна вирватися з полону інерції, ліквідувати вузькі місця, які гальмують піднесення економіки».

З цієї хронічної кризової ситуації — як бачимо — Москва сама, без допомоги нею ж підкопуваного «Заходу», видобутися не в силах...

«МІНІСТЕРСТВА, на які покладено

відповідальність за виготовлення товарів культурно - побутового призначення, недостатньо виконують завдання. Побутові речі продукують понад 10 тисяч заводів і комбінатів, але часто одно підприємство не знає, що виготовляє інше і яких товарів чекає споживач. Часто їх виробляють з відпадків у неустаткованих цехах, що позначується на їх якості й на собівартості продукції».

М. ОДИНЕЦЬ з Києва подає, що мурахи в лісонасадженнях стримують розмножування комах і тим запобігають масовому ширенню небезпечних шкідників. На терені України перебуває понад 70 тисяч видів мурашок. Але вин̓ищують шкідливих для лісів комах лише «руді мурахи».

Тому, що природним шляхом мурашки розселюються нерадо, їх переселюють. За останні два роки в лісах республіки розселено 200 тисяч мурашників, більшість з яких вже прижилися. Є спроби пересел̓ювати муравлині родини з Черкаської й Тернопільської областей на південь — в ліси Херсонської, Миколаївської, Запорізької й інших областей, де корисних мурашок майже не водиться.

В. ЛОБОДИЧ з Дніпропетровська пише, що на багатьох підприємствах бракує ... бухгальтерів. Причиною тому є не тільки мізерна платня для фахівців з вищою спеціяльною освітою, але й поширена серед совєтської бюрократії думка, що бухгальтер «заважає розмахнутися», перешкоджає працювати, гальмує справу, а своїм домаганням дотримуватися приписів фінансової дисципліни «підриває авторитет керівника», (звичайно - партійного).

Від «совєтського» до російського народу...

Московський ґавляйтер в Україні і зрадник свого українського народу В В. Щербицький у довшій статті в журналі «Комуніст України» за грудень 1974 р. п. н. «Міжнародне значення досвіду національних відносин в СССР», повторючи до огиди фразу свого пана, «товариша» Брежнєва, що, мовляв, національне питання в нашій країні... розв'язане, і його розв'язання по праву стоїть у ряді незаперечних досягнень «радянського народу», додає від себе таке: «... радянський народ як нова історична спільність людей — це живий і динамічний організм». Іншими словами, «радянський народ», за словами Щербицького, є вже доконаним фактом. «Одна з найважливіших закономірностей радянського суспільства — дальше зближення всіх націй і народностей», — пише далі член політбюро ЦК КПС, перший секретар ЦК комуністичної компартії України.

Як має відбуватися, чи як відбувається це «дальше зближення всіх націй і народностей»? На це дає «філософську» відповідь Валерія Михайлівна Нічик, очевидно, кандидат філософських наук, старший співробітник Інституту філософії АН УРСР, у журналі «Філософська думка», ч. 5 за вересень-жовтень 1974 в статті п. н. «Внесок діячів Києво - Могилянської академії в єднання духових культур російського, українського й білоруського народів».

В своїй статті громадянка Нічик хоче доказати ні менше ні більше, а тільки те, що мовляв, Києво - Могилянська академія була ідеологічним осередком боротьби з унією й католицизмом, **за воз'єднання з «братньою Росією»** (підкреслення моє — Д. К.). «Десятки творів», — читаємо там далі, «що вийшли з-під пера професорів академії, є найкращим виявом тієї по-

зиції, яку вони зайняли в **національно - визвольній боротьбі українського народу, що прагнув до воз'єднання з братньою Росією в єдиній державі»** (підкреслення моє — Д. К.). В статті говориться про «зрадника Мазепу», й вихваляється в той самий час Хмельницького за його «акт воз'єднання» України з Росією»... В статті вихваляється також Петра І за його «ліберальні» реформи, а на особливу увагу заслуговують професори Києво - Могилянської академії Гавриїл Бужинський і Ф. Прокопович, які, мовляв, вимагали **«переходу до розмовної російської мови у всіх сферах суспільного життя»** (підкреслення моє — Д. К.).

Немає двох думок, що тут дуже ясно підготовляється ґрунт для російської мови як єдиної «розговірної мови» «совєтського народу». До цієї теми ще повернемось.

Д. К.

РЕЦЕНЗІЇ :

Харитон Довгалюк, «Соколова дочка», повість, в - во Юліяна Середяка, Буенос Айрес 1973. 263 ст.

Автор збірки оповідань «Кладка над Потоком» (1969) та повісті «Буревій» (1971) збагатив українську літературу на еміґрації новою повістю — «Соколова дочка». Сюжет повісті «Буревій» взято з українського життя на Волині між двома війнами, де природно переплітаються сцени з народнього побуту з подіями визвольних змагань і з людськими переживаннями. Книжка багата змістом, події захоплюють своїми драматичними розв'язками, і завжди лишається враження що саме так мусить виглядати нормальне життя в ненормальних умовинах. Повість Довгалюка важлива ще й тим, що дає вона цінний матеріял з побуту - традицій українського народу на Волині (наприклад, майже документальний опис весілля).

«Соколова Дочка» переносить читача в цілком чужий світ, з чужими людьми й з чужими, незнаними й дивними навіть для цього нового світу «модерними звичаями». Харитон Довгалюк у цій повісті малює нам трагічний образ «людини-гіппі» на тлі української родини, яка приїхала до Америки; дочка - героїня повісті, вже народилась і виховалася в Америці.

Дочка Соколів, Катерина, рішилася пірвати всякі зв'язки з родиною й вибрати «свободу» в колонії гіппі. Вона покидає рідний дім і оселюється в колонії гіппі, де на її думку, нема ніяких законів, ніяких соціяльних і моральних норм, а є безмежна воля. Матір Катерини божеволіє з розпуки, батько страждає, а Катерина, хоч і пізнала бруд та осоружні «закони» гіппівської «еліти», не в силі вирватися з того пекла, в яке добровільно зайшла, шукаючи щастя, якого немає й на небі; бо з одного боку, не дозволяла їй на покаяння гордість, а з другого боку, її тіло було отруєне й майже знищене різними наркотиками.

От вам сцена «вступу» Катерини в «родину **гіппі»:**

«Між гіппі потрапила якраз у той час, коли там відбувався концерт. Одні грають на гітарах, другі співають, треті танцюють і дико кричать від захоплення. Танцюристи намагаються помагати співцям, які в гістеричному співі - риданні пробують передати свої почування, викликані піснею, чи наркотиками, не відомо, чим. Коли затихли гітари й спів, на траву звалилося з десяток танцюристів від знесилення, але Катерині здавалось, що їх утримувала на ногах сила звуку, а тепер мусіли впасти, бо все затихло.
Близько Катерини сидить на лавці худий, як хорт, гіппі, трясеться й щось

фантазує. Кажуть, що перебрав мірку наркотику і вже другий день не може зійти з «висоти». Він у стані галюцинації. Чомусь стискає долонями свою кудлату голову, ніби намагається її вирівняти. Під час тих вправ він не по - людськи регоче й слухає свій голос, від якого, йому здається, лящить уся земля»... "

Після довгих терпінь, нужди, розчарувань та трагічних перепетій, включно з отруєнням тіла й лікуваннями, Катерина майже чудом визволяється з того пекла, яке вона, перед вступом до нього, вважала «новим світом», до якого прямує людство.

Повість Довгалюка багата на цілу серію побічних сюжетів, які не затемнюють основної теми; навпаки, вони всесторонньо насвітлюють головний сюжет із перспективи цілости нашого життя. Побіч задушливої атмосфери фальшивих «оновителів» нашого життя, побіч «носіїв нової правди», ми бачимо також людей, які не втратили людської ґідности і які нарешті перемагають. Перемагають, бо Катерина, як той блудний син, вертається в морально чисте, творче русло нашого існування.

Книжка написана легко, живо й цікаво і, хоч часом деякі розв'язки приходять несподівано й майже штучно, все ж таки її з приємністю й користю прочитають як молоді, так старі, як кандидати в гіппі, так і їх поборники. Гарні, невимушені діялоги, ясність і переконливість висловлюванних думок дозволяють нам порекомендувати повість Харитона Довгалюка «Соколова дочка» навіть і вибагливим читачам. Найважливіше — це книжка актуальна, не тратячи своєї літературної вартости.

Д.К.

«Якщо вірити Вам, то випусник вірменської школи може приїхати на Україну і складати екзамени рідною мовою до Київського чи Одеського університету. Та ні ж бо, такі пільги має тільки випусник російської школи. Він може приїхати до Києва, Львова, Харкова чи Одеси (і масово їде на «прелестний юг России») із Костроми чи Рязані, знаючи, що не тільки вступні екзамени складатиме, але й лекції слухатиме російською мовою. Такої можливості український випусник, приїхавши до Рязані чи Костроми, не має, а успішно скласти екзамени російською мовою з предметів, які вчив українською (математики, історії, географії і т. п.) може вдатися хіба одиницям... Маєм справу з безсумнівним фактом національної дискримінації в постановці вищої освіти в неросійських республіках СССР».

В. Чорновіл

З ЖИТТЯ ІСНО

о. Е. Новицький

ЗА ЗМІЦНЕННЯ СУСПІЛЬНО — ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ЗСА.

(Доповідь виголошена на Політичній Раді УККА з рамени ОДВУ)

Зміцнення суспільно - політиного життя українців у ЗСА може статися тільки тоді, коли ми: а) відповідно до потреб і наших можливостей поглибимо його зміст, б) збільшимо нашу зорганізовану й цілеспрямовану соціяльну й політичну активність.

До поглиблення змісту: Події в світі розвиваються з такою неймовірною швидкістю, такі глибокі зміни входять в життя націй і в співжиття між ними, що йти у крок з ними або хочби встигати за ними вимагає постійної реєстрації того, що сталося й стається, відважної аналізи й рішучих на цьому опертих конкретних заходів. Це є передумови, щоб йшли з подіями й світовими процесами та щоб ми не відставали.

Ми не можемо відповідати й реаґувати на нові події та на всякі зміни в ситуації рецептами вчорашнього дня, ані витертими кліше. Це значить - ми мусимо на нові ситуації відповідати новими методами й новими заходами.

Зміни й нові ситуації стаються на всіх ділянках життя. Нові здобутки, глибинні процеси на будь-якому відтинку мають свої впливи на цілість суспільно - політичного життя.

Особливих змін зазнає Совєтський Союз. Це в першу чергу, тому, що всякі зміни там є фактично відходом від ортодоксальних марксистських і большевицьких положень, є запереченням того, на чому большевизм стояв і що він висував як свою візію майбутнього. Всі зміни в Совєтському Союзі відбуваються під тиском невідхильних життєвих вимог. Большевицькі верхи усвідомлюють собі це, і саме це є одною з причин, чому вони на кожному кроці підкреслюють, що всякі зміни мають ще більше закріпити контроль і впливи монопартії на життя. Цього большевики стараються добитись. Це їм нераз удається. Одначе, це все тільки поглиблює прірву й конфлікт між суспільством і режимом. Старий російський конфлікт, можна сказати, вічний російський конфлікт «общество протів ґосударства», чи «ґосударство протів общества» в сучасних умовах так поглибився, що будь-яка мирна розв'язка виключена. Котрась сила мусить відступити — чи впасти. В природі суспільного життя є так, бо йнакше не може бути, що суспільство навіть при відступах і поступках постійно переходить до протиатаки, аж доки не збере таких сил, які ламають старе й будують нове. Ще вагомішим чинником є національно-духові й національно-політичні процеси, які зовсім закономірно прямують до побудови, чи відбудови національних держав. Нація - держава, що є законом нашої доби, невідхильно здобуває собі щораз більший простір в підбольшевицькій дійсності.

Тоталітарна форма правління, побудована на абсолютній диктатурі комуністичної партії, зумовляє, що всяка зміна, новизна своєю вагою там стократ збільшені. Те, що в світі проходить як самозрозумілий органічний розвитковий процес, на який впливають плюралістичні, з різними інтересами суспільні сили, в Совєтському Союзі набирає ваги великого зрушення. Наприклад, виставка модерного мистецтва, яких безконечні кількості відбуваються в вільних громадах, не викликуючи нічого особливого, в ССCР набирає характеру «початку епохи». Власне, в тій спробі, як в мікрос-

копі, відбита ціла совєтська дійсність, боротьба суспільства з режимом, наступ нового на старе.

Змін у світі і в ЗСА ми не будемо аналізувати, бо проходить це перед нашими очима. Без усвідомлення того всього, без з'ясування нових поземів, нам буде тяжко або й неможливо цілу нашу суспільно - політичну проблематику згармонізувати зі сучасністю. Без «ґрейт дебейт», як кажуть американці, ми не зможемо ані поглибити змісту нашої суспільно - політичної діяльности, ані піднести активности на можливий і потрібний позем.

Сучасні завдання й можливості нашого політичного життя куди більші й складніші, ніж будь-коли дотепер Ми вже згадували про зміни в світі, які настали на протязі останніх декад і розгортаються далі. Зміни з'явилися а) в структурі, в духовій і соціо-політ. вагомості української групи в ЗСА, б) в зрозумінні й усвідомленні нашим оточенням характеру й виглядів української справи, в) в розвитку української духово - культурної спільноти в світі. Українське суспільство в ЗСА перейшло прямо революцію за останні декади. Коли до Другої Світової війни ми були соціяльно ще дуже нерозшарованою групою, а культурно ще не зуміли виявити своєї характеристики, то сьогодні ми стаємо, модерною соціяльною формацією, в якій заступлені всі стани й професії. Очевидно, не можна бути занадто оптимістичними, бо нам ще далеко до такого насичення науковцями, професіоналами, високими урядовцями на федеральному, стейтовому й міському поземах, та бизнесменами, як це серед інших груп, але ми, без сумніву, в дорозі до цього. Тільки чим далі, а радше чим вище, нас чекають більші зусилля й труднощі; одночасно з тим — нові шанси. Бож американська спільнота не стоїть на місці. Американське суспільство належить до найдинамічніших у світі, і в ньому немає застиглости, але й немає «святих корів», яких не можна торкатися.

Декілька декад тому українська справа була вповні «незнаною землею» серед американського суспільства. Наше ім'я, наші цілі, прагнення, наше минуле, наші національні й людські права були зовсім невідомі, або дуже спорадично інформовані. Який великий перелам наступив за декілька десятків років завдяки всебічним зусиллям організацій і одиниць, а вперш у чергу — завдяки процесам і подіям в Україні — не треба навіть говорити.

Так само на третьому відтинку, на відтинку перетворення наших національних груп, розкиданих по цілому світі, в одно ціле духове й діюче тіло, ми здобули основну базу. Створивши СКВУ, ми дістали рами для дальших зусиль.

Значить, не може бути найменшого сумніву, що ми готові до великого зрушення, можна сказати, до потужного скоку вперед.

У вступі сказано, що першою передумовою зміцнення суспільного і політичного нашого життя в цій країні є поглиблення його змісту. Добитися цього можна тільки зусиллям нас усіх. Дотепер з рамени УККА й на плятформі УККА здебільшого виступали активні співробітники системи УККА, члени різних його органів або люди так чи йнакше пов'язані з ним, і тільки вийнятково інші діячі. Тепер ми мусимо на тих інших діячів поставити наголос: запросити їх, переконати, допомогти їм усім потрібним, щоб вони мали змогу поділитися з громадськістю своїми думками, оцінками, пропозиціями, ініціятивами.

Як це зробити? Подвійним шляхом: а) звернутися до установ, товариств і організацій та шкіл з представленням наших поглядів і плянів та з запро-

шенням до участи в нашій акції, а радше — в акції, спільній нам усім; б) увійти в контакт з поодинокими діячами для тієї самої цілі.

Брошури, статті, доповіді, панелі, дебати — це елементи успішних засобів, що є в нашій диспозиції.

До збільшення нашої суспільно -політичної активности: вже самі заходи для розгорнення й усвідомлення змісту нашого життя й наших потреб будуть величезним поштовхом для зміцнення нашої активности. Тепер же про самі організовані й цілеспрямовані акції.

Про упадок нашої активности в останньому періоді наслухалися ми й начиталися дуже багато. Одначе, останнє літо показало щось зовсім нове: добра ідея, добра організація, працьовитість приводять до добрих успіхів, впроваджують широкі громадські кола в акцію. Значить, спадок активности треба хоч якоюсь мірою приписати і нам самим, а не лише «об'єктивним причинам поза нашою контролею». Тобто, проблема піднесення активности є великою мірою в наших руках.

Як підійти до розв'язки тієї проблеми?

Очевидно, для цього може бути багато різних шляхів і методів. Ми зупинимося тільки над деякими. Дискусія й дальший розгляд проблеми напевно внесуть багато нових інших.

1. Немає найменшого сумніву, що для успіху акції, для зміцнення активности треба випрацювати плян та консеквентно переводити його в життя, доповняючи й корегуючи, коли й де треба.

2. Акція мусить бути доведена до широкої громадськости, постійно порушувати на публічних форумах, підзвітна громаді, а особливо — її активним елементам.

3. До акції мусять бути притягнені як люди, так і організації, що не входять у склад УККА. В тій цілі мусить бути відповідне загальне й індивідуальне звернення до них.

4. Починати, очевидно, треба від Централі УККА та його відділів. Тоді треба звернутися до тих усіх організацій, що входять у склад УККА, не лише з проханням узяти якнайактивнішу участь, але й із вимогою, щоб вони доповнили пропоновані УККомітетом концепцію й плян своїми заввагами, порадами, побажаннями.

5. Звернути увагу на нові ділянки, які дотепер були замало або взагалі не торкані нами. До таких належить питання затруднення наших людей і відповідні, тобто відповідаючі їм пости на різних щаблях державної й самоврядної адміністрації. Ця ділянка належить до найбільше занедбаних у нас. На неї звертають увагу тільки ті, що персонально нею заінтересовані. Тим часом, у цілій країні розвинувся сильний рух за притягнення на ті пости представників так званих меншостей, до яких належимо й ми. Не зважаючи на це, ми ніколи не чули, що зробило та що робить Бюро УККА у Вашінгтоні в цьому напрямку. Ми навіть ніколи ані не чули, ані не читали будь-якого звіту на цю тему. Цей стан треба негайно змінити.

6. Так само треба негайно подумати про займання нашими людьми відповідних постів у різних суспільно - громадських, самодіяльних установах і організаціях.

7. Особливим нашим недомаганням є неувага до плянового вирощування нової, молодої провідної верстви. УККА мусить без найменшої проволоки виповнити цю прогалину. В тій цілі УККА негайно: а) займеться розшуком молодих, надійних студентів і студенток, щоб їх спрямувати на студії суспільно - політичних наук, б) подбає про створення відповідного стипендійного фонду, в) займеться обміном студії нашої молоді в різних

країнах і континентах.

Не може бути найменших сумнівів, що на ті дуже важливі заходи наше жертвенне суспільство дасть потрібні фонди. Створення відповідного діло вого органу при Екзекутиві УККА поставить цілу справу зразу на відповідний рівень.

Завдання точок, 5, 6, 7 введуть нас у безпосередній і тісний контакт з елементами нашого молодого покоління, що для нас дуже важливе.

8. Ділянки нашої діяльности залишаються ті самі, що були дотепер. Мова лише про нове зрушення, про нові заходи, про викресання з них нових ініціятив. Повторюємо: для цього треба нових концепцій, нових візій і нових людей.

Цими ділянками й надалі залишаються:

А) Співпраця з краєм, допомога, праця для українського народу на світовому форумі, який зовсім недоступний для підсовєтських українців. Сюди входить співпраця з іншими поневоленими народами.

Б) Наша участь й роля в житті ЗСА і керуванні ним.

В) Розбудова нашої громади в ЗСА.

Г) Зміцнення нашої спільноти в світі.

Все це не нове. Але нові умови вимагають від нас нових заходів. Чи ми, чи УККА здібні до цього, чи справ мось з цим — залежить від нас усіх.

ВІДДІЛ ОДВУ В ГЕМПСТЕДІ, Н. Й. вшанував Усусусів в їхнє 60-ліття.

Дня 20 жовтня, 1974 року заходами 38-го відділу ОДВУ ім. О. Басараб у Гемпстеді відбувся святковий вечір, присвячений 60-літнім роковинам постання й вимаршу наших славних Усусусів у «кривавий тан — визволяти братів - українців»...

Центральними особами цієї імпрези були два колишні усусуси: мешканець нашої громади артист - маляр Іван Кучмак і член нашого відділу ОДВУ, другий недалекий наш сусід з Нью - Йорку, колишній мешканець нашої громади — редактор Михайло Островерха.

Їх представив публіці в короткому слові при відкритті вечора голова відділу А. Копистянський, а представник відділу УККА — його секретар, п. М. Курчак привітав їх в імени громади та вдекорував їх синьо - жовтими стрічками, в асисті двох колишніх вояків українських збройних формацій: від УГА - Мих. Федька і від УПА - М. Миця.

Всі приявні встали та рясними оплесками зврушливо привітали в особах цих наших двох гостей — Усусусів, їхню леґендарну формацію та ще живих її членів, на діях яких виховувалися цілі покоління української молоді. Програма цього святкового вечора була ориґінальна: коротке слово, базоване на цікавих особистих спогадах, виголосив ред. М. Островерха, що в стислих, але мальовничих образах представив добу й обставини постання й дій Леґіону. Пані Ганя Пищимуха мистецькою рецитацією вірша М. Лебединського «Ви рушили в похід» повела думку приявних в віддалені вже, а так близькі їх серцям часи.

Після цього відбулось висвітлення прорізок мистецьких образів І. Кучмака, що показали на екрані довгий і твердий шлях Усусусів, світлі й трагічні моменти наших визвольних змагань. Кожну появу нового образа супроводило коротке пояснення, яке написав сам маляр, а виконував п. М. Курчак з допомогою сина маестра Ігора Кучмака. Присутні з великим за-

шенням до участи в нашій акції, а радше — в акції, спільній нам усім; б) увійти в контакт з поодинокими діячами для тієї самої цілі.

Брошури, статті, доповіді, панелі, дебати — це елементи успішних засобів, що є в нашій диспозиції.

До збільшення нашої суспільно-політичної активности: вже самі заходи для розгорнення й усвідомлення змісту нашого життя й наших потреб будуть величезним поштовхом для зміцнення нашої активности. Тепер же про самі організовані й цілеспрямовані акції.

Про упадок нашої активности в останньому періоді наслухалися ми й начиталися дуже багато. Одначе, останнє літо показало щось зовсім нове: добра ідея, добра організація, працьовитість приводять до добрих успіхів, впроваджують широкі громадські кола в акцію. Значить, спадок активности треба хоч якоюсь мірою приписати і нам самим, а не лише «об'єктивним причинам поза нашою контролею». Тобто, проблема піднесення активности є великою мірою в наших руках.

Як підійти до розв'язки тієї проблеми?

Очевидно, для цього може бути багато різних шляхів і методів. Ми зупинимося тільки над деякими. Дискусія й дальший розгляд проблеми напевно внесуть багато нових інших.

1. Немає найменшого сумніву, що для успіху акції, для зміцнення активности треба випрацювати плян та консеквентно переводити його в життя, доповняючи й корегуючи, коли й де треба.

2. Акція мусить бути доведена до широкої громадськости, постійно порушувати на публічних форумах, підзвітна громаді, а особливо — її активним елементам.

3. До акції мусять бути притягнені як люди, так і організації, що не входять у склад УККА. В тій цілі мусить бути відповідне загальне й індивідуальне звернення до них.

4. Починати, очевидно, треба від Централі УККА та його відділів. Тоді треба звернутися до тих усіх організацій, що входять у склад УККА, не лише з проханням узяти якнайактивнішу участь, але й із вимогою, щоб вони доповнили пропоновані УККомітетом концепцію й плян своїми заввагами, порадами, побажаннями.

5. Звернути увагу на нові ділянки, які дотепер були замало або взагалі не торкані нами. До таких належить питання затруднення наших людей і відповідні, тобто відповідаючі їм пости на різних щаблях державної й самоврядної адміністрації. Ця ділянка належить до найбільше занедбаних у нас. На неї звертають увагу тільки ті, що персонально нею заінтересовані. Тим часом, у цілій країні розвинувся сильний рух за притягнення на ті пости представників так званих меншостей, до яких належимо й ми. Не зважаючи на це, ми ніколи не чули, що зробило та що робить Бюро УККА у Вашінґтоні в цьому напрямку. Ми навіть ніколи ані не чули, ані не читали будь-якого звіту на цю тему. Цей стан треба негайно змінити.

6. Так само треба негайно подумати про займання нашими людьми відповідних постів у різних суспільно-громадських, самодіяльних установах і організаціях.

7. Особливим нашим недомаганням є неувага до плянового вирощування нової, молодої провідної верстви. УККА мусить без найменшої проволоки виповнити цю прогалину. В тій цілі УККА негайно: а) займеться розшуком молодих, надійних студентів і студенток, щоб їх спрямувати на студії суспільно-політичних наук, б) подбає про створення відповідного стипендійного фонду, в) займеться обміном студії нашої молоді в різних

країнах і континентах.

Не може бути найменших сумнівів, що на ті дуже важливі заходи наше жертвенне суспільство дасть потрібні фонди. Створення відповідного діло вого органу при Екзекутиві УККА поставить цілу справу зразу на відповідний рівень.

Завдання точок, 5, 6, 7 введуть нас у безпосередній і тісний контакт з елементами нашого молодого покоління, що для нас дуже важливе.

8. Ділянки нашої діяльности залишаються ті самі, що були дотепер. Мова лише про нове зрушення, про нові заходи, про викресання з них нових ініціятив. Повторюємо: для цього треба нових концепцій, нових візій і нових людей.

Цими ділянками й надалі залишаються:

А) Співпраця з краєм, допомога, праця для українського народу на світовому форумі, який зовсім недоступний для підсовєтських українців. Сюди входить співпраця з іншими поневоленими народами.

Б) Наша участь й роля в житті ЗСА і керуванні ним.

В) Розбудова нашої громади в ЗСА.

Г) Зміцнення нашої спільноти в світі.

Все це не нове. Але нові умови вимагають від нас нових заходів. Чи ми, чи УККА здібні до цього, чи справимось з цим — залежить від нас усіх.

ВІДДІЛ ОДВУ В ГЕМПСТЕДІ, Н. Й. вшанував Усусусів в їхнє 60-ліття.

Дня 20 жовтня, 1974 року заходами 38-го відділу ОДВУ ім. О. Басараб у Гемпстеді відбувся святковий вечір, присвячений 60-літнім роковинам постання й вимаршу наших славних Усусусів у «кривавий тан — визволяти братів - українців»...

Центральними особами цієї імпрези були два колишні усусуси: мешканець нашої громади артист - маляр Іван Кучмак і член нашого відділу ОДВУ, другий недалекий наш сусід з Нью - Йорку, колишній мешканець нашої громади — редактор Михайло Островерха.

Їх представив публіці в короткому слові при відкритті вечора голова відділу А. Копистянський, а представник відділу УККА — його секретар, п. М. Курчак привітав їх в імени громади та вдекорував їх синьо - жовтими стрічками, в асисті двох колишніх вояків українських збройних формацій: від УГА - Мих. Федька і від УПА - М. Миця.

Всі приявні встали та рясними оплесками зворушливо привітали в особах цих наших двох гостей — Усусусів, їхню леґендарну формацію та ще живих її членів, на діях яких виховувалися цілі покоління української молоді. Програма цього святкового вечора була ориґінальна: коротке слово, базоване на цікавих особистих спогадах, виголосив ред. М. Островерха, що в стислих, але мальовничих образах представив добу й обставини постання й дій Леґіону. Пані Ганя Пищимуха мистецькою рецитацією вірша М. Лебединського «Ви рушили в похід» повела думку приявних в віддалені вже, а так близькі їх серцям часи.

Після цього відбулось висвітлення прорізок мистецьких образів І. Кучмака, що показали на екрані довгий і твердий шлях Усусусів, світлі й трагічні моменти наших визвольних змагань. Кожну появу нового образа супроводило коротке пояснення, яке написав сам маляр, а виконував п. М. Курчак з допомогою сина маестра Ігора Кучмака. Присутні з великим за-

цікавленням слідкували за появою щораз нових образів до тем стрілецьких пісень, переживань та спогадів. І відроджувались у глядачів переживання тих часів, ставала перед очима краса українських земель та життя - буття українського народу. Переносились думками в рідні сторони й переживали ще раз у спогадах те, що минуло.

Вечір закінчено піснею «Не пора» та коротким словом подяки виконавцям і слухачам, виголошених головою відділу п. А. Копистянським.

М. Курчак

ДРУГИЙ ВІДДІЛ ОДВУ В ЧІКАГО ВІДЗНАЧАЄ СВОЇХ ВИЗНАЧНИХ ЧЛЕНІВ

Здається нам, що на одному відтинку в ЗСА, ми може найбільше замериканізувалися. Відомо ж бо, що тут не надто віддається пошану старшим заслуженим людям. Від звільнення місця в автобусі починаючи і на опіці цих старших людей кінчаючи. Знаємо, що навіть рідні діти дуже занедують опіку над своїми старшими родичами.

Хоч в Україні ця справа стояла колись краще, то тепер так там, як і тут в розсіянні — стоїть вона разюче незадовільно в нашому суспільстві. А вже найбільше прикро вражає, коли заслужена старша людина вмирає і тоді так на похоронах, як і поминках виголошуються під самі небеса похвальні промови. За життя ж бо, злобно критикується, або, в кращому випадку неґується і не бачиться цих людей.

Поминаючи вже, що таке поступупування аж ніяк християнське, нелюдяне, але воно в змислі поодиноких організацій і товариств, а то й родин — прямо є національним гріхом бачити людину тільки тоді, коли вона даній установі активно служить. Раз вона захворіла, чи прямо за віком своїм, нездібна бути продуктивною, то даремно її очікувати від своєї установи чи родини навіть святочної картки на Різдво чи Великдень.

Це зле. Дуже зле, що ми так поступаємо. Слід би було кожному це зло, хоч би внайскромніший спосіб виправляти.

***

Дня 14-го грудня заходами Управи 2-го відділу ОДВУ в Чікаґо й при чисельній участі членства й приятелів, відзначено дуже гарним вечером двох заслужених членів цього відділу: Во-

Голова відділу ОДВУ, М. Панасюк, вручає грамоту Др. В. Попадюкові

лодимира Попадюка і інженера-майора армії УНР, Юрія Артюшенка. Оба вони з ранніх своїх днів і до сьогоднішнього дня примірно й повсякчасно служили Україні і її визволенню з московської і польської окупації.

Вечір відкрив голова відділу Михай-

ло Панасюк і попросив до слова президента кредитової кооперативи «Самопоміч», Романа Мицика, який справді сердечно передав присутнім труд Володимира Попадюка в цій загальноукраїнській фінансовій установі та вручив відповідну грамоту й дар. Від ОДВУ і Видавничої Спілки, голова відділу передав також грамоту роботи митця М. Михалевича і скромний подарунок. Дуже добру доповідь про працю і творчість інж. Ю. Артюшенка, виголосив інж. В. Нагірняк та передав йому від ОДВУ грамоту. Від Виконавчого Органу УНРади за підписом В. Филоновича, наспів писемний привіт для друга Ю. Артюшенка так, як і для друга В. Попадюка наспіли телеграми та листи від їх Друзів.

За почесним столом сиділа п-ні Анна Дорошенко, вдова по нашому незабутньому другові, зі своєю донькою Люсею. Пані Анні передано від ОДВУ книжку «Євген Коновалець», яку Покійний її муж мріяв одержати.

Зворушливі й поучні слова наших Достойних Друзів закінчили цю гарну імпрезу, хоч гутірка протягнулася ще досить довго.

М. П.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ» ЗЛОЖИЛИ:

З. С. А.:

Інж. Юрій Артюшенко	100.00 дол.
Ольга Кузів	5.00 дол.
Н. Л. Хойнацька	5.00 дол.
М. Мушинський	5.00 дол.
Яків Давид	5.00 дол.
С. Паньків	5.00 дол.
Григорій Кукіз	3.00 дол.
М. Андрейко	2.00 дол.
Анна Левкут	1.00 дол.

Канада:

І. Матчук	10.00 дол.
Іванн Хохляч	10.00 дол.
В. Прийма	5.00 дол.
Др. Іван Мулик	5.00 дол.
Микола Пріць	5.00 дол.
Віктор Будковський	2.00 дол.
Петро Филипчук	2.00 дол.
В. Пивоварчук	2.00 дол.

Австралія:

М. Щербяк	10.00 дол.
М. Лесів	5.00 дол.
Т. Топчій	5.00 дол.
М. Парубочий	5.00 дол.
М. Івасик	2.00 дол.
В. Тиравський	2.00 дол.
М. Квасниця	2.00 дол.
Ю. Кужіль	2.00 дол.
Ю. Борець	2.00 дол.
А. Вовк	2.00 дол.
М. Свідерський	2.00 дол.
М. Кабан	2.00 дол.
М. Кулик	2.00 дол.
Д. Володимирів	2.00 дол.
В. Драбина	2.00 дол.
Н. Н.	2.00 дол,
В. Загородний	2.00 дол.
К. Ігнатюк	2.00 дол.
Ю. Бродзіцький	2.00 дол.
Александрова	1.00 дол.

Сердечно дякуємо!

ШІСТЬ 11 ІНЧОВИХ ПОРЦЕЛЯНОВИХ ДЕКОРАТИВНИХ ТАРІЛОК — 24 ДОЛЯРИ.

Можна їх набути в Адміністрації «Самостійної України» або в українських крамницях.

Printed by:

UKRAINIAN - AMERICAN PUBLISHING and PRINTING CO., INC

2315 West Chicago Avenue — Chicago 22 Ill USA — Telephone AR 6-0060